

PAROLE

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen jäsenlehti

Joulukuu 2020 • nro 4 (344) • 89. vsk

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ

Sisällys

Pääkirjoitus: Suomen jääkärimuistomerkit yksiin kansiin	3
Katajanokan Jääkäripatsaan oli määrä korvata Venäjän isännän ääni	4
Kolumni: Pasi Välimäki.....	6
Suunnittelu- ja vaalikokous: puheenjohtajat neuvottelivat tietokoneruutujen kautta	7
Netissä pidetty syyskokous	8
Kolumni: Jukka Knuuti	10
Osastot esittelyssä: Satakunta	11
Myrsky ja sotilassoittokunnan sävelet juhlistivat Jyväskylän jääkärihautamerkkien paljastustilaisuutta	14
Kolumni: Kari Nummila.....	17
Koronasyksyn saattamana muistelimme Karia	18
Tervolan Ylipaakkolan legendaarinen jääkärieverstiluutnantti Auno Kuiri.....	20
Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry:n sääntömääräinen vuosikokous	23
Jääkärien joulutunnelma 1915 Lockstedtissa oli karu mutta joululahjoja saatiin varsin runsaskätisesti	24
Pohjois-Suomi ja Meri-Lappi tärkeitä jääkäriiliikelle Saksaan lähteneistä 1650 käytti pohjoisia etappeja.....	26
Kemin kaupungin vasemmistolainen johto ei halunnut kaupunkiin jääkäriiliikkeen muistomerkkiä.....	27
Harrastuksena kotirintaman sotaa-ajan toiminnan muistojen kerääminen	31
Suomussalmen joulukuun 1939 sotatapahtumat tiivistettynä – Marttinen suunnitteli, Fagnäs toteutti ja Siilasvuo vei kunnian	32
Siilasvuo ja Fagnäs – Kahden jääkärikenraalin välit kovalla koetuksella jatkosodan aikana	35
Kahden reservin majurin kesäretki Lapin sodan maisemiin.....	36
90-vuotiaan jääkärieverstin ensimmäinen helikopterilento	39
Jääkärit viikinkihaudan äärellä.....	40
Jääkärimarssi on Sodankylässä 24 tuntia kävelyä	41
Vanha Jääkärikanslia jää historiaan	42
Jääkärikanslian vanhan kanslian (Pohjoisranta) irtaimistomyynti	44
Loviisassa marssittiin kolmen jääkärikenraalin muistoksi	47
Jääkärit taiteen tekijöinä ja aiheena – kerätään teokset erikoisnäyttelyksi	48
46. Sandbergin muistokilpailu	49
Kirjeitä toimitukselle.....	50
Kirjallisuutta.....	51

Kansikuva: Kemin rautatieasemalla sijaitsevaa Jääkärietappimuistomerkkiä puhdistetaan keväällä 2012. Töissä Kemin reserviläisten puheenjohtaja Harri Tauriainen ja varapuheenjohtaja Hannu Peurasaari. Kuva Juhani Tolvanen.

Suomen jääkärimuistomerkit yksiin kansiin

Parolen tässä ja seuraavissa numeroissa käsitellään Oulun ja sen lähiseudun jääkärimuistomerkkejä. Alueen merkityksestä jääkäriiliikelle on Oulun yliopistossa tehty pro gradu tutkielma ”Jääkäriiliikkeen muistomerkit, toiminta ja muistaminen Oulun ja Tervolan välisellä alueella”. Lieneekö jääkäriperinneliikelle arvokas aihevalinta sen tekijän Jussi-Pekka Hiltusen vai ohjaajan Timo Ylimaunun ansiota. Heille molemmille lämpimät kiitokset.

Kovin usein unohtuu, että Meri-Lappi ja Pohjois-Suomi olivat avainaluetta jääkäriksi lähteneiden matkaamisessa kohti Saksaa. Merenkurkun talvella hiihtäen ylittäneet ovat saaneet runsaasti huomiota erityisesti suorituksen eksoottisuuden takia. Mutta Perämeren kautta ja Tornionjoen yli meni Ruotsiin 1650 miestä, eli 82,5 prosenttia kaikista lähtijöistä.

Tutkielmasta käy ilmi, että perinneyhdistyksen Länsi-Pohjan osasto on ollut aikanaan hyvin aktiivinen niin Kemin, Tornion ja Tervolan jääkärimuistomerkkien aikaansaamisessa. Hieno historia osastolla, joka on juuri herännyt muutaman vuoden horroksestaan.

Tuoreimmat jääkärimuistomerkit ovat alueella neljään oululaiseen kouluun 2014 paljastetut jääkäritaulut. Marmoritauluissa on 46:n näistä kouluista lähteneen jääkärin nimet. Perinneyhdistyksen Oulun osasto oli hankkeessa mukana. Kun vahvistukseksi he kävivät vuosi sitten syksyllä luovuttamassa näihin ja yhteentoista muuhun kouluun kehystetyt Jääkärien testamentit.

Kun katsoo toisaalla tässä lehdessä olevaa karttaa jääkäreiden käyttämistä reiteistä ja etapeista, voi päätellä, että Saksaan menijöille on tehty muistomerkkejä muuallekin. Kun selailee nettiä jääkäreihin viittavilla hakusanoilla, löytyy lukuisia ja joskus yllättäviäkin paikkoja, joissa on muistomerkkejä ja -laattoja toiminnoista, joilla on oltu mukana vuosina 1915–16 suuren väräyksen aikana auttamassa Saksaan menijöiden matkantekoa.

Hupaisaa, että piti Hiltusen gradusta huomata sekin, ettei eri puolilla maata olevista jääkäriiliikkeen muistomerkeistä ole yhtenäistä luetteloa. Tämä asettaa haasteen ja sopivan tehtävän jääkäriperinneliikelle ja erityisesti sen paikallisosastoille. Tuollainen luettelo on tehtävä. Edellinen vastaava urakka, jääkärihautojen inventointi ja hautatietojen kerääminen kirjoiksi taitaa olla jo satamassa.

Vaasalaiset ovat hankkeen jo ehtineet toteuttaa. Pari vuotta sitten valmiiksi saatuun jääkärihautakirjaan on koottu myös tiedot alueen jääkärimuistomerkeistä.

JP27:n perinneyhdistys on todella valtakunnallinen järjestö. Sen 16 alaosastoa kattavat koko isänmaan varsin aukottomasti. Ei tarvitse edes suunnitella työnjakoa. Jokainen osasto hoitaa oman tonttinsa. Kerätään tiedot kaikista oman alueen jääkäriiliikkeen liittyvistä muistomerkeistä, olivat ne sitten patsaita, muistokiviä, -laattoja tai rakennuksia. Kun Parolen tämä numero on lukijoilla, on jo syksyn vaali- ja suunnittelukokoukset toivottavasti ehditty pitää. Mutta jääkäriperinteen tallentamisen ei ole mikään sääntömääräinen asia, joka pitää käsitellä vuosikokouksessa.

Matkan varrella tuli tietoon sellainenkin seikka, että Kemin etapin muistomerkin olivat kertaalleen puhdistaneet paikalliset reserviläiset. Suuri kiitos heille. Mutta se tehtävä kuuluu jääkäriperinneliikelle. Eli lisättäköön suunnitelmiin oman alueen jääkärimuistomerkkien etsintä, luettelointi ja niiden kunnosta huolehtiminen.

Perinneyhdistys varmaankin ohjeistaa toiminnan, jonka tuloksena näen muutaman vuoden päässä komean julkaisun, jonka kannessa lukee: Jääkäriperinneliikkeen muistomerkit Suomessa.

Jukka Knuuti

Katajanokan Jääkäripatsaan oli määrä korvata Venäjän isännän ääni

Itsenäistymisen jälkeen venäläisyydestä ja Venäjästä muistuttavasta pyrittiin eroon. Mm. katujen nimistä poistettiin sellaisia kuin Vladimirin katu ja Nikolainkatu. Rakenteita muutettiin. Kauppatorin n.s. keisarinna kiven harjalta venäläiset matruusit 1917 olivat poistaneet kaksoiskotkan. Se palautettiin vasta vuosikymmeniä myöhemmin 1971. Viipurissa otettiin Pietari Suuren patsas pois ”eränä yönä”.

Ylioppilasnuorison tapa osoittaa muutoksen tarvetta oli muistomerkkien tervaaaminen. Noina vuosina tervattiin keisarien patsaita, ja lopulta siirrettiin Aleksanteri I:n rintakuva

Helsingin yliopiston juhlasalista Yliopiston kirjaston viereen.

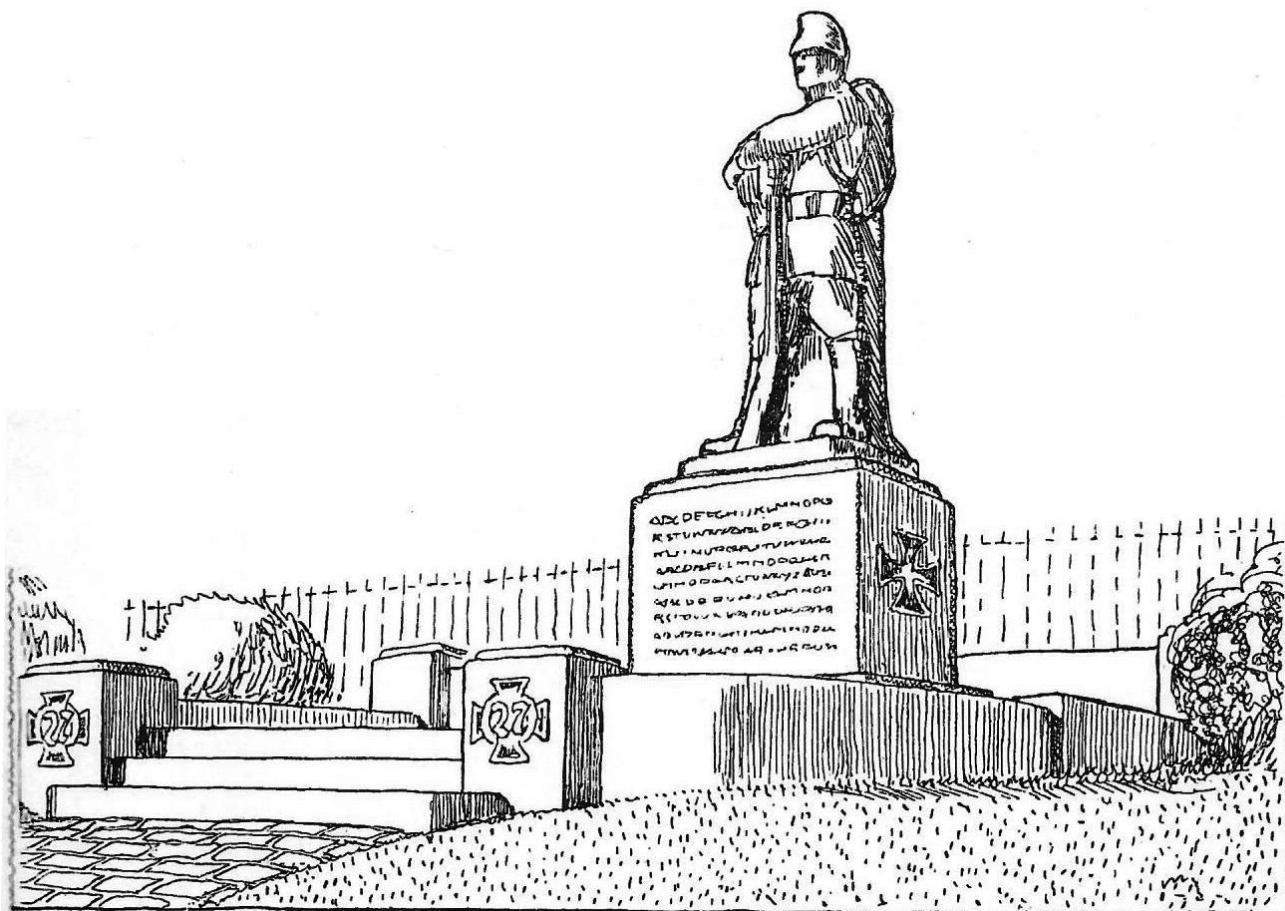
Helsingissä tervattiin Rezvoin rauhankappeli palmusunnuntain 1919 yönä. Kappeliin johtaville portaille oli vedetty tervalla suuri luterilainen risti. Ulkoseinällä olevien ikonien ympärille ja itse ikoneihin oli maalattu sarvekkaita päitä. Tekijät jäivät tuntemattomiksi, mutta tietävästi asialla olivat ylioppilaat.

Tuo Rezvoi-kappeli sai nimensä Helsingissä asuvasta venäläisestä kirjakauppias Nikolai Rezvoista, joka 1908 teki aloitteen ortodoksisen kappelin pystyttämisestä Haminan rauhan kunniaksi. Haminan rauhan

100-vuotisjuhlassa 1909 kappelin peruskivi muurattiin, mutta rakennus valmistui vasta syksyllä 1913. Se muistutti luterilaisia suomalaisia joutumisesta Venäjän valtaan.

Rezvoin kappeli ”nauroi ivanauruaan” suoraan Esplanadille Suomen armeijalle itsenäisyysjuhlien paraateissa. Pohjanmaalta tuli pääkaupunkiin uhkaus, että ellei kappelia hajoteta, tulevat toiset miehet ja tekevät sen. - Vihdoin alkoi kappelin purkaminen sisäministeriön käskystä 1920.

Oli havaittavissa, että jääkärien asia vastatuulella. Jääkäriliitossa tunnettiin hyvin kansan mielialojen vaihtelut ja jääkärit saivat kuulla kansan

Tällaiselta olisi näyttänyt Katajanokalle Uspenskin katedraalin tontin nurkalle suunniteltu jääkärimuistomerkki.

Ilmari Wirkkala oli opiskellut Saksassa. Hän on piirtänyt lukuisia sankarihautoja Suomen eri puolilla. Tunnettu muotoilija Tapio Wirkkala oli hänen poikansa.

olevan heidän kanssaan. Kuitenkin oli rauhantunnustelujen voimistuminen vähentämässä "suuren yleisön" kiinnostusta jääkäriliikkeen haaveisiin Suomen heimojen tukemisesta Viennassa, Aunuksessa ja Inkerinmaalla. Kun Tallinnassa vedettiin 1922 alas Pietarin Suuren kuvapatsas, sitä pidettiin Suomessa jo historiallisen muistomerkin hävittämisenä.

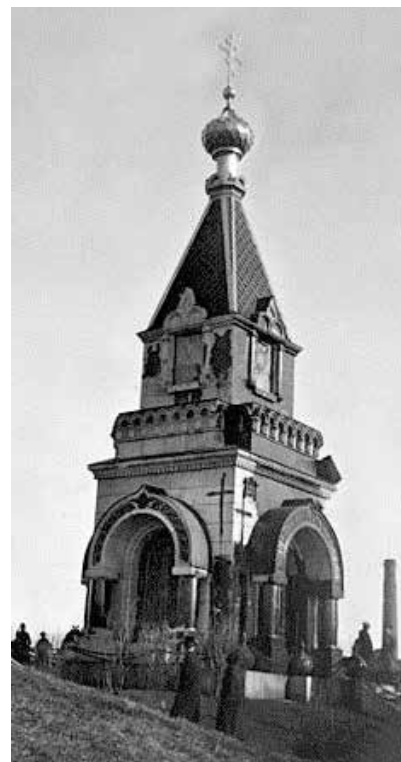
Jääkäriliikkeen aktivistit tahtoivat, että niiden nimet, jotka olivat joutuneet vieraalla maalla kaatumaan

taistelussa venäläistä vastaan, oli kaiverrettava arvokkaalla tavalla pääkaupungin edustavimmalle paikalle, venäläisyyden voitonmerkin sijaan.

Hautausmaa-arkkitehtinä tunnettu Ilmari Wirkkala sai tehtävän laatia luonnoksen jääkärimuistomeriksi. Ehdotus julkaistiin 27.5.1920 Suojeluskuntalaisen Lehdessä. Pääaihe oli kenttävarusteinen jääkäri Saksan rintamalla. Vartalon minimikorkeudeksi oli laskettu 4 m. Suunnittelijan ajatuksena oli, että patsas hakattaisiin graniitista graniittijalustalle, johon kaiverrettaisiin Saksassa kaatuneiden nimet. Jääkäriiliiton johtokunta piti kuitenkin pronssiin valettua hahmoa parempana.

Eräänlainen kulttuuritaistelu oli edessä. Rezvoin kappelia puolustaneet "esteetikot" eivät pitäneet paikkaa patsaalle sopivana, kun taas puolustajat katsoivat, että näin keskeinen paikka oli mitä luonnollisin; patsashan oli juuri maanpaossa kuolleiden jääkärien patsas. Laivarannan läheisyys tuki ajatusta.

Kustannusarviossa hinnaksi laskettiin 250.000 markkaa. Jääkäriliitto päätti toimeenpanna keräyksen hankkeen hyväksi. Aluksi myytiin kipsisiä korkokuvia, joihin oli kaiverrettu teksti: Verestänne versoi vapaus. Sittemmin se valettiin pronssiin tavanomaiseen mitalikokoon. Keräys tuotti noin 90.000 markkaa. Se ei riittänyt vaan rahat käytettiin jääkärien hau-

Rauhankappeli eli Resvoin kappeli sijaitsi vuosina 1913–1920 Helsingin Katajanokalla Uspenskin katedraalin tontilla.

tamuistomerkkeihin Kuurinmaalle ja Saksaan, kun haudoille siellä pystytetyt puuristit olivat ränsistymässä. Melko pian jääkäri-invalidien tukeminen syrjäytti patsashankkeen.

TEKSTI: Ohto Manninen

Puukko Jääkärimerkillä

Iisakki Järvenpää Oy, Pituus 27 cm (terä 13 cm)

Hinta 70 €

Kolumni • Pasi Välimäki

Katseet ensi vuoteen

Perinneyhdistyksen päättävä toimintavuosi oli maaliskuussa alkaneen covid-19 epidemian vuoksi poikkeuksellinen. Valtaosa vuodelle suunnitelluista tapahtumista jouduttiin perumaan tai toteuttamaan erityisjärjestelyin. Ensi vuosikin näyttää alkavan valitettavan samoissa merkeissä. Toivotaan, että käänne parempaa tapahtuu siten, että kesästä 2021 pääsemme taas turvallisesti kokoontumaan ja vaalimaan Suomen jääkärien perinteitä yhteisissä tapahtumissa.

Hohenlockstedtin Finnentagin vietto toteutetaan Jääkärimuistomerkillä hyvin pienimuotoisena. Viime keväänä Hohenlockstedtin kunnan kanssa yhdessä sovittiin, että niinä vuosina, jolloin ei ole suoranaisesti Jääkäriliikkeen historiaan liittyviä tasavuositapahtumia, tilaisuudet pyritään teemoittamaan erilaisia Jääkäriperinteitä kunnioittaen. Sotilaskotiyhdistyksen piti olla vahvasti mukana vuoden 2021 Finnentagin vietossa, mutta COVID19:stä johtuen tiedetään jo tässä vaiheessa, että heidän osallistumisensa ja sotilaskoti teemana siirtyvät vuodelle 2022. Hohenlockstedtin kunnan kanssa olimme jo sopineet, että kiinnittäisimme lähivuosina Suomen jääkäreistä kertovia infotauluja keskeisille paikoille Hohenlockstedtissa, kuten rautatieasemalle, Sotilaskodille, Raatihuoneelle ja vesitornille. Vuoden 2021 Finnentagien yhteydessä piti kiinnit-

tää ensimmäinen infotaulu Sotilaskodille mutta tämäkin hanke siirretään vuodelle 2022.

Korona-haasteista huolimatta ensi vuoden aikana pyritään toteuttamaan kiertävä Jääkäri näyttely. Näyttelyyn kerätään yksityisomistuksessa olevaa harvoin nähtyä Jääkäreitten maalamaa, Jääkärielämää kuvaavaa taidetta sekä esineistöä, joka on suuremmalle yleisölle vielä tuntematonta. Paikallisosastoilta toivotaan osallistumista näyttelypaikkojen valintaan ja käytännön asioista sopimiseen, jotta näyttely saadaan mahdollisimman hyvin toteutettua - myös paikallisosastojen näkökulmasta.

Kannustan perinneyhdistyksen paikallisosastoja suunnittelemaan tulevan toimintansa turvallisesti ja alueellisesti annettuja ohjeita noudattaen. Pyydän paikallisosastoja kartoittamaan alueellaan olevat Jääkäri liikkeen historiaan ja Jääkäriperinteisiin liittyvät muistomerkit. Osa paikallisosastoista onkin jo työn tehnyt tai käynnistänyt. Tämän työn tekemisessä voi oivallisesti yhdistää Jääkärien toiminnasta lukemisen, ryhmäkeskustelujen käymisen, esimerkiksi Zoomin tai Teamsin välityksellä, sekä ulkona liikkumisen kohteilla vierailtaessa. Poikkeukselliset ajat ohjaavat ja osin vaativat meidät uusien tapojen käyttöön yhdistystoiminnan käytännön toteuttamisessa.

Perinneyhdistyksemme täyttää 50 vuotta vuonna 2022. Juhlavuoden

yhdeksi kärkihankkeeksi on päätetty Perinneyhdistyksen ja Jääkärisäätiön 50-vuotishistoriikin julkaiseminen. Teos tulee kattamaan niin perinneyhdistyksen kuin lakkautetun Jääkäri liiton varoin jatkavan Jääkärisäätiön toiminnan viidenkymmenen vuoden ajalta. Historiikin laajuudeksi on kaavailtu n 150-200 sivua ja sen sisältävän osioita myös ruotsin-, saksan- ja mahdollisesti latviankielellä. Työ on alkanut tiedonhankinnalla ja aineistoon perehtymisellä. Historiikin kirjoittaja tulee myös haastattelemaan varttuneempaa jäsenistöämme lähiaikoina.

Kiitän päätoimittaja Jukka Knuutia sekä muita Parolen toimittamiseen ja artikkelien kirjoittamiseen osallistuneita henkilöitä ansiokkaasta työstä perinnelehtemme eteen tehdystä työstä. Parole-lehden vuosikerrat kertovat hienolla tavalla yhdistyksemme toiminnasta läpi vuosien. Myös lehden toimittaminen on tärkeää perinnetyötä, joka ei olisi mahdollista ilman sitoutunutta ja ammattitaitoista toimitusta.

Kannustan perinneyhdistyksen jäsenistöä levittämään Suomen jääkärien arvoja ja perinteitä sekä rekrytoimaan Suomen nuorisoa perinneyhdistykseemme. Toivotan kaikille hyvää Itsenäisyyspäivää, rauhallista joulua ja onnellista uutta vuotta 2021.

Jääkäriterveisin, **Pasi Välimäki**

Puheenjohtajat neuvottelivat tietokoneruutujen kautta

Suunnittelu- ja vaalikokous toteutettiin netin välityksellä

Olimme toiveikkaasti varautuneet siihen, että voisimme pitää syksyn kokoukset, niin perinteisen osastojen puheenjohtajataapaamisen kuin sääntöjen määräämän toimintasuunnitelma- ja vaalikokouksen perinteiseen tapaan. Mutta toisin kävi, vallitsevan covid-19 tilanteen vuoksi kokoukset järjestettiin poikkeusjärjestelyin. Osastojen puheenjohtajataapaaminen uuden normaalin mukaan pidettiin Teams-kokouksena ja toimintasuunnitelma- ja vaalikokous sähköpostikokouksena, samoilla askelmerkeillä kuin keväällä kesän jälkeen pidettäväksi siirtynyt vuosikokous, totesi "poikkeusolojen" kokouksista varapuheenjohtaja Arno Hakkarainen.

Myös puheenjohtaja Pasi Välimäki oli tyytyväinen. – Vaikka pöytäkirja onkin aika karu ja lyhyt, oli sähköpostikokousta edeltänyt puheenjohtajien virtuaalikokous oli aivan erinomainen katsaus osastojen tekemiseen.

Puheenjohtaja antoi tunnustusta jäsenistölle: Kaunis kiitos kaikille jääkäriperinteiden vaalijoille – perinnetyötä on yhtälailla jääkäreistä lukeminen, kävelyretket jääkärien perinnepaikoilla kuin "väkevät taistelut" jääkärihautojen – kansallisaarteiden –säilyttämiseksi.

Osastojen puheenjohtajien tapauksissa käytiin läpi päättyvän vuoden toiminta. Yhteinen viesti oli se, että hiljaista on ollut. Yhteisiä rientoja ja toisten tapaamista tunnuttiin kaipaavan. Jääkärihengessä on kuitenkin toimittu eikä ole lannistuttu ja hienoa oli kuitenkin kuulla, että osastojen perinteisiä tapahtumia on kuitenkin pienimuotoisesti järjestetty, sanoi varapuheenjohtaja Hakkarainen.

– Jos jotain hyvää haluaa vallitsevasta covid-19 tilanteesta hakea niin se

Tältä näyttää Teams-kokous. Osanottajat ylhäältä vasemmalta Tero Kinnarinen (Kainuu), Brage Forssten (Vaasa), Pertti Kiviniemi (Kanta-Häme), toinen rivi vasemmalta Pekka Sillanpää (Helsinki-Uusimaa), Ari Parkkola (Kanta-Häme). Jääkärikanslian kokouhuoneessa Helsingin Döbelninkadulla Arno Hakkarainen, Tiina Kiiski ja Pasi Välimäki. Alin rivi vasemmalta Kyösti Vuontela (Varsinais-Suomi) sekä Paavo Mikkonen (Kymenlaakso). Kuva Jorma Ignatius.

on se, että nyt tuntuvat osastojen hallitukset ja johtokunnat päässeensä helpolla vuoden 2021 toimintasuunnitellessaan. Monessa puheenvuorossa todettiin, että päättyvän vuoden toimintasuunnitelma siirrettiin lähes sellaisenaan tulevalle vuodelle.

– Kaikilla osastoilla oli katse tiukasti tulevassa vuodessa ja asenne se, että talven/alkuvuoden aikana tämä kurimus voitetaan ja tästä uudesta normaalista päästään vanhaan normaaliin, vaalimaan Jääkäriperinteitä tapahtumia järjestäen ja toisiamme tavaten!

Yhdistyksen johto jatkaa entisessä kokoonpanossa

Perinneyhdistyksen johto jatkaa seuraavan vuoden entisessä kokoonpanossaan. Puheenjohtaja Pasi Välimäki valittiin seuraavaksi kaksivuotiskaudeksi. Erovuorossa olleet hallituksen jäsenet Tero Kinnarinen, Helena Miettinen ja Kyösti Vuontela valittiin jatkamaan vuodet 2021 – 2022. Hallituksessa jatkavat vuoden 2021 loppuun varapuheenjohtaja Arno Hakkarainen ja jäsenet Brage Forssten, Terhi Hakola ja Jorma Ignatius.

Netissä pidetyn syyskokouksen dramaattinen päätös: maaginen 27:n euron jäsenmaksu on ensi vuonna 30 euroa

COVID-19 vaikeuttaa tulevan vuoden suunnittelua ja toiminnassa tuleekin varautua viime hetken muutoksiin ja peruutuksiin.

Perinneyhdistyksen Jääkärikanslian uusien toimitilojen tehokasta käyttöä jatketaan. Jääkärikanslian eri aineistojen sijoittamista jatketaan yhdessä Jääkärisäätiön kanssa. Samassa rakennuksessa sijaitsevien muiden maanpuolustusjärjestöjen kanssa pyritään löytämään uusia yhteistointamutoja.

Perinteistä Finnentagia vietetään perinteisenä ajankohtana helmikuun lopussa, lauantaina helmikuun 27. päivä.

COVID-19 tulee vaikuttamaan Finnentagin viettoon niin, että 1950-alkanutta perinnettä ei päästä toteuttamaan perinteisin tavoin, vaan vaikean tilanteen vuoksi tilaisuus Jääkärimuistomerkillä toteutetaan hyvin pieni muotoisesti.

Keväällä 2020 Hohenlockstedtin kunnan kanssa yhdessä sovittiin, että niinä vuosina, jolloin ei ole suoranaisesti Jääkäri liikkeen historiaan liittyviä tasavuositapahtumia tilaisuudet pyritään teemoittamaan erilaisia Jääkäriperinteitä kunnioittaen. Toimintavuonna 2021 oli tarkoitus saada Sotilaskotiyhdistys vahvasti mukaan Finnentagin viettoon. COVID19:stä johtuen tiedetään jo tässä vaiheessa, että Sotilaskotiyhdistys siirtää osallistumisensa vuodelle 2022.

Noin joka 2–3 vuosi järjestetään epävirallinen jääkärihenkinen tapahtuma osittain yhdessä Hohenlockstedtin kunnan kanssa kesäisempään vuodenaikaan. Ensimmäinen tilaisuus oli syyskuussa 2017, jolloin tapahtuma yhdistettiin tärkeimpään paikalliseen juhlaan "Kartoffelfestiin". Toimintavuodelle 2021 ei vastaavan kaltaista retkeä ole suunnitteilla.

Toimintavuonna oli tarkoitus laittaa ensimmäiset infotaulut keskeisille paikoille Hohenlockstedtissä mm. asemalle, Sotilaskodille, Raatihuoneelle, museolle ja vesitornille. Vaikeuttavan tilanteen vuoksi hankkeen aloitusta siirretään vuodelle 2022. Valmistelut tehdään vuoden 2021 aikana.

– **Vuosikokous 2020.** Vuosikokous pidetään 20. maaliskuuta 2021 Kouvolassa. Vuosikokouksessa käsitellään Perinneyhdistyksen tilinpäätös ja talouteen liittyvät asiat. Samoin vuosikokouksessa suoritetaan palkitsemiset.

Näyttely tuntemattomasta jääkäritaiteesta

Pyritään toteuttamaan kiertävä taide- ja muuta esineistöä esittelevä näyttely, joka perustuu siihen aineistoon, jota on onnistuttu paikallistamaan eri tahoilta. Näyttely voitaisiin pysyttää ja kierrättää paikallisosastojen avustukselle erikseen sovittaviin paikkoihin ja aikoihin teemalla "Harvoin nähtyä Jääkäreitten maalaamaa sekä Jääkärielämään kuvaavaa taidetta ja esineistöä".

Paikallisosastoilta toivotaan osallistumista näyttelypaikkojen tunnistamiseen ja käytännön asioista sopimiseen, jotta näyttely saadaan mahdollisimman hyvin toteutettua – myös paikallisosastojen näkökulmasta.

Jääkäriseminaari. Kauhavan Kortes-

järvellä järjestetään Jääkäriseminaari teemalla "xxx xxxxx" xx.4.2020.

Saksan Jalkaväkipäivät. Mahdollinen osallistumisen kesällä 2021 koordinoitua Jääkärisäätiö kanssa yhdessä saksalaisten järjestäjien kesken. Kesäretki elokuussa

Kesäretki. Perinneyhdistyksen Oulun osasto on saanut järjestelyvastuun xx.xx.2021 toteutettavasta kesäretkestä. Täsmällisestä ohjelmasta ja toteutuksesta tiedotetaan Parolessa.

Seremonia Jääkäripaadella. Perinneyhdistys kunnioittaa jääkäreiden muistoa Jääkäripaadella Helsingin Hietaniemessä "jääkäripäivänä" 25.helmikuuta 2021 samoin kuin Suomen itsenäisyyspäivänä 6.joulukuuta 2021

Toimintasuunnitelma- ja vaalikokous. Sääntöjen edellyttämä toimintasuunnitelma- ja vaalikokous pidetään Helsingissä lauantaina 13. marraskuuta 2021. Samassa yhteydessä pidetään perinteinen osastojen puheenjohtajien neuvottelutilaisuus.

Parole ja muu tiedottaminen

Perinneyhdistyksen jäsenlehteä Parolea julkaistaan myös toimintavuonna 2021 neljä numeroa. Sivumääränä on myös tulevana vuonna 48–52 sivua. Lehti painetaan kokonaan värillisenä.

Parolen rinnalla Perinneyhdistyksen kotisivua, Facebook – keskustelupalsta sekä viime vuonna käyttöön otetun Instagramin aktiivista ylläpitoa jatketaan. Perinneyhdistyksen kotisivujen edelleen kehittämistä jatketaan osana uutta strategiaa.

Jääkäriperinteille pyritään aiempien vuosien tapaan saamaan valtakunnallista näkyvyyttä. Varmistetaan Pa-

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Jatkuu edelliseltä sivulta.

role lehden toimituksen jatkuminen sekä osana uutta strategian laadintaa tullaan myös selvittämään mahdollisuus siirtyä lehden julkaisussa osin digilehteen.

Osastot tarjotaan tukea tapahtumien järjestelyihin

Perinneyhdistyksen osastoja kannustetaan myös alkavana toimintavuonna järjestämään jääkärihistoriaan ja maanpuolustukseen liittyviä tapahtumia. Samalla toivotaan osastojen toimivan myös keskenään yhteistyössä.

Osastojen toivotaan kartoittavan alueellaan olevat Jääkäriliikkeen historiaan ja Jääkäriperinteisiin liittyvät muistomerkit.

Vuosis kokoukselle on ehdotettu talousarviossa pientä summaa jaettavaksi osastoille tapahtumien järjestämistä varten. Tukea voidaan hakea vapaamuotoisella hakemuksella kanslialle osoitettuna. Tukipyyntöt on hyvä toimittaa hyvissä ajoin sujuvan käsittelyn varmistamiseksi, samoin tietty omarahoitusosuus on hyvä olla olemassa.

Perinneyhdistyksen historiikki 50-vuotisjuhliin 2022

Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistys ry täyttää 50 vuotta vuonna 2022. Juhlavuoden yhdeksi kärkihankkeeksi on päätetty 50-vuotishistoriikin julkaiseminen. Teos kattaa niin perinneyhdistyksen kuin lakkautetun Jääkäriliiton varoin jatkavan Jääkärisäätiön toiminnan menneen 50 vuoden aikana. Historiikin laajuudeksi on kaavailtu n. 150–200 sivua. Teokseen on tarkoitus tulla osiot myös ruotsin, saksan ja mahdollisesti latvian kielelle.

Kirjoittajaksi on valikoitunut eversti evp. Pasi Kesseli. Hanke tullaan toteuttamaan ulkopuolisella rahoituksella. Hankkeen laajuudesta ja kestosta johtuen on kustannuksiksi alustavasti arvioitu 8000 euroa, joka jakautuu tutkijan palkkioon, kirjan taitto-, -paino ja muihin kuluihin. Aineistoon perehtyminen ja tiedonhankinta on jo aloitettu. Kirjoittaja tulee myös haastattelemaan varttuneempaa jäsenistöä. Hankkeelle on jo saatu 2500 euroa apurahaa Maanpuolustuksen kannatussäätiöltä.

Vanhan kanslian myynti vahvistaa taloutta

Perinneyhdistys toimii vahvistetun talousarvion puitteissa. Toimintavuoden 2021 suurimpia menoeriä tulee olemaan 50v. historiikki. Historiikin jatkorahoitusta tullaan lisäksi hakea Jääkärisäätiöltä, edelleen Maanpuolustuksen kannatussäätiöltä sekä Sotamarsalkka Mannerheimin Sotatieteelliseltä rahastolta.

Perinneyhdistyksen talous on vahvasti Jääkärisäätiön tuen varassa. Tämä tuki tulee vanhan kanslian myynnin seurauksena kasvamaan.

Myyntissä on edelleen mm. syksyllä 2019 ilmestynyt kirja Suomen jääkärit – itsenäisyytemme kärkijoukko sekä Hohenlockstedtin tuottama satavuotismitali, dvd-materiaalia, valokuvakirja, Jääkärit 100-v juhlamuki ja 100-vuotisjuhlamerkki. 100-vuotisjuhlan postimerkin myynti jatkuu, kunnes tilatut merkit loppuvat, jonka jälkeen on saatavilla vain jääkäri-lippupostimerkkiä. Pienois-patsaiden myynti on hiljaista. Päivitetty Jääkärien elämäntyö-kirja on myyntissä viidellä eri kielellä.

Perinteiset kunnianosoitukset Jääkäripaadella

Seppeleenlasku Jääkäripaadella 6.12, 24.12, 25.2. kello 12.00.

Seppeleenlasku 6.12.2019.

Henkilöt vasemmalta Sami Sihvo, Pekka Sillanpää, sekä Yorck Aretz.

Kolumni • Jukka Knuuti

Troijan hevonen tuotu Suomeen

Kemiönsaarella Skinnarvikissa piti 2008 siirtää Merivoimien varikon aita. Metsähallitus oli myynyt kaksi puolentoista hehtaarin tonttia, jotka sijaitsivat varikon suoja-alueella. Ostaja oli ukrainalainen liikemies, joka ilmoitti tarkoituksensa olevan ryhtyä harjoittamaan alueella turistikbisnestä.

Kaikki meni kirjan mukaan. Metsähallitus neuvotteli asiasta pääesikunnan kanssa, joka ei nähnyt kaupan teolle esteitä. Ei siitäkään huolimatta, että vuotta aikaisemmin Merivoimien materiaalilaitoksen johtaja kommodori Jaakko Tikka oli esittänyt maakauppojen kieltämistä Skinnarvikin alueella.

Skinnarvikin myydyillä tonteilla ei ole nähty sen jälkeen mitään toimintaa toisin kuin runsaasti julkisuutta saaneessa Airiston helmessä Paraisilla. Siellä on rakennettu ahkerasti majoitustilaa, laitureita ja helikopterikenttiä, mutta luvatuista turistivirroista ei ole näkynyt jälkeäkään.

Venäläiset ovat tehneet Suomessa valtavasti määrän maakauppoja, joissa useimmissa ei tunnu olevan päättä eikä häntää. Naapurimaan edustajat ovat ostaneet mm. viitisenkymmentä hotellia tai kurssikeskusta sekä mitä sekalaisimman valikoiman rakennuskantaa vanhoista kouluista autiotiloihin. Yhteistä kaikille hankkeille on, ettei kiinteistöjä ole venäläisomistuksessa käytetty käytännössä lainkaan.

Skinnarvikin maakaupoille on kyllä aivan järkeenkäypä selitys: Venäjä pyrkii bulvaaniensa välityksellä varautuminen yhteenottoon Suomen kanssa. Samaan aikaan Skinnarvikin

kauppojen kanssa myytiin Ähtärin asevarikon suoja-alueen sisäpuolelta maita venäläisille ostajille. Nämä kaupat tapahtuivat niin, ettei sotaväellä ollut niistä mitään tietoa.

Pirkkalassa, Satakunnan lennoston naapurustoon ilmaantui kahdelle asumattomalle talolle venäläisostaja. Kuoreveden lentokentän välittömästä läheisyydestä venäläiset ostivat hyvään hintaan kaksi purkukunnossa olevaa kiinteistöä. Karjalan lennosto Rissalassa sai sekin venäläisen naapurin, jolla on suora näkyvyys kiitoradalle. Lapin lennoston naapurustoon tehdyn venäläistarjouksen Rovaniemen kaupunki torjui. Ilmasotakoulu oli aiemmin Kauhavalla ja sieltäkin venäläiset ostivat toimintansa lopettaneen puuteollisuuskiinteistön. Ja tietysti Tikkakoskenkin lentokentän nurkilla venäläiset ovat olleet kiinteistöostoksilla.

Luetteloa venäläisten mielenkiintoisista kiinteistöhankinnoista voisi jatkaa. Asiasta kiinnostuneiden kannattaa lukea Tuula Malinin kirja "Putinin pihapiirissä; Venäjän suurvaltaoperaatiot Suomessa".

Miten on mahdollista, että naapurimaa voi osaa mielen määrin kiinteistöjä, joiden oleminen vieraissa käsissä kriisin iskiessä olisi hyvin vahingollista maanpuolustukselle.

Suomen liittyminen EU:iin edellytti, että Suomi poistaa EU:n jäsenmailta kiinteistöjen hankintaa koskevat rajoitukset. Rajoitukset poistettiin samalla kertaa kokonaan, mikä avasi markkinat myös venäläisille kiinteistönostajille.

Ilmeisesti vihreät miehet Krimillä keväällä 2014 herättivät fiksuimmat päätöksentekijät. Keväällä 2015 puolustusministeri Carl Haglund vaati suomalaisia tarkastelemaan venäläiskauppoja Ukrainan tapahtumien valossa. Hallituksen ohjelmaan kirjattiin kiinteistökauppojen rajoittaminen turvallisuuden kannalta keskeisillä alueilla. Jussi Niinistö käynnisti puolustusministerinä tarpeellisen lainsäädännön valmistelun, joka saatiin valmiiksi hieman ennen kevään 2019 vaaleja.

Ovi on siis suljettu. Mutta onko siitä hyötyä, kun hevonen on jo karannut. on käsittämätöntä, että kymmeniä kiinteistöjä myytiin paikoista, joilla on maanpuolustuksellista merkitystä. Toki oli pari huutavan ääntä erämaassa, toinen entinen työtoverini prikaatikenraali evp. Hannu Luotola, mutta heidät vaiennettiin turhan hysterian levittäjinä.

Eduskuntaa on tietysti helppo syyttää siitä, että se Eurooppa-innossaan avasi ovat hämäriille venäläisille kiinteistöostajille. Toisaalta voi myös ymmärtää suomalaisia myyjiä, joiden täysin arvottomille kiinteistöille ilmestyy rahakas venäläinen ostaja. Mutta suurin syyllinen löytyy muualta. Kuka jätti kymmeneksi vuodeksi täysin huomiotta avoimen sivustan, jota potentiaalinen vastainen vastustaja saattoi käyttää täysin rinnoin hyväkseen.

Julkistettu aiemmin Suomen sotilas-lehdessä

Satakunnan osaston 35-vuositäivalta muistettiin Porissa

Vietetään Ostrobotnia-iltaa ja huolehditaan jääkärihaudoista

Poikkeuksellisen korona-vuoden johdosta JP 27 Satakunnan osaston 35-vuotista toimintaa juhlistettiin 21. marraskuuta vain pienimuotoisella sepeleenlaskutilaisuudella Porin keskuskirkkopuistossa. Sepele laskettiin Vapaussodan muistomerkillä, tilaisuudessa juhlapuheen piti aiemmin osaston puheenjohtajana toiminut Alpo Vehanen.

Puheessaan Vehanen kertoi itenäistymiseen johtaneista vaiheista, ja muistutti mm. kuinka ylioppilaat Bertel Paulig ja Walter Horn nousivat Raumalla laivaan suuntanaan Tukholma, jossa he pyrkivät Saksan edustajien puheille selvittääkseen mahdollisuutta saada sotilaskoulutusta ja muuta apua Saksasta.

Vehasen mukaan oli kiistatonta, että ilman jääkärien, isänmaallisten taistelijoiden ja Saksan antaman avun yhteisvoimaa, nuorta itsenäisyyttä ei olisi voitu säilyttää. ”Siksi on oikein ja loogista puhua Vapaussodasta. Ilman tätä taistelua olisimme auttamatta jääneet Venäjän kansojen sulatusuuniin”, Vehanen muistutti.

Satakunnan osasto on jo vuosia viettänyt marraskuun loppupuolella ns. Ostrobotnia-iltaa. ”Päätehtävämme on jääkärimuiston yleinen vaaliminen Satakunnassa sekä jääkärihautojen kunnon seuraaminen. Osastomme on viime vuosina huolehtinut muutamien hautakivien oikaisusta ja kultauksien uusimisesta. Satakunnassa on 16 hautausmaalla yhteensä 55 jääkärihaudaa, joista Porissa on 16”, Vehanen sanoi.

Satakunnan osasto vaalii myös tänne haudattujen jääkärien muistoa laskemalla itsenäisyyspäivänä jokaiselle haudalle kynttilän.

TEKSTI: Mikko Peltola
KUVAT: Eero Järvinen

Merikarvian kunnan keskustassa sijaitsee jääkärimuistomerkki, joka paljastettiin vuonna 1994. Merkkiä tutkimassa Suomen jääkärimuseon museointendentti Hanna Rieck ja Satakunnan osaston puheenjohtaja Hannu Kyrövaara.

Jääkärikynttilä jouluksi

Jääkärikynttilä 8 euroa.

Kysy jääkärikansliasta.

Tilaukset ennen 13.12.

Merikarvialla kunnioitetaan jääkärien perintöä kahdella muistomerkillä

Pohjois-Satakunnan rannikolla sijaitsevilla Merikarvian kunnalla ja sen saaristolla on merkittävä asema jääkärihistoriassa. Merikarvian edustalle saapui 103 vuotta sitten aselaiva Equity, joka toi mukanaan Saksasta 22 jääkäriä ja merkittävän aselastin Suomen vapautusarmeijalle. Laiva ankkuroitui Revelin saaren edustalle 8. joulukuuta 1917.

Merikarvia on runsaan 3000 asukkaan kunta Porin pohjoispuolella. Kunnan historiaan liittyy oleellisesti sahateollisuus. Puutavaraa kuljetettiin laivoilla, mistä kertoo myös Merikarvian vaakunan fregatti. Paljolti tämän teollisuushistorian takana oli Antti Ahlström. Hän perusti ja loi nykyisen Ahlström-konsernin.

– Merikarvialla jääkärien historia ja perintö näkyy hyvin. Jääkäripataljoona 27 perinneyhdistyksen Satakunnan osasto ja paikallinen kunta ovat olleet hyvässä yhteistyössä. Equityllä Suomeen saapuneiden 22 jääkärin kunniaksi Merikarvialla paljastettiin jo 1994 muistolaatta, joka kiinnitettiin Merikarvian kunnantalon vieressä olevaan peruskallioon. Myöhemmin muistomerkki siirrettiin Merikarvian Veteraanipuistoon, sanoo Satakunnan osaston puheenjohtaja Hannu Kyrövaara.

Toinen muistomerkki sijaitsee Merikarvian edustalla olevassa Revelin saarella, jonka edustalle Equity-laiva ankkuroitui. Tämä muistomerkki sijaitsee Selkämeren kansallispuiston välittömässä läheisyydessä. Tämän vuoksi on todennäköistä, että alueelle suuntautuu tulevana vuosina turismia ja huviveneilyä. Muistolaatta kiinnitettiin Equityn Merikarvialle tulon 100-vuotishistorian kunniaksi 2017.

– Muistomerkkin on suunnitellut JP 27 Satakunnan osaston ex-puheenjohtaja Martin Wolff. Saareen kiinnitetty muistomerkki viitoittaa kävijöitä Merikarvian keskustan muistomerkkin luo, sanoo Kyrövaara.

Saksalaisella höyrylaiva Equityllä oli merkittävä rooli jääkärien kotinpaluussa loppuvuodesta 1917. Laiva teki kaksi matkaa Suomeen ja toi

jääkäreitä sekä aseita suojeluskuntia varten. Equityn ensimmäisen matkan lasti purettiin lokakuun lopussa 1917 Vaasan pohjoispuolelle ja Pietarsaaren edustalle.

Toinen Equityn matka alkoi 2. joulukuuta ja Merikarvian edustalle laiva saapui 6. joulukuuta 1917. Monien vaikeuksien takia Equityllä ei ollut vastaanottajia, kun laiva saapui Revelinluodon edustalle. Lähellä olevan Aspuskärin saarella asunut kalastaja Mauri Rantanen huomasi Equityn antamat valomerkit. Rantanen yhdessä kahden muun merikarvalaisen kanssa saivat yhteyden laivaan. Kolmistaan he veivät kahdella eri kerralla pienen määrän aseista ja 22 jääkäriä Rantasen asuntoon Aspuskäriin. Equity ei voinut odottaa kauempaa, joten vain osa aseista saatiin maihin.

Rantautuneet jääkärit asuivat Mauri Rantasen luona kolme vuorokautta, mutta ahtaiden tilojen vuoksi osa jääkäreistä siirtyi lähisaarella, jossa

oli Ahlströmin omistama Karila-niminen kalustusmaja. Sinne vietiin myös kaikki aseet. Sitten kuusi jääkäriä siirtyivät veneellä Poriin, ensin Kuuminaisten niemelle ja sieltä hevosien kyydissä Porin Pietniemen Vanhaankartanoon. Seuraavien päivien aikana Mauri Rantanen saattoi loput 15 jääkäriä jäätä pitkin mantereelle. Merikarvialta jääkärit hajaantuivat sitten eri puolille maata kouluttamaan valkoisten joukkoja.

Merikarvialle on haudattu myös Satakunnan viimeinen jääkäri. Jääkäriväepeli Paavo Haanpää haudattiin Merikarvian Vanhalle hautausmaalle 4. maaliskuuta 1985.

Equityn ensimmäisen lastin purku paikalla Vaasan pohjoispuolella Västerön Storsandvikenissä on Equityn muistomerkki.

TEKSTI: **Mikko Peltola**

KUVAT: **Eero Järvinen**

Merikarvian Revelin saaren jääkärimuistomerkillä JP 27 Satakunnan osaston puheenjohtaja Hannu Kyrövaara sekä muistomerkkin suunnitellut osaston ex-puheenjohtaja Martin Wolff.

Satakuntalaiset etsivät Per Zilliacuksen jääkärikirjastolle uutta säilytyspaikkaa

Jääkärieversti Per Zilliacus (1892 – 1982) muistetaan mm. Sotakorkeakoulun johtajana sekä Suojeluskuntain ylipäällikkönä. Helsingissä syntynyt Zilliacus vietti työuransa loppupuolen Porissa, jossa toimi konttoripäällikkönä Werner Hacklinin palveluksessa. Zilliacus keräsi elämänsä aikana huomattavan jääkäri- ja sotakirjaston, joka on nyt JP 27 Satakunnan osaston hallussa.

– Zilliacuksen perilliset ottivat yhteyttä allekirjoittaneeseen ja osastomme entiseen puheenjohtajaan Paavo Peltolaan kymmenkunta vuotta sitten. He esittivät, että kirjasto siirtyisi osastomme haltuun. Lahjoitus sisälsi yli sata nidettä, jotka jakaantuvat neljään osaan: suomenkielinen jääkärikirjallisuus, ruotsinkielinen jääkärikirjallisuus sekä suomenkielinen sotahistoria ja vieraskielinen sotahistoria. Kyseessä on merkittävä yksityisen henkilön kokoama kirjasto, sanoo Satakunnan osaston puheenjohtajana vuosina 2009 – 2015 toiminut Alpo Vehanen.

Zilliacuksen lahjoittama kokoelma sisältää esimerkiksi Suojeluskuntain historian osat 1–3. Tätä on painettu tuhat numeroitua kappaletta, joista Zilliacuksen kirjat ovat numero 6. Jääkärikirjallisuuden kokoelma sisältää myös 26 ruotsinkielistä nidettä, joiden painosmäärät olivat huomattavasti pienempiä kuin suomenkieliset laitokset. Joukossa on muun muassa Erik Heinrichsin ”Kring Östersjön, bilder och betraktelser från Jägarnas färder” vuodelta 1918 sekä Wilhelm Thesleffin ”Upplevelser under krigsåren 1914 – 18” vuodelta 1919.

Per Zilliacuksen jääkärihistoria on komea. Hän osallistui ylioppilaiden aktivistitoimintaan jo 1914 ennen

Lahjoitus sisälsi yli sata nidettä, jotka jakaantuvat neljään osaan: suomenkielinen jääkärikirjallisuus, ruotsinkielinen jääkärikirjallisuus sekä suomenkielinen sotahistoria ja vieraskielinen sotahistoria, sanoo osaston puheenjohtajana vuosina 2009 – 2015 toiminut Alpo Vehanen.

kuin liittyi ensimmäisten vapaaehtoisten Saksaan lähtijöiden joukkoon. Suomeen hän saapui jääkärien pääjoukon mukana kapteeniksi ylennettynä 25. helmikuuta 1918. Kotiutumisen jälkeen hän johti joukkoja Tampereella, jossa myös haavoittui. Sodan loppuvaiheet hän palveli Päämajan operatiivisessa osastossa. Itsenäistymisen jälkeen Zilliacus palveli mm. Yleisesikunnan operatiivisella osastolla. Hän jatkoi myös sotilaallisia opintojaan Italiassa, josta palasi Sotakorkeakouluun johtajaksi. Talvi- ja jatkosodan aikana hän työskenteli Suomen sotilasasiamiehensä Yhdysvalloissa. Muutettuaan Poriin Zilliacus toimi myös kaupunginvaltuutteluna ja osallistui aktiivisesti yhdistystoimintaan.

– Zilliacuksen kirjasto on nyt Satakunnan osaston hallussa, mutta olemme tarjonneet sitä myös Satakunnan Museolle sekä Porin pääkirjastoon. Kaikkialla on kuitenkin kova pula tilasta, ja näin kirjasto on edelleen osastomme hallinnassa, sanoo Alpo Vehanen.

TEKSTI: Mikko Peltola

KUVAT: Eero Järvinen

Myrsky ja sotilassoittokunnan sävelet juhlistivat Jyväskylän jääkärihautamerkkien paljastustilaisuutta

Jyväskylän sankarihaudan jääkärimerkit julkistettiin arvokkaassa tilaisuudessa 17.9.2020. Merkkien paljastamis- taikka julkistamistilaisuuden järjestämiselle kasaantui monenlaisia esteitä. Yrjö Koiviston vasta keväällä kiinnitetty jääkärihautamerkki ehdittiin kesällä jo varastaakin. Syyskuun tilaisuuden ajaksi sää tiedotukset ennustivat syksyn pahinta myrskyä. Ilmasotakoulu sai kuitenkin pystyyn telttakatoksen ilmavoimien soittokunnalle. Juuri ennen tilaisuuden alkua sade taukosi, mutta tuuli taivutti puita ja kuljetti mukaan kaikkea irtonaista, etupäässä varisevia lehtiä. Jyväskylän seurakunnan äänentoistolaitteet toimivat moitteettomasti ja soittokunnan säveliä ei myrsky voinut edes hiljentää. Suomen lipun vartion oli asettanut Jyväskylän Reserviupseerit ja oman lipun vartion osaston jäsenet.

Karjalan jääkärien marssi iltasoittoineen, myrsky ja lippujen läpätys tuulessa loihittivat tilaisuudelle hartaan ja vertauskuvallisen tunnelman.

Merkkien paljastuspuheen piti Keski-Suomen osaston puheenjohtaja Martti Porvali. Jääkäriluutnantti Eino Yrjö Koiviston haudalle seppeleen laskivat Jyväskylän seurakunnan kirkkovaltuuston puheenjohtaja Heikki Tynkkynen ja osastomme jäsen kouluneuvos Jorma Lempinen, Jyväskylän lyseon entinen rehtori. Jääkärialiupseeri Kustaa Alarik Suomisen haudalle seppeleen laskivat osastomme johtokunnan jäsenet Markku Louekari ja Hannu Mäkisalo. Kun seppelet olivat paikoillaan kajautti soittokunta Jääkärimarssin.

Tilaisuus sankarihautausmaalla päättyi Sam Sihvon marssiin Muistoja Pohjolasta. Tilaisuuden juonsi osaston johtokunnan jäsen maj Hannu Haapamäki.

Osaston jäsenille ja kutsuvieraille oli tämän jälkeen kahvitilaisuus ase-suunnittelija Aimo Lahden mukaan nimetyssä ravintola Aimossa. Tervehdyksensä tilaisuuteen olivat lähettäneet jääkärisäätiön puheenjohtaja Jukka Pennanen ja Pioneerikoulun johtaja maj Jani Reijonen. Silloin kun Keski-Suomen osasto kolmisenkymmentä vuotta sitten perustettiin, nimettiin Keski-Suomen Pioneeripataljoonan aliupseerikoulu osaston kummiyksiköksi. Pioneerirykmentin lakkaamisen myötä jääkäripioneerien perinteiden vaaliminen siirtyi pioneerikoululle ja siitä lähtien pioneerikoulua olemme pitäneet kummiyksikkönä pitkästä maantieteellisestä etäisyydestä huolimatta.

TEKSTI: **Martti Porvali**

Jyväskylän osaston musta lippu tekee kunniaa Kustaa Suomisen haudan vieressä. Vasemmalta Suomisen haudalle seppeleen laskeneet Hannu Mäkisalo ja Markku Louekari, osaston lipunkantajana Tero Tamminen ja vartijoina Petri Ruotsalainen ja Ilkka Jauhiainen. Kuva: Risto Aalto / KeskiSuomalainen.

Jyväskylän osaston lippu on musta

Jääkäripioneerikomppanian päällystö ja alipäällystö määrättiin pääosin Jyväskylän suojeluskuntapiiristä perustetun asevelvollisen XII jääkäripioneeripataljoonan johtajiksi. Ennen kuin pataljoona lähti taisteluun, Jyväskylän Naisyhdistys luovutti pataljoonalle Olivia Puolakan ompeleman lipun, sysimustan leijonalipun. Siitä saakka pioneerien liput ovat olleet mustia. Tämän tilaisuuden järjestäjän Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen Keski-Suomen osaston lippu on musta erotuksena muiden osastojen vihreistä lipuista.

Työvoitto liki 20 vuoden ponnistelujen tuloksena

Jääkärimerkkien saaminen Koiviston ja Aaltosen hautalaattoihin on ollut JP27:n perinneyhdistyksen Jyväskylän osastolle lähes 20 vuoden urakka. Ensimmäinen yritys tehtiin jo 2002, jolloin hanke kaa-tui kirkkohallinnon byrokratiaan. Yhtä huonosti kävi 2017 tehdyn yrityksen, jolloin vastajana oli myös museovirasto. Seuraava 2019 yritys johti myönteiseen tulokseen. Viime vuoden syksyksi suunnitellut julkistusjuhlallisuu-det jouduttiin peruuttamaan korona-viruksen aiheuttamien kokoontumisrajoitusten takia.

Eturivissä vasemmalta Jyväskylän kirkkoneuvoston jäsenet Wilhelms ja Mauri Sompä, metsätalousneuvos P-J Kuitto, jäsenemme Ari Koivisto ja Yrjö Qvarnberg, kouluneuvos Jorma Lempinen, Jyväskylän kirkkovaltuuston puheenjohtaja Heikki Tynkkynen ja osaston johtokunnan jäsen Markku Louekari. Kuva Tapio Paappanen.

Vasemmalta lukien majuri Hannu Haapamäki, puhuja Martti Porvali, Suomen haudalle seppeleen laskeneet Markku Louekari ja Hannu Mäkisalo, osaston lipunkantajana Tero Tamminen ja vartioina Petri Ruotsalainen ja Ilkka Jauhiainen sekä Yrjö Koiviston haudalle seppeleen laskeneet Heikki Tynkkynen ja Jorma Lempinen. Kuva Tapio Paappanen.

Ahvenanmaalla syntynyt Suominen kaatui Kalevankankaalla

Kustaa Alarik Suominen oli syntynyt Ahvenanmaalla Sundin pitäjässä 5. päivänä huhtikuuta 1897, pienviljelijän, vuokraviljelijän poikana. Hänen isänsä oli syntynyt Mynämäellä ja äiti Rymättylässä, jossa Kustaa aloitti koulunkäyntinsä ja kävi kaksi luokkaa kansakoulua ennen kuin lähti merille. Hänen palvellessaan suomalaisessa laivassa maailmansodan alettua saksalaiset takavarikoivat laivan ja Kustaa internoitiin.

Kun Kustaa sai siitä tiedon Lockstedtin harjoitusjoukosta hän ilmoittautui sotilaaksi 22. syyskuuta 1915. Harjoitusjoukon perustamiskäskyn mukaan Kustaa määrättiin ammattinsa perusteella pioneerikomppaniaan. Siihen määrättiin nimenomaan kaikki merimiehet, rakennusmiehet, käsityöläiset, teknikot, insinöörit jne.

Pioneerin oli ja on osattava jalkaväkisotilaan taitojen lisäksi tietysti moninaiset pioneerityöt, mutta pioneerit koulutettiin myös mm. viesti- ja mii-

Aliupseeri Kustaa Suominen

nanheitinmiehiksi. Kranaatinheitintä kutsuttiin tuolloin miinanheitittäjäksi. Komppanian päällikkö kapteeni Just kehuikin miehiään: "Kun jalkaväkisotilaan on kestettävä taistelukoulutusta, pitää pioneerin kestää koulutusta 20 tuntia vuorokaudesta. Pioneerikomppaniaan määrättyistä jääkäreistä koulutuksen jätti kesken runsaat 20 prosenttia. Moni merimies palasi mieluummin takaisin vankilei-

rille taikka muuhun työpalvelukseen kuin jatkoi jääkäripioneerin koulutusta. Kustaa sai aliupseerin arvon ja hän tuli jääkärien pääjoukon mukana Vaasaan 25. päivänä helmikuuta 1918.

Kustaa Suominen kaatui johtamansa joukkueen kärjessä Kalevankankaan taistelussa verisenä kiirastorstaina maaliskuun 28. päivänä 1918. Mitään mahdollisuuksia viedä ruumista tuolloin Suominen kotipitäjän multiin ei ollut. Suominen sai viimeisen leposijansa täältä oman joukko-osastonsa aseveljien viereltä.

Koivisto osallistui Viron vapaussotaan, kaatui Petsamossa

Eino Yrjö Koivisto, ent. Likander, syntyi 8.4.1896 Leivonmäellä kansakoulunopettaja Karl Likanderin ja Ida Nordlundin nuorimpana poikana. Ida jäi nuorena leskeksi ja muutti poikineen Jyväskylään. Ida elätti itsensä ja poikansa järjestämällä koulukortteerin ja täysihoidon muualta Suomesta lyseoon ja seminaariin tulleille oppilaille. Näillä tuloilla hän koulutti kaikki viisi poikaansa lyseossa: Toivosta tuli vuori-insinööri, Veikosta pappi, Väinöstä lakimies, Ilosta maanviljelijä. Yrjöltä koulu jäi kesken, kun hän lähti lyseon viimeiseltä luokalta ennen joulua 1915 jääkäriksi. Siihen häntä kannustivat ensimmäisen suomenkielisen lyseon kasvatus ja vanhempien lyseolaisten esimerkki. Jyväskylän lyseota käyneistä miehistä kaikkiaan 18 päätyi aikanaan jääkäriksi.

Luutnantti Yrjö Koivisto

Käytyään välillä etappitehtävissä Suomessa Yrjökkin tuli vänrikiksi ylenettynä jääkärien pääjoukon mukana kotimaahan. Vapaussodassa hän osallistui joukkueenjohtajana Viipurin valtauksen. Viron vapaussodassa talvella 1919 Yrjö oli Pohjan poikien rykmentin 2. komppanian päällikkö-

nä. Talvella 1920 hänet komennettiin Kaartin Jääkäripataljoonasta Petsamoon lähtevän osaston johtajaksi. Jääkäriluutnantti Yrjö Koivisto kaatui Salmijärven taistelussa 1. päivänä huhtikuuta 1920. Yrjön ruumista ei voitu heti tuoda kotiin, vaan se onnistuttiin viemään Norjaan, josta se parin vuoden päästä voitiin siirtää tänne kotipaikan sankarihautaan.

Kolumni • Kari Nummila

Emme tunne historiaamme

Ensimmäinen muistikuvani jääkäri-liikkeestä on noin 65 vuoden takaa, kun 10-vuotiaana kuuntelin jääkärikapteeni Mauri Rantasalon kerrontaa. Tapahtumapaikka oli kotini Metsämaan Korvenkylän Raution maatilan pirtti, jonne hän oli tullut praakailemaan isäni kanssa.

Jos oikein muistan, niin lukioaikani ei jääkäriiliikkeestä tainnut olla juuri minkäänmoista mainintaa historiankirjassani. Suomessa tunnetaan yleisesti heikosti isänmaan historia varsinkin ennen itsenäisyyden aikaa tai sen dramaattista alkamisen aikaakaan.

Tuntemista saattaa värittää politiikkakin. Julkisuudessa annetaan helposti väärä kuva jääkäriiliikkeestäkin. Esimerkkeinä vaikkapa Leena Landerin romaani "Käsky" tai Väinö Linnan "Pohjantähti" -trilogia.

Lander ikään kuin tunnusti taannoin Turun Sanomien kolumnissaan, että hän perustaa kirjoittamansa mielikuvitukseen eikä tutkimukseen. Suomen historian professori (emeritus) Viljo Rasila korosti Urjalassa aikanaan, että Pohjantähti on romaani eikä historiankirja, joka selittäisi asiat oikein.

Rasila on torpparin ja punakaartilaiseksi pieneksi ajaksi leimatun isän poika, joka pääsi Yhteiskunnalliseen korkeakouluun ilman ylioppilaslakia pääsykokeen perusteella. Jäädessään eläkkeelle hän oli Tampereen yliopiston vararehtori ja Suomen historian professori. Hän oli tehnyt Tampereen yliopistossa ensimmäisen tohtorinväitöskirjan torppareista, joten hänellä oli kompetenssia arvostella Linnaa.

Myös professori (emeritus) Seikko Eskola kuuluu Linna -kriitikoihin, joka kyseenalaistaa Linnan tekstiä. Näin ovat tehneet myös professori (emeritus) Esko Salminen sekä mm. 2018 Lasse Lehtinen ja Risto Volanen kirjallaan "Vuosi 1918 - Kuinka Suomi ajautui vallankumoukseen". Presidentti Urho Kekkonen runnasi Linnalle tieteen akateemikon tittelin, kun oikea titteli olisi ollut taiteen akateemikko.

Vapaussodan nimestä on käyty kiistaa vuosikymmeniä. Itselläni oli onni osallistua joitakin kertoja akateemikko Eino Jutikkalan vapaussotaseminaareihin. Mieleen on jäänyt lähtemättömästi Jutikkalan tiivistys asiasta suunnilleen näin: "Kansakunnan itsenäistymisessä on suuri askel itsenäisyysjulistuksesta sen vakiinnuttamiseen saakka. Suomen historiassa tämän askeleen nimi on Vapaussota".

Punakapina/vallankumousyritys/valtiopetos oli suuri onnettomuus Suomen kansalle. Onneksi Suomen ainoan laillisen hallituksen, senaatin joukot kukistivat SDP:n vasemmistosiiven ja Lenin -sedän junaileman kapinan. Kapinaan noustiin, vaikka työväestö oli saanut jo vuonna 1917 läpi vaatimansa asiat eli kahdeksan tunnin työajan ja uuden kunnallislain, joka mahdollisti köyhimmillekin äänioikeuden. Vuoden 1907 valtiollisissa vaaleissa Suomen naisetkin olivat äänestämässä maailmassa toisena saatuaan samalla vaalikelpoisuuden ensimmäisenä maailmassa. Ennen kapinaa Suomi oli maailman demokraattisimpia maita, paljon edellä esim. Ruotsia.

Muistettakoon sekin, että senaatin joukkoja johti Mannerheim ja joukkoihin kuuluivat 1) jääkärit, 2) suojeluskuntalaiset, 3) vuoden 1878 asevelvollisuuslain nojalla riviin kutsutut osasta Suomea. Ei tietenkään Etelä-Suomesta, jota hallitsi proletaatin diktatuuriin pyrkivä kansanvaltuuskunta ja Suomen punainen kaarti, joita lopulta johti Suomen diktaattori Kullervo Manner. Hän oli perustamassa 1918 Moskovassa Suomen kommunistista puoluetta. Niin hän kuin muutkin kapinajohtajat Otto-Ville Kuusista lukuun ottamatta kokivat kolkon kohtalon eivätkä saavuttaneet pikaparatiisia.

Vaikka historiaa ei saisikaan käsitellä kontrafaktisesti eli jossitellen, kapinan onnistuessa Suomi olisi tippunut demokratialistalla hännän huipulle. Suurimpiin valtiomiehimmme kuuluva Väinö Tanner tuomitsi jyrkästi kapinan pitäen sitä moraalittomana hankkeena, joka käy kalliiksi työväestölle.

Tanner oli oikeassa. Helsingin Sanomien toimittaja Unto Hämäläinen kirjoitti viime elokuussa, että Neuvosto-Venäjälle pakeni noin 20 000 punakaartilasta, joista aivan valtaosa menetti siellä henkensä. Tämä tieto oli valtaisa yllätys mm. Helsingin Sanomien kulttuuritoimitukselle!

Punakapinan uhriluvuksi saadaan 36 000 – 38 000 + vajaat 20 000 Venäjällä eli yli 50 000, tuplasti Talvisodan kaatuneiden määrä Ajatellaanpa, että ei olisi tullut punakapinaa, eikä talvisotaa.

Koronasyksyn saattalemana muistelimme Karia

Kokoonnuimme Koronasyksyn saattalemana Suomenlinnaan 24.10.2020. Tarkoituksenamme oli muistella niin Karia kuin Helsinki-Uusimaan historiaa ja tavata maineikkaalla Upseerikerholla. Aamulla sain kuitenkin hätäsoiton kerholta, Korona oli nappanut yhden heidän henkilökuntaan kuuluvan ja tilaisuus oli peruttava. Onneksi tilat löytyivät läheltä Bastion Bistrost (entinen Aliupseerikerho) ja palkkioksi saimme Vorsmakia ja vähän viiniä. Tilaisuudessa kuulumme liikuttavia tarinoita Karista ja jääkärien perinnöstä, Jukka Knuuti esitti kirjoittamansa puheen, eikä kyyneleitäkään välttytty.

Jääkärisukuinen Anne Nikula kertoi, että hän sai Karin houkutelua jääkäriperinteen pariin. He olivat tavanneet aiemmin jo Kokoomuksen ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimissa ja siitä se sitten lähti. Hän muisteli Karia ja yhteisiä jääkäriretkiä ja -hetkiä lämmöllä.

Asko Kilpinen muisteli Karia erittäin tärkeänä tekijänä perinneyhdistyksen toiminnassa. Hän oli omaaloitteinen, eikä tarvinnut erikseen ohjeita, vaan hommat hoituivat aina mallikkaasti. Karilla oli erinomainen osaaminen hahmottaa toivottu lopputulos ja myös aikaansaada se. Erityiskiitosta sai Jääkärimarssin 90-vuotisjuhlatsingin yliopiston juhlasalissa, jossa marssi esitettiin ensi kertaa sitten sen varsinaisen ensi esityksen. Kiitosta saivat myös Karin erinomaiset neuvottelutaidot. Hauskana muistona Asko mainitsee myös hyvät suhteet Alkon silloiseen pääjohtajaan, jonka toimesta paikalla oli runsaat määrät viiniä. Lopuksi Asko nosti vielä maljan: Kunnon sotilaille.

Anne Bystroff puolestaan muistellee, että 15.11.2015 meillä oli treffit sotamuseon edessä ja lähdimme yhdessä Karin kanssa Karjalohjalle,

Puolentoistakymmentä perinneliikkeen aktivistia uhmasi koronaa ja tuli Suomenlinnan entiselle aliupseerikerholle muistelemaan Karia. Kari oli aktiivinen myös Panssarikillassa ja siitä kertoo kuvassa Seppo Simola. Kuva Pekka Sillanpää.

jossa paikallinen kotiseutuyhdistys järjesti Jääkärien muistojuhlan. Kari piti siellä erinomaisen esitelmän. Juhlan jälkeen menimme vielä hau-

Jääkäriperinneliikkeen voimahahmo Kari Talvitie siunattiin haudan lepoon 10. syyskuuta Helsingissä Hietaniemen kappelissa. Siunauksen toimitti pastori Marko Heusala. Musiikkina soi Edward Elgarin Enigma-muunnelmista Nimrod. Se oli Karin lempisävelmä, jota soitetaan Lontoossa sodissa kaatuneiden muistoksi marraskuun toisena sunnuntaina. Arkku kannettiin kappelista Jääkärimarssin soidessa. Karin toiveesta hänen uurnansa kätetään Janakkalan kirkkomaahan. Kuva: Jukka Knuuti.

tausmaalle, jossa oli jääkärihautoja ja jossa ins.kaptil. Mika Nylander soitti trumpetilla Iltasoiton ja kruunasi juhlan.

Annele myös muistaa mainita Karin huikean kävelysesityksen vuonna 2015 Hietaniemen hautausmaalla. Ja kiitosta saa myös huikea musiikkijuhla Finlandia-talolla Jääkärien 100-vuotisjuhlien kunniaksi, jonka Kari ideoi ja junaili.

Vorsmakistakin meillä on ihania muistoja Karin kanssa. Taannoin olimme järjestämässä Marskin ryyppy –juhla yhdessä Mannerheimin perinnesäätiön asiamiehen, everstiluutnantti evp. Pekka Kourin kanssa. Tilaisuuden paikaksi oli valittu Katajanokan kasino ja ruoaksi Vorsmak. Kari ehdotti, että menisimme kuitenkin yhdessä etukäteen testaamaan, olisiko Kasino tilaisuuteen sopiva paikka. Niin tapahtuikin, ja erinäisten kiireiden takia paikalle pääsimme vain Kari, Annele ja minä. Siellä sitten Korsu-nimisessä kabinetissa testasimme Vorsmakia kera meille valitun oman tarjoilijan ja oikein tyrskimme ilosta. Pakko vielä todeta, että myös näin etukäteen harjoiteltu Marskin ryyppy -tapahtuma onnistui erinomaisesti.

Mikä ihana arkistolöytö!

Lopuksi vielä palasimme Karin tutkimusharrastukseen. Kari viihtyi paljon Kansallisarkistossa tehden tutkimusta Kaartin historiasta. Kaikki me, jotka olemme vierailleet arkistoissa, tiedämme, että siellä kuluu paljon aikaa, vaaditaan hyviä istumalihaksia ja joutuu käymään lukemattomia eri lähteitä läpi. Mutta jos oikein istuu ja etsii, voi tehdä hienoja löytöjäkin. Arkistossa Kari tapasi myös viimeisten vuosiansa kumppanin Kerstinin, joka oli arkistossa tutkimassa samoja asioita.

Kaikki me jäämme kaipaamaan Kari J. Talvitietä ja kaikkia niitä loistavia tapaamisia ja tarinoita. Pahimpan ikävään Anneli vinkkaa meille YLE Areenalta löytyvän dokumentin, jossa Kari elävästi kertoo Suomen ja Neuvostoliiton välisen bilateraalisen kaupan outouksista. Dokumentti löytyy nimellä: Laika, Lada, Marx ja mä ja se kannattaa katsoa.

TEKSTI: **Helena Miettinen**

Karin kunniamerkit. Yläriivi vasemmalta Suomen leijonan I luokan ritarimerkki, Vapaudenristi IV luokka, Sotilasansiomitali, Jalkaväen risti, Panssarikillan kiltaristi, Reserviupseeriliiton hopeinen ansiomitali, Sininen risti, Reserviläisliiton ansiomitali, Pro Traditione Militaire, Vapaamuurareiden mitali. Toinen rivi vasemmalta RUK:n kurssimerkki, Panssarivaunupataljoonan joukko-osastoristi, Kaartin Jääkäriyrykmentin Killan ansioristi, ?, unkarilainen kunniamerkki, Bundeswehrin pronssinen kunniamerkki, unkarilainen kunniamerkki.

Kari kertoo itsestään: lainaus hautajaisohjelmasta

Varusmiespalvelukseni osui vuosiin 1963-64 ja sen suoritin Pohjois-Karjalan Kontiorannassa Karjalan jääkäripataljoonassa. Se oli elämäni merkittävää aikaa ja vaikutti moniin myöhempiin harrastuksiini ja ajatuksiini. Itse asiassa maanpuolustusasioista tuli pysyvä olotila koko loppuelämäkseni.

Saattaa olla, että maanpuolustusharrastukseni on ajoittain ollut yliannostettua. Juuret ovat kuitenkin olleet syvällä. Oma sotaväkiäikani on vaikuttanut suuresti ja isän sota-ajan kokemukset ja saavutukset heijastivat minunkin elämääni. (Yrjö ”Yti” Talvitie palveli Panssariprikaatissa ja Rynnäkötykkipataljoonassa.)

Aloitin maanpuolustuskiltojen puolella ja jo 1960-luvun lopulla ja lopulta 1994-95 minut valittiin valtakunnallisen Panssarikillan hallituksen puheenjohtajaksi. Omalla kotiseudullani toimin 11 vuotta Lauttasaaren Reserviupseeriden puheenjohtajana.

Sotahistorian harrastusta olen ylläpitänyt aivan loppuun saakka ja vähitellen erikoisalueekseni muodostui Suomen autonomian ajan sotalaitos. Siinä on ollut alkupisteenä isoisäni isä, Ilmajoelta torpparipoikana vuonna 1879 Helsinkiin sotilaskoulutukseen lähtenyt Juho Heikki Talvitie, joka teki aliupseeriuran Suomen vanhassa sotaväessä.

Tärkeäksi etapiksi tällä alueella tuli toiminen Santahaminassa Kaartin Killan puheenjohtajana. Suomen Kaartin ja sen perinnejoukkojen historia ovat pysyneet keskeisenä harrastuksenani.

Vielä edellisen sotilasperinnetyön jatkoksi tuli toiminen Jääkäripataljoonan 27:n Perinneyhdistyksen Helsinki-Uusimaan puheenjohtajana ja koko valtakunnallisen yhdistyksen varapuheenjohtajana.

Tervolan Ylipaakkolan legendaarinen jääkärieverstiluutnantti Auno Kuiri

Sodan poikkeukselliset tapahtumat nostavat julkisuuteen henkilöitä, sotilaita, jotka vaatimattomista oloista lähtöisin sankaritekojensa kautta ovat enemmän kuin kirjoittamisen arvoisia. Eräs heistä on Tervolan Ylipaakkolasta 1897 syntynyt jääkärieverstiluutnantti Auno Johannes Kuiri. Hänet nimitettiin 19. kesäkuuta 1944 Mannerheim-ristin ritariksi.

Tervolan Ylipaakkolasta Saksaan ja jääkärikoulutuksen kautta vapaussotaan

Maanviljelijän poika Auno Kuiri seurasi vanhemman veljensä Matti Joelin esimerkkiä ja siirtyi Ylipaakkolasta Saksaan jääkärikoulutukseen. Hänet on kirjattu 12.1.1916 Jääkäripataljoona 27:n riveihin. Tervolassa 1897 syntynyt nuorukainen Kuiri oli tuolloin 19-vuotias.

Jääkäripataljoona 27:n mukana Kuiri osallistui Misse-joen, Riianlahden ja Schmardenin taisteluihin. Suomeen hän saapui varaväpeliäsi ylennettynä pääjoukon mukana 25.2.1918. Vapaussodassa Auno Kuiri kuului yliluutnantti von Hertzenin hiihto-osastoon Satakunnan rintamalla. Maaliskuun lopulla 1918 hänet siirrettiin joukkueenjohtajaksi Hämeenkyrön asevelvollisten komppaniaan. Kuiri osallistui Antooran-Saunaluodon, Suodenniemen ja Epilän taisteluihin.

Vapaussodan jälkeen Kuiri suoritti keskikoulun Turun suomalaisessa lyseossa 1920. Kuiri pääsi seuraavana vuonna jääkärialiupseereille järjestetyille aktiiviupseerikurssille Kadettikouluun. Hän suoritti myös pioneerikurssin Haminassa sekä komppanianpäällikkökurssin vuonna 1929. Lyhyitä taukoja lukuun ottamatta Kuiri palveli 1920- ja 1930-luvuilla Porin Rykmentissä.

Auno Kuiri majurina 1940 talvisodan lopulla.

Auno Kuiri avioitui Aili Mikkolan kanssa vuonna 1924 ja perheeseen syntyi kaksi lasta. Urheilu- ja ampumaharrastus oli lähellä Kuirin sydäntä, etenkin hiihto ja ammunta. Ampumaradalla hän saattoi varusmiehille näyttää, että huonon tuloksen syynä ei ollutkaan kivääri, vaan ampuja itse. Kuiri toimi turkulaisen urheilu- ja voimisteluseura Riennon johtokunnassa ja osallistui muutenkin aktiivisesti yhteiskunnalliseen elämänmenoon. Hän kuului mm. Kaarinan kunnanvaltuustoon vuosina 1933-36.

Kuirin pataljoona tuhosi panssareita

Talvisotaan kapteeni Kuiri lähti I/JR 15:n komentajana, jossa hän joukkoineen osallistui Lähteen lohkon, Summan, Suokannan Näykkijärven ja Viipurin taisteluihin. Lähteen lohkoa puolustanut Kuirin pataljoona tuhosi enemmän panssareita kuin muut rykmentin pataljoonat yhteensä. Se torjui myös kaikki vihollisen hyökkäykset ja suoritti menestyksellisiä vastaiskuja. Sodan loppuun se taisteli torjunnan painopisteessä ja ansioitunut komentaja ylennettiin majuriksi.

Jatkosodan alkaessa Kuiri toimi suurimmaksi osaksi varusmiehistä koostuvan JR 5:n eli Aaverykmentin I:n pataljoonan komentajana. Hän osallistui joukkoineen Pukallusjärven, Säämälan, Kananojan, Nuijamaan, Talin, Perkjärven, Pilppulan, Näättälän, Karinsalmen ja Ihantalan taisteluihin.

Summan tiellä kurottiin 28.8.1942 umpeen Porlammin motin saartorengasta. Taistelun loppuvaiheessa komentaja, joka parhaillaan ampui konekiväärillä, haavoittui: hän luuli aluksi, että silmä oli puhki, kun verenvuoto pimitti sen. Hän joutui useaksi kuukaudeksi sotasaairaalaan toipumaan olkapäähän saamastaan osumasta.

Helmikuussa 1942 Auno Kuiri nimitettiin everstiluutnantiksi ja hänet siirrettiin II/JR 5:n komentajaksi. Ke-

säkuun 16. päivä 1944 oli Kuirin pataljoonalla, II/JR 5:llä edessä sodan ratkaisevin taistelu. Auno Kuiri pystyi pataljoonansa ja jääkäripataljoona 2:n rippeiden avulla pysäyttämään hyökkäävän vihollisen, joka mahdollisti JR 5:n pääosien puolustukseen ryhtymisen Perkjärven alueelle. Tämä oli yksi niistä uroteosta, jotka vaikuttivat siihen, että Kuiri palkittiin Mannerheimristillä. Talin-lhantalan suurtaisteluissa Kuiri toimi JR 25:n komentajana.

Synnynäinen johtaja

Sotien jälkeen Kuiri palveli pataljoonan komentajan tehtävissä JR 3:ssa ja JR 6:ssa. Hän siirtyi siviilitehtäviin vuonna 1949 ja toimi alkuvaiheessa KOP:n Mellilän konttorin hoitajana ja vuodesta 1952 alkaen Turun Työntantajain- ja käsi- ja Pienteollisuusyhdistys ry:n toiminnanjohtajana. Auno Kuiri osallistui tehokkaasti sekä JR 5:n veteraanien perinneyöhön että Porin Rykmentin – Porin Prikaatin killan toimintaan.

Jääkärieverstiluutnantti Auno Kuiri oli synnynäinen johtaja, joka komentajanakin osallistui taisteluun aivan etulinjassa. Hän johti omalla esimerkillään. Kuiri onkin sanonut, että hän sai alaisiinsa urheiluhengen niin rauhassa kuin sodassa. Muuan Kuirin taistelija totesi: ”Olen punikin poika, mutta Kuirin soturi”.

Kuiri tunnettiin myös armottomana huumorimiehenä. Tiukoissa paikoissa hän osasi huumorin avulla laukaista jännitystä. Kerran Summan taistelussa vihollisen panssari oli pysähtynyt ampumakaivantoon. Kuiri oli jäänyt lähettinsä kanssa loukkoon vaunun alapuolelle ja tokaisi: ”Ajattele, eikö olisikin kamalaa, jos tämä olisi totta!”.

Neljä sotaa kokeneen Ylipaakkolan veteraanin viimeinen iltahuutokutsu tuli 16.3.1978. Hänet siunattiin Turun vanhan hautausmaan Ylösouseuskappelissa ja veteraaniveljet tuovat

Jatkaa seuraavalle sivulle.

Auno Kuiri on haudattu Turun vanhalla hautuumaalla

Kuirin pataljoona tuhosi talvisodassa enemmän panssareita kuin muut rykmentin pataljoonat yhteensä. Tässä niistä yksi BT-3.

Muistomerkin laatta kertoo:

”Tällä paikalla sijaitsi

Jääkärieverstiluutnantti

Mannerheim-Ristin Ritari

AUNO KURIN

1897 – 1978

Ja veljensä Jääkärimajuri

MATTI KUIRIN

1895 – 1941

SYNNYINKOTI ”

Kuirin jääkärioveljesten, jääkärieverstiluutnantti Aunon ja jääkärimajuri Matin muistomerkki heidän synnyinkotinsa paikalla Tervolan Paakkolassa Kemijoen rantatörmällä.

Jatkuu edelliseltä sivulta.

yhä kukkia hänen haudalleen. Auno Kurin poika Anssi palveli Liikkuvassa Poliisissa, jossa Anssin poika Jouni palvelee poliisissa edelleen.

TEKSTI: **Ari Huhtamo**

Lähteet:

Ari Huhtamo mukaillut Kalervo Hentulan erinomaista kirjoitusta, Porilainen 3. lokakuuta 2002,

Jääkärit 1918, Valkoisen armeijan sotilasjohtajat. Jarkko Kemppi & Jukka J Mattila. Helsinki 2018,

Jääkärit Saksan tiellä. Tuomas Hoppu. Tampere 2016 ja

Suomen jääkärit. Itsenäisyytemme kärkijoukko. Jääkärisäätiö. Jyväskylä 2019.

"Ylipäällikkö on pvm:llä 19.6.44 nimittänyt Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi everstiluutnantti Auno Kuirin.

Everstiluutnantti Kuiri, joka jo talvisodassa Summan ankarissa taisteluissa sai pelottoman soturin ja taitavan johtajan maineen, on erikoisen merkittävällä tavalla kunnostautunut Karjalan kannaksella nyt käydyissä kiivaissa torjuntataisteluissa Perkjärven asemakylän ja Perkjärven järven välillä. Hänen johtamansa osasto pysähdytti ylivoimaisen vihollisen hyökkäyksen erään kriisivaiheen aikana puolustuksellemme erittäin tärkeässä maastokohdassa [Perkjärvi]. Taistelujen aikana tuhottiin everstiluutnantti Kuirin henkilökohtaisesti johtamana useita vihollisen raskaita panssarivaunuja ja lukuisia muita vaurioitettiin pahoin."

Suomen Jääkärit Itsenäisyytemme kärkijoukko

Nahkaselkäinen numeroitu erikoispainos.
Saatavissa JääkärikanSLiasta kanslia@JP27.fi.

Hinta 70 euroa

Jäsenille 50 euroa

Jägarbataljonen 27 och Finlands frihetskamp

Erik Jernströmin kirjaa "Jägarbataljonen 27 och Finlands frihetskamp" myydään netissä osoitteessa: www.opusliberum.com

Hinta 15 euroa + postimaksu

Kutsu

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry:n sääntömääräinen

Vuosikokous

valmistaudutaan järjestämään koronatilanteen ja sen hallinnasta annettujen ohjeiden niin salliessa
lauantaina 20.3.2021 Kouvolan upseerikerholla
(Upseeritie 5).

Lämpänä kokousta tullaan tiedottamaan kokouspäivän toteutumisesta ja päivän ohjelmasta Perinneyhdistyksen kotisivuilla (www.jp27.fi / ajankohtaista) ja sähköpostitse.

Kokouksessa käsitellään sääntöjen 5§:n määräämät asiat sekä jäsenten 8.2.2021 mennessä hallitukselle kirjallisesti esittämät asiat.

Puhelin: 050 377 8845
Sähköposti: kanslia@jp27.fi

Helsingissä 18.11.2020
Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry
Hallitus

Kallelse

Föreningen Jägarbataljon 27:s Traditioner rf har sitt stadgeenliga

Årsmöte

Förbereds i enlighet med rådande Corona situation och givna direktiv **lördagen den 20.3.2021**
i Kouvola upseerikerho (Upseeritie 5).

Närmare mötet kommer du att informeras om genomförandet av mötesdagen och dagens program på Traditionsföreningens webbplats (www.jp27.fi / ajankohtaista) och via e-post.

Vid mötet behandlas de stadgeenliga ärenden som stipuleras i § 5 samt de ärenden som medlemmarna senast den 8.2.2021 skriftligen presenterat för styrelsen.

Tel: 050 377 8845
e-post: kanslia@jp27.fi

Helsingfors 18.11.2020
Föreningen Jägarbataljon 27:s Traditioner rf
Styrelsen

Jääkärien joulutunnelma 1915

Lockstedtissa oli karu, mutta joululahjoja saatiin varsin runsaskätisesti

Oheinen teksti on Väinö Merikallion muistiinpanokirjasta:

20.12. Vecken (herätys) klo 6. Nyt on unterr (opetusta) klo 8-9. Sitten oli eks. (harjoitus) klo 9-11 "freibungen" (vapaata harjoittelua). Klo 1 ip. oli apelli nauhakengistä, kiväärin puhdistustunti.

Elämä alkaa tuntua hyvin yksitoikkoiselta. Aamulla toivoo, että olisi jo ilta, päivällä ei ole mitään viehätystä.

Joulu lähenee nopein askelin, mutta ei nyt sellaista joulutunnetta kuin ennen kotona ollessa ja hyvin usein muistuu koti mieleen. Martilta sain kuulla, että siellä voidaan hyvin, mutta siitä on jo aikaa kun se kirje on kotoa kirjoitettu, että ei tiedä kuinka nyt voidaan. Tulee usein ajatelleeksi, että kunhan ei eivät saisi kärsiä minunkin tähden syyttömästi ja että eivät surisi kovin kun en voi lähettää mitään tietoja.

21.12. Samaa rupeaa olemaan työ ohjelma jokseenkin joka päivä. A.p. on ihan sama kuin ennenkin, i.p. oli löönungsapell (palkanmaksu) ja laulua klo 5-6.30 ja saksalaisten laulujen opettelemista. Palkka meni samalla kun tulikin, vanhoihin velkoihin. Mutta postissa sain sentään sensijaan taasen liebesgabea (ystävänlahjaa) Lübeckistä Rouva Burgmeisterilta. Oli pikku leivoksia, suklaata, salmiakkipastilleja ja paperia. Päätin säästää ne jouluiltaan, että on jotain syömistä silloin.

23.12. Jaa, se on jo jouluaaton aatto. Nyt on meillä unterr (opetus), Gefr. Leehtonen pitää sitä ja pitäisi olla saksaksi, mutta ruotsiapa tuo puhuu. Klo 9 oli Stuben reiningung (tuvan siivous). Pölytettiin ja puhdistettiin koko tupa. Sitten klo 2 oli tuvan koristelemista ja kuntoon laittamista, jota kesti iltaan asti. Koristettu kuusen

Lockstedtin kasarmien käytävällä ei ollut sellaista joulutunnetta kuin ennen kotona ollessa, kirjoittaa jääkäri.

Jääkäri Merikallio Lockstedtissa.

oksilla ja koristuksillaa tupa ja laitettiin kaksi kuusta kuntoon. Klo 4 opelettiin "Deutschland, Deutsechland über alles". Ja sitten laulettiin. Parole (iltakäskynjako) oli 7.45, niin ettei kerennyt mennä kaupungille.

24.12. Se on siis jouluaatto tullut ja vastaanotettu aivan erilaisissa oloissa kuin viime vuonna. Ei sitä silloin osannut arvata millaiseksi seuraava joulukuu tulee. Viime yönä tuntui, että kirputkin tuntuivat ottavan Joulun vastaan, kun eivät meinanneet antaa nukkua rauhassa.

Klo 8–9 oli Unterrichti (opetus) ja nyt klo 9 on kaasumaski apelli. Olen saanut aika pahan yskän.

Klo 2 oli valmistuksia joulua varten ja klo 5 se alkoi. Ensinnä kööri lauloi pari laulua, jonka jälkeen Oberzugführer piti puheen. Sitten tuli majurikin tänne. Hän kiinnitti Zugführer Hägglundin rintaan rautaristin ilmoitti korotetuksi hänet Zugführeriksi ja Johansson I ja Vuoren ja Tannerin ja Keskisen Hilfsgf.führ. Sitten kööri lauloi, Brandt soitti ja Konkola lauloi ja lausui runon. Majuri puhui sitten Amtissaan (virkansa puolesta) ja lähti sitten pois. Sen jälkeen otettiin valokuvakomppaniasta.

Sen jälkeen jaettiin lahjat Ensinnä saatiin viisi omenaa, muutamia pikkuleipiä, saks. kirjan, muistikirjan,

5 sikaria kotelossa, 10 paperossia, ompelutarvikepussin, kenkävoidetta, hammasharjan, peilin, sähkötaskulampun, patterin, postipaperia, tammipelin ym. postikortin, jossa oli lähettäjän nimi ja sitten oli arpalippu, jossa oli N:o 100. Oli jäänyt noin 50 pakettia yli ja zugfr. Taucher huusi sitten numeron ja sai se paketin ja minua onnisti.. Siinä oli monta samaa kuin edellisessä sekä parranajokoneen, pelikortit ym.

Sitten saatiin rommia ja moni ukko oli iloisella tuulella, Saatiin olla klo 12 ulkona, vaan panin nukkumaan klo 10.

Merikallio kaatui everstinä Karjalan kannaksella 1942

Väinö Merikallio tuli Lockstedtiin 2. helmikuuta 1916. Hän otti osaa taisteluihin Misse-joella, Riianlahdella ja Aa-joella. Vuonna 1917 hän osallistui Liepājassa järjestetyille pioneerikursseille.

Suomeen hän saapui aliupseeriksi ylennettynä pääjoukon mukana. Hänet sijoitettiin joukkueen varajohtajaksi ja myöhemmin joukkueenjohtajaksi. Hän osallistui taisteluihin Lempäälässä, Säiniöllä ja Viipurissa, missä hän haavoittui 28. huhtikuuta 1918.

Sodan jälkeen Merikallio toimi muun muassa nuorempana upseerina ja pataljoonan- ja rykmentin adjutantina. Merikallio erosi armeijasta ja liittyi Suojeluskuntajärjestöön, missä hänestä tuli lopulta Keski-Pohjanmaan suojeluskuntapiirin päällikkö.

Merikallio osallistui talvisotaan Jalkaväkirykmentti 24:n komentajana. Jatkosotaan hän osallistui ensin Jääkäripataljoona 4:n komentajana, mistä hänet siirrettiin 1. jääkäriprikaatin komentajaksi ja edelleen Taisteluosasto Merikallion komentajaksi. Hyökkäysvaiheen jälkeen hänet nimitettiin Jalkaväkirykmentti 16:n komentajaksi. Hän haavoittui kuolettavasti Metsäpirtissä 23. kesäkuuta 1942 ja kuoli saamiinsa vammoihin 25. kesäkuuta 1942. Hänet haudattiin Hietaniemen sankarihautaan.

Merikallion taistelujen lomassa kirjoittama kuvaus 1. jääkäriprikaatin hyökkäyksestä Laatokan itäpuolitse Tuulokseen julkaistiin myöhemmin nimellä Jääkäriprikaati hyökkää (Otava 1954).

Väinö Merikallio ylennettiin everstiksi 6.8.1941

Pohjois-Suomi ja Meri-Lappi tärkeitä jääkäriliikkeelle

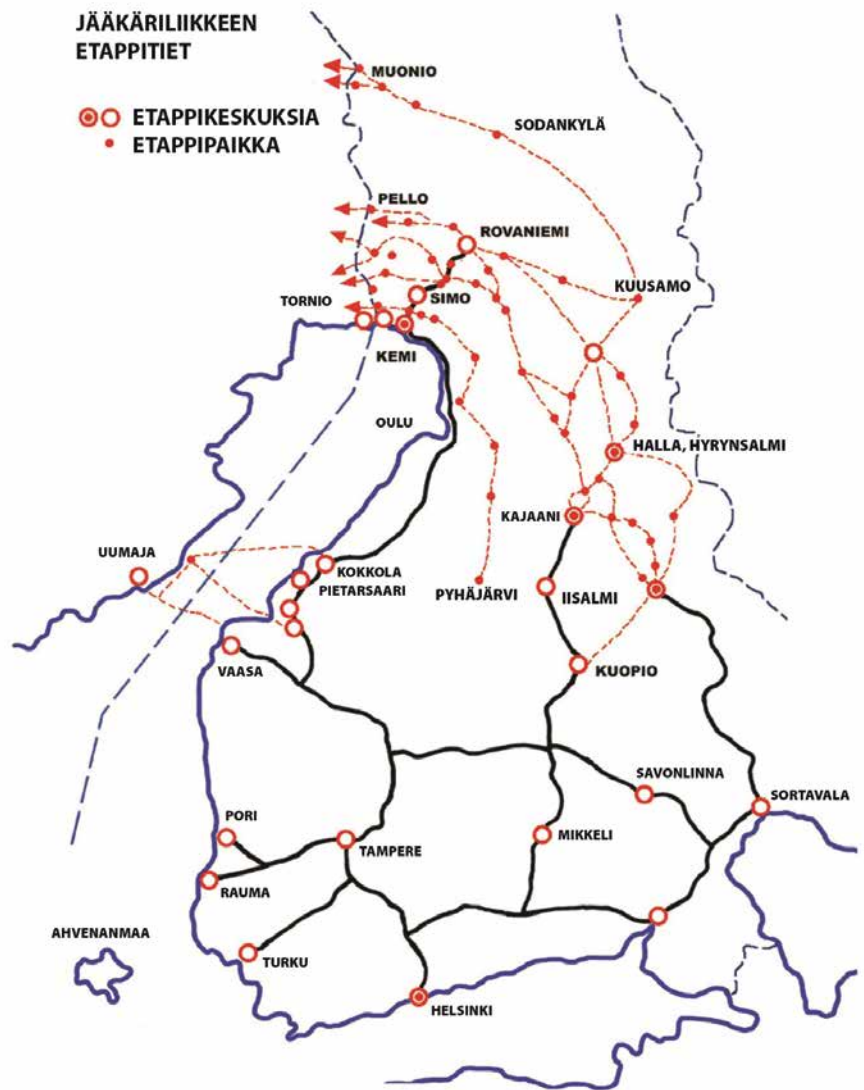
Saksaan lähteneistä 1650 käytti pohjoisia etappeja

Jääkäriliike liittyy Pohjois-Suomeen ja erityisesti Meri-Lapin alueeseen varsinkin etappireittien kautta. Etappireitit olivat tärkeä osa jääkäriliikettä ja viimeisimpänä linkkinä Suomen, ja ulkomaille pääsyn välillä oli rajan ylitys Ruotsiin. Etappireittien toiminta painottui 1915–1916 luvuille.

Rajanylityksen etappireiteistä tärkeä oli Kemistä Haaparantaan kulkenut reitti, jonka kautta kulki yhteensä noin 800 miestä ennen sen paljastumista vuoden 1916 alussa. Tornion etapin kautta kulki Ruotsin puolelle noin kaksi sataa miestä ja se paljastui vuoden 1916 puolessa välissä. Etelämpänä Ruotsiin kuljettiin merenkurkun yli Etelä-Pohjanmaan rannikolta Uumajaan.

Etappireitit kattoivat monia eri paikkakuntia Pohjois- sekä Itä-Suomessa, joiden kautta kuljettiin kohti rajanylityspaikkoja ja joissa majoituttiin matkan aikana. Pohjois-Suomen alueella tärkeiksi reiteiksi muodostui Tervolan etappi sekä Muurolan etappi ja Itä-Suomen alueella ns. Itäinen etappi, jonka tärkeimpänä keskuksena oli Hyrynsalmen Halla. Reittien kautta kuljettiin Tornionjokilaaksoon, josta raja ylitettiin. Itäisen etapin kautta kuljettiin myös pohjoisemmaksi Muonioon rajanylitystä varten.

Noin 1650 (82,5%) jääkäreistä käytti yllä mainittuja Pohjoisen etappeja, eli alueena Pohjois-Suomi oli tärkeä koko jääkäriliikkeen kannalta. Kokonaisuudessaan etappitiet kattoivat pitkän ja monipuolisen verkoston Itä- sekä Pohjois-Suomen alueella. Etappireittien varrella olleilla etapitaloilla niin kuin myös paikallisilla ihmisillä oli tärkeä asema uusien jääkäreiden värväyksessä ja heidän majoittamisessa ja kuljettamisessa.

Seuraavilla sivuilla oleva tarina Kemien jääkärimuistomerkeistä perustuu Oulun yliopistossa tämän vuoden maaliskuussa tehtyyn pro gradu-tutkielmaan "Jääkäriliikkeen muistomerkit, toiminta ja muistaminen Oulun ja Tervolan välisellä alueella". Tutkielman laatija, Jussi-Pekka Hiltunen, on antanut luvan käyttää hänen gradunsa sisältöä Parolessa. Ensimmäinen lainaus on tässä numerossa ja vastaisissa numeroissa lisää.

Kemin kaupungin vasemmistolainen johto ei halunnut kaupunkiin jääkäriiliikkeen muistomerkkiä

Kun Kemissä paljastettiin itsenäisyyspäivänä 1957 Kemin jääkärietapin muistomerkki, kaupungin vasemmistolainen johto ei halunnut olla missään tekemisissä muistomerkin kanssa. Kaupunki ei myöntänyt varoja muistomerkin pystyttämiseen. Niinkään kaupungin edustus puuttui paljastustilaisuudesta.

Kemissä on neljä jääkäriiliikkeen muistomerkkiä: "Kemin etappi" jääkärimuistomerkki sekä kolme muistolaattaa. "Kemin Etappi" muistomerkki sijaitsee Kemin rautatieasemalla ja se paljastettiin 6.12.1957 Suomen 40-vuotisjuhlien yhteydessä. Patsas haluttiin pystyttää rautatieasemalle, koska useimmat jääkäreiksi lähteneet saapuivat Kemiin junalla. Patsas on valmistettu harmaasta graniitista. Muistomerkissä lukee "Kemin Etappi 1915–1917" ja muistomerkin ylälaudassa on jääkärimerkki.

Aloitteen jääkärimuistomerkin hankkimisille teki Kemin Kotiseutu- ja museoyhdistys. Kemin Kotiseutu- ja museoyhdistys lähetti Kemin Taideyhdistykselle sekä Kemin Reserviupseerikerholle 15.4.1955 kirjelmän, jossa pyydettiin lähettämään edustaja kaupunginkirjastolla pidettävään neuvotteluun muistomerkkiin liittyen. Kyseinen kokous ei johtanut vielä muistomerkin pystyttämiseen. Vuoden 1957 alussa pidettiin uusi kokous, jonka myötä muistomerkkihankkeelle saatiin valittua toimikunta, johon kuului henkilöitä Kemin Kotiseutu- ja museoyhdistyksestä, Kemin Reserviupseerikerhosta, Kemin Taideyhdistyksestä, Sotainvalidien Veljesliiton Kemin seudun alaosastosta, Pohjoispohjalaisten osakunnasta sekä Veitsiluodon reserviupseerikerhosta. Varainhankitaan nimettiin

Kemin etapin muistomerkki sijaitsee Kemin asemarakennuksen vieressä. Kuva Marja-Leena Esko

oma talousvaliokunta. Keräyksen mainostamiseksi painettiin mainoslehtinen, jossa vedottiin kansalaisiin sekä yhteisöihin Kemin etapin muistamisen tärkeydestä. Lopulta muistomerkkihankkeelle saatiin kerättyä yli 700 000 markkaa yksittäisten lahjoittajien, Kemin lähipitäjien, erilaisten yhdistysten sekä teollisuuslaitosten avulla.

Kaupunki ei myöntänyt patsaalle avustusta

Muistomerkkitoimikunta laati Kemin kaupunginhallitukselle kirjeen, jossa "anottiin kunnioittaen" kaupunkia lahjoittamaan mieluinen summa muistomerkin pystyttämistä varten. Kirjeessä perusteltiin muistomerkin pystyttämistä sillä, että Kemin etappi on ollut tärkeä vaihe koko maallemme ja "taistelussa Tsaarin valtaa vastaan kohtalo asetti kaupunkimme

asukkaille raskaan velvollisuuden, josta silloiset kemiläiset kunnialla selvisivät.". Kaupunginvaltuustoon vedottiin sillä, että heihin luotetaan haluavan olla mukana rakentamassa muistomerkkiä, joka "Kemin kautta matkustaville ja tuleville sukupolville kertoo isäin työstä".

Valtuusto äänesti, että kaupunki ei myönnä avustusta muistomerkin pystyttämiseen. Vuonna 1957, jolloin muistomerkille haettiin rahoitusta, Kemin valtuustossa oli vahva punainen enemmistö, noin puolet kommunisteja ja neljännes sosialisteja. Vuonna 1956 kaupunginjohtajaksi valittu Risto Hölttä edusti SKDL:lla eli Suomen Kansan Demokraattista Liittoa, vasemmistolaista puoluetta. Kemin vasemmistolaisuudesta on mahdollisesti ollut vaikutusta avustuksen saamiseen, koska vuonna 1948 pystytetylle Vakaumuksen puolesta kaatuneiden muistomerkille punaisten haudalle kaupunki lahjoitti määrärahan, jonka avulla se pystytettiin.

Muistomerkeillä on monenlaisia ulottuvuuksia, joista yksi on niiden poliittisuus: niiden kautta pyritään antamaan jokin poliittinen ilmaus tai saamaan poliittista jalansijaa. Suomessa muistomerkkien pystyttämisellä, jonkin asian ikuistamisella on nähty poliittisia ulottuvuuksia. Avustuksen kielteisen päätöksen antamista voi pohtia niin julkisen muistamisen kuin muistomerkin ja kaupungin poliittisuuden kautta. Sisällissodan aikaan Kemi oli pitkään punaisten hallinnassa ja vasta 6.2.1918, Oulun valtauksen ja Tornion taistelun jälkeen kaupunki luovutettiin valkoi-

Jatkuu sivulle 24.

Reserviläiset puhdistivat muistomerkin

Kemin reserviläiset tekivät etappimuistomerkin puhdistustyön syyskuun alkupäivinä 2012. Näin siitä kertoo reserviläisten varapuheenjohtaja Harri Peurasaari.

Aloite toimenpiteeseen tuli Lapin Reserviläispiirin silloiselta puheenjohtajalta Markku Peltoniemeltä. Veitsiluodon Reserviupseereista Juhani Tolvanen (tammikuussa 2020 edesmennyt) tiedusteli muistomerkillä puhdistusluvan museovirastolta.

Etappimuistomerkki oli ennen puhdistustoimia hyvin tummunut erityisesti yläosastaan. Siinä oli tummia valumia, laajaa sammaloitumista muistomerkin takaosassa ja jalustassa, ja yksi jalustan takaosan kivistä oli irronnut paikoltaan. Muistomerkki oli tummunut vuosikymmenien mittaan sateen mukana alas tulleiden ilmansaasteiden seurauksena. Muistomerkin ympärillä oli kolme puuta, joiden oksistosta sadeveden mukana tulleet orgaanisten ainesosien valumat olivat ilmeisesti huomattavasti edistäneet muistomerkin tummumista ja likaantumista.

Kaksi vuotta muistomerkin puhdistamisen jälkeen tontinomistaja VR kaadatti pois jo ikääntyneet puut muistomerkin ympäriltä. Eli nykyisin etappimuistomerkki näkyy ohikulkijoille jopa vielä paremmin kuin aikaisemmin.

Toimenpiteen valmistelu ja työmenetelmien valinta suoritettiin huolellisesti. Minä ja Tauriainen Harri teimme puhdistustyön manuaalisesti käyttäen tarkoitukseen sopivia välineitä ja tarkoitukseen soveltuvaa puhdistusainetta. Puhdistustyöhön meni aikaa kokonainen päivä. Lopputulos oli erinomainen. Vaihtoehtona harkittu työn teettäminen jollakin ammattiliikkeellä (soodapuhallus) olisi ollut liian kallis asia pienelle yhdistykselle.

Nyt kahdeksan vuotta muistomerkin puhdistamisen jälkeen siinä on jo vähän havaittavissa alkavaa tummumista, sellaisen havainnon tein viimeksi paikalla käydessäni.

Kemin rautatieasemalla sijaitsevaa Jääkärietappimuistomerkkiä puhdistetaan keväällä 2012. Töissä Kemin reserviläisten puheenjohtaja Harri Tauriainen ja varapuheenjohtaja Hannu Peurasaari. Kuva Juhani Tolvanen.

Kemin muistomerkit

Kemin Etapin jääkärimuistomerkki
Jääkärietapin muistolaatta Keskuspuistokatu 56:ssa
Osulan muistolaatta Valtakatu 33:ssa 2008 JP27:n
Nällin jääkärikämpän muistokivi Ajoksessa

Paljastettu

6.12.1957
3.9.1995
15.9.1985

Toimikunnat

Muistomerkkitoimikunta
JP27:n Perinneyhdistys
Perinneyhdistyksen Länsi-Pohjan osasto
Vapaussoturien Huoltosäätiön Kemin osasto

Jatkuu sivulta 21.

sille. Peräpohjolassa aloitettiin heti helmi-maaliskuussa sisällissodan jälkipyykki, jonka seurauksena Kemissä teloitettiin 23 punaista. Sisällissodan jälkeen Kemissä sekä Keminmaassa oltiin puolin ja toisin katkeria, jolla on todennäköisesti ollut vaikutusta jääkäriliikkeen muistomerkin pystyttämiseen vielä 50-luvulla. Kemissä sisällissodan ajan tapahtumien takia jääkärit on todennäköisesti nähty kuuluvan osaksi valkoisten muistokulttuuria, joka on vaikuttanut siihen, että kaupunki ei ole halunnut olla mukana muistomerkin pystyttämisen prosessissa. Jääkäreiden muistamista ei ole haluttu osaksi virallista kaupungin julkista muistamista. Tähän on vaikuttanut sekä kaupungin vasemmistolaisuus, että vuoden 1918 tapahtumat kaupungissa.

Patsas luovutettiin Valtion rautateille

Kemin Etapin jääkärimuistomerkki paljastettiin itsenäisyyspäivänä 6.12.1957 itsenäisen Suomen 40-vuotisjuhlallisuuksien yhteydessä. Paljastuspuheen piti muistomerkkitoimikunnassa mukana ollut Björn Immonen. Muistomerkkiä ei luovutettu kaupungille, vaan Valtionrautateille, koska muistomerkki oli pystytetty rautatieaseman puistoon. Tilaisuuteen ei osallistunut kaupungin puolelta ketään. Samana päivänä, itsenäisyyspäivänä järjestettiin muistotilaisuuksia sankarihaudoilla sekä Vakaumuksensa puolesta kaatuneiden haudoilla, joihin kaupunki osallistui lähettämällä paikalla edustajan sekä laskemalla seppeleen.

Muistomerkit ja muistaminen ovat jatkuvasti poliittisen keskustelun keskiössä, Kemin Etapin muistomerkki on siitä osoitus. Kilpailua siitä, kenen käsitys menneisyydestä on vallitsevana, voidaan pitää muistin poliittisuuden ytimenä. Muistomerkkien kautta käydään sosiaalisten ryhmien, Kemin Etapin-muistomerkin kohdalla muistomerkin pystyttäjien ja kaupungin välillä debattia siitä, minkälainen

versio menneisyydestä halutaan esittää suurelle yleisölle. Kaupunki ei halunnut jääkäriiliikettä virallisesti osaksi menneisyyttään, eikä näin olla mukana ollenkaan muistomerkin pystyttämisen tai paljastamisen. Kaupungin negatiivinen päätös raha-avustuksesta, olla osallistumatta muistomerkin paljastustilaisuuteen, mutta osallistumalla muihin muistotilaisuuksiin sekä pystyttämällä se VR:n maa-alueelle vahvistavat sitä käsitystä, että Kemin kaupunki ei halunnut jääkäriiliikettä osaksi julkista muistamistaan.

Muistomerkin vastaanotti VR:n edustaja yli-insinööri K.A. Peitsara. Puheessaan hän totesi, että VR pitää muistomerkin ja sen ympäristön huolehtimista kunnia-asiana. Jääkäriiliiton edustajan tilaisuudessa oli everstiluutnantti A. Mäkinen, joka puheessaan totesi, että muistomerkki on tunnus niille, jotka mahdollistivat jääkärien matkan Jääkäripataljoonaan. Jääkäriiliiton toimesta muistomerkin nähtiin olevan osoitettu etappimiehille- sekä naisille, paikallisille ihmisille, jotka auttoivat jääkäreiksi lähteneitä henkilöitä. Tilaisuuden lopuksi muistomerkille laskettiin seppeleitä Kemin ja Veitsiluodon Reserviupseerikerhojen, Sotainvalidien Veljesliiton ja sen naisosaston, Kemin sotilaspiirin sekä Pohjois-Pohjanmaan osakunnan toimesta.

Ajokseen on pystytetty jääkärien muistokivi vuonna 1985. Paikalla sijainnut Nällin pirtti- niminen jääkärikämpä on tuhoutunut. Kuva Markku Rantalankila.

Kemin jääkärimuistolaatat

Vuonna 1995 paljastettu jääkärieta-pin muistolaatta sijaitsee Keskuspuistokatu 56:n jääkärieta-pin kansliana toimineen talon seinässä. Laatasta lukee "Tässä talossa toimi Kemin jääkärieta-pin kanslia 1915–1917. Majoituspaikat olivat Matkustajakoti Jokela, Meripuistokatu 7; Matkustajakoti Niemelä, Kauppakatu 13; Matkustajakoti Osula, Valtakatu 33; Pietilän talo, Keskuspuistokatu 20. JP 27:n Perinneyhdistys 1995".

Vuonna 2008 paljastettu muistolaatta sijaitsee Valtakatu 33:n seinässä. Muistolaattaan on kaiverrettu teksti "Tällä paikalla sijaitsi matkailijakoti" Osula, joka toimi Kemin Tällä paikalla sijaitsi matkailijakoti jääkärieta-pin majoituspaikkana vuosina 1915–1917. Jääkäripataljoona 27 perinneyhdistys ry Länsi-Pohjan osasto"

Ajokseen on pystytetty muistokivi vuonna 1985. Paikalla on aikaisemmin ollut Nällin pirtti- niminen jääkärikämpä, joka on tuhoutunut.

Kemin rautatieaseman seinässä on myös muistolaatta, joka kertoo asemarakennuksessa asuneesta Aarne Blickistä. Laatan teksti on hankalasti luettavissa; Tällä paikalla asui 1915 Kemin etapin perustaja jääkärikenraaliluutnantti, Mannerheim-ristin ritari Aarne Blick 1894–1964. Virtius argentum est auro, virtutibus Aurem. Pekka Martio. JP27 perinneyhdistys. Keski-Suomen osasto. JP27:n perinneyhdistys Länsi-Pohjan osasto. Latinalainen lause tarkoittaa: Niin kuin kulta on kalliimpaa kuin hopea, hyve on kultaa kalliimpaa. Horatius.

Keminmaalla on kolme jääkärimuistomerkkiä

Keminmaassa jääkäriiliikkeen muistomerkki sijaitsee Kunnanviraston puistossa ja se on paljastettu 19.9.1998. Muistomerkki on jykevähkö kivipaa-si, jossa lukee "Jääkäriiliike 1915–1918". Tekstin vieressä on miekka sekä havu ja sen yläpuolella jääkärimerkki. Muistomerkin alaosaan on

teksti, jossa on mainittu muistomerkkin pystyttäjät Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry:n Länsi-Pohjan osasto ja Vapaussodan ja Itsenäisyyden Länsi-Pohjan Perinneyhdistys ry sekä pystyttämivuosi.

Hastin etappitalon ensimmäinen muistolaatta on paljastettu 6.6.1971 ja uudempi 12.8.1992. Hastin etappitalo sijaitsi läntisen etapin varrella, jonne kuljettiin Simon Yli- sekä Alakärpän talojen kautta. Kivalossa on ollut Keski-Penikan jääkärisauna, nykyään Kivalon jääkärikämpä, joka toimi yhtenä Simon kahakasta selvinneiden jääkäreiden piilopaikana. Jääkärisauna on tuhoutunut ja sen tilalle on rakennettu Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistyksen Länsi-Pohjan osaston toimesta uusi Jääkärikämpä 7.9.1994. Nykyään se toimii päivätupana Martimoaavan retkeilyreitillä ja sen hoidosta vastaa Metsähallitus.

Keminmaan jääkärimuistomerkkin paljastustilaisuutta vietettiin 19.9.1998. Muistomerkkin paljastustilaisuuteen osallistui yli 400 ihmistä. Tilaisuudessa oli puhumassa Pohjoisen maanpuolustusalueen komentaja Matti Suokas, joka puheessaan nosti esille jääkäri liikkeen perinteen: ”Jääkäri liikkeen perinnön kestävin osa ei ole poliittista eikä sotilaallistakaan vaan eettistä laatua. Kokonaisuutena jääkäri liikke oli aidon isänmaallinen ilmaus. Nuorekkaan, rohkean, uhrivalmiin idealismin purkauksena jääkäri liikke oli ilmiö, jolle on vaikea etsiä Suomen historiasta tasavertaista vastinetta. –vain talvisota voidaan asettaa jääkäri liikkeen rinnalle, vaikkakin nämä kaksi lukua eivät ole mitattavissa samoin mitoin”

Puheessa esiintyy samanlaisia teemoja kuin muidenkin muistomerkki-

Vuonna 1995 paljastettu jääkärietapin muistolaatta sijaitsee Keskuspuistokatu 56:n jääkärietapin kansliana toimineen talon seinässä. Talon vasemmanpuoleisessa nurkassa olevassa laatasta lukee ”Tässä talossa toimi Kemin jääkärietapin kanslia 1915–1917. Majoituspaikat olivat Matkustajakoti Jokela, Meripuistokatu 7; Matkustajakoti Niemelä, Kauppakatu 13; Matkustajakoti Osula, Valtakatu 33; Pietilän talo, Keskuspuistokatu 20. JP 27:n Perinneyhdistys 1995”. Kuva Risto Esko.

en paljastustilaisuuksissa; isänmaa, nuoret, rohkeus ja uhrivalmius. Erityisesti isänmaa ja jääkärien uhrivalmius nousevat esille paljastustilaisuuksissa. Oulun paljastustilaisuudessa nuoret ja nuorekkuus liitettiin nykypäivään ja siihen, että heiltä odotetaan samalaista uhrivalmiutta kuin jääkäreiltä.

Suokkaan puheessa nuoruus liitetään suoraan jääkäri liikkeeseen eikä nykynuorisoon.

Pohjolan Sanomien uutisessa tuodaan esille JP27:n Perinneyhdistyksen puheenjohtajan Väinö Kuirin haastattelun kautta muistomerkkin tarkoitus: sen on tarkoitus välittää tuleville sukupolville, että vapaa ja itsenäinen Suomi on aina suurimman uhrin arvoinen. Se on kiitollisuuden osoitus niin jääkäreille kuin heitä auttaneille ihmisille.

Keminmaan 19.9.1998 paljastettu jääkäri liikkeen muistomerkki sijaitsee kunnanviraston puistossa. Monumentti on taiteilija Ensio Seppäsen käsialaa. Kuva Markku Rantalankila.

KEMINMAAN MUISTOMERKIT

Jääkärimuistomerkki

Hastin etappitalon muistolaatta

Kivalon jääkärikämpä

Paljastettu

19.9.1998

6.6.1971

7.9.1994

Toimikunta

JP27:n Perinneyhdistyksen Länsi-Pohjan osasto

JP27:n Perinneyhdistyksen Länsi-Pohjan osasto

Harrastuksena kotirintaman sotaa-ajan toiminnan muistojen kerääminen

Kun kaikesta oli pulaa, niin kaikkea kerättiin, kuten huopahattuja.

Kansa sodassa

Kotirintaman ratkaiseva merkitys

Jussi-Pekka Alander

775 sivua, Readme.fi 2020

Kun sain kirjan arvosteltavaksi, oli ensireaktio: huh onpa paksu. Kun avasin kirjan, huomasin paksuuden syyn, tavallista isompi fonttikoko, todella hyvä valinta kirjoittajalta / kustantajalta. Erityisen hyvin tämä palvelee käyttönä hakuteoksena keräilijöitä ja muutoin asiasta kiinnostuneita. Sisällysluettelo on myös yksi parhaimmista missään tapaamistani kirjassa, erittäin yksityiskohtainen, selkeä ja "esihakuteoksena" käytettävissä.

Kuten kirjoittajakin toteaa, aihealueen rajaaminen on vaikeaa koska materiaalia on runsaasti eikä kukaan voi varmasti tietää mikä kuuluu aiheeseen. Tässäkin Alander keräilijänä on onnistunut aika hyvin. Tosin itsekin keräilijänä kaipasin esittelyyn enemmän muun muassa sekä Lottien, että sotilaskotisisarten aineistoa. Esimerkiksi yhdestäkään arvasta ei ole edes kuvaa. Nuo järjestöthän toimivat pääasiassa ovat ns. talkooperustalla ja minimaalisella palkatulla työvoimalla. Myöskään Jääkäriiliiton / Jääkäri-invalidien harjoittamasta talkootyöstä ei löydy kirjasta juuri mainintoja.

Todella hienoa, että Alander otti vuosien projektikseen tämän kirjan, koska aihealuetta ei ole aikaisemmin kukaan käsitellyt. Teos sopii, kuten hän itsekkin toteaa, erinomaisen hyvin luetteloksi ja lähdeoteekseksi näistä asioista kiinnostuneille eri piireille. Ja kirjaa selatessa tulee mieleen, että hän on myös ehkä paras mies tekemään tämän aihealueen kirjaa, koska hänen omat alan kokoelmansa ovat laajimmat, joita tiedän. Käytetty lähdeaineistokin on luettelon mukaan mahtava. Siihenkään ei ole juuri mitään lisäävää.

Runsaat tilastotiedot ovat mielenkiintoista luettavaa ja oiva esimerkki, että kierrätystä – nykyistä avainsanaa – tehtiin sota-aikana systemaattisesti. Kappaleesta "Jäteaineiden keräys sivut 93–116" on opiksi ja neuvoiksi kelle tahansa nykykansalaiselle ja organisaatiolle.

Puolukoita poimittiin kiitokseksi Tanskalle

Myöskin nykynuoriso voisi tutustua sotavuosina 1941–44 järjestettyihin "Nuorten talkoisiin". Kuinkahan moni tänään saisi Kultasahan, joita suoritettiin esimerkiksi vuonna 1944 76 000 kappaletta? Kirjassa on tarkasti kuvattusuuritus vaatimukset, eli siitä vain suoritamaan. Ja kuinkahan moni nykynuori saisi "rautaisen rakentajamerkin" vuodelta 1946, puhumattaakaan "valiomerkitä". En tiennytkään, että syksyllä 1947 suoritettiin puolukan keräys Tanskaan kiitollisuudesta Suomelle ja erityisesti lapsille sotavuosina antamastaan avusta. Kunniakirjojakin jaettiin 7 300 kappaletta nuorille puolukanpoimijoille.

Moniin omiin kokoelmissani oleviin asioihin löysin selvityksen kirjasta, jota en muualta ole onnistunut löytämään. Erityisen mukavaa ja mielenkiintoista on myös se, että ei

ole vain nimeä ja kuvaa, vaan yleensä kaikille asioille on Jussi-Pekka Alander hankkinut ja kirjoittanut laajat tai jopa erittäin laajat taustatiedot.

Nykyinen nuorempi polvikin löytää siivotessaan vanhempien piironkien laatikoita ja komeron hyllyjä erilaisia merkkejä, lappusia ja lippusia joitten alkuperä tai merkitys on tuntematon. Alanderin kirjasta voi helposti tarkistaa taustoja.

Valitettavasti pääosa kuvista on mustavalkoisia, jolloin komeasta alkuperäiskohteesta saa vain kalpean aavistuksen. Tosin keskellä kirjaa on kooste värikuvia.

Ihmettelen myös sananvalintaa "sisällissota" kun puhutaan jääkäritaustaisista, sittemmin kenraaleista Martola ja Sarlin, joille kuten monille muillekin suomalaisille, se oli Vapaussota, Kuitenkin muutamaa sivua myöhemmin aivan oikein kerrotaan, että "Vapaussodan päättymisen 20 vuotisjuhlien yhteydessä lotat muunnittivat noin 30 000 tapahtumaan osallistunutta rintamamiestä".

Sota-ajan rintamalla tehtyjä puhdetoita ja mm. niitten myyntiä erityisissä hyväntekeväisyystapahtumissa olisi voitu myös käsitellä.

Huomionarvoista, että kirjoittaja pyytää useassakin kohdassa lukijoitten kommentteja ja kohteitten lisätietoja ja mahdollisia korjauksia. Tämä on varmasti kaikkien osapuolien kannalta erittäin positiivista ja löytää sekä levittää varmasti uutta tietoa aihealueesta. Osoitekin on annettu "kansa.sodassa@gmail.com".

TEKSTI: Jorma Ignatius

Suomussalmen joulukuun 1939 sotatapahtumat tiivistettynä Marttinen suunnitteli, Fagnäs toteutti ja Siilasvuon vei kunnian

Näin on joskus pelkistetty Suomussalmen sotatapahtumat joulukuussa 1939. Seuraavassa Jääkärisäätiön varapuheenjohtajan Peter Fagnäs'n kertomus isoisästään, talvisodan aikaan everstiluutnantti, sittemmin kenraalimajuri Uno Fagnäsista. Oheinen tarina täydentää Tarja Lappalaisen kirjan syksyllä 2020 ilmestyneen kirjan "Raatteen tien jäisestä helvetistä Talin–Ihantalan tulimyrskyyn" kertomusta.

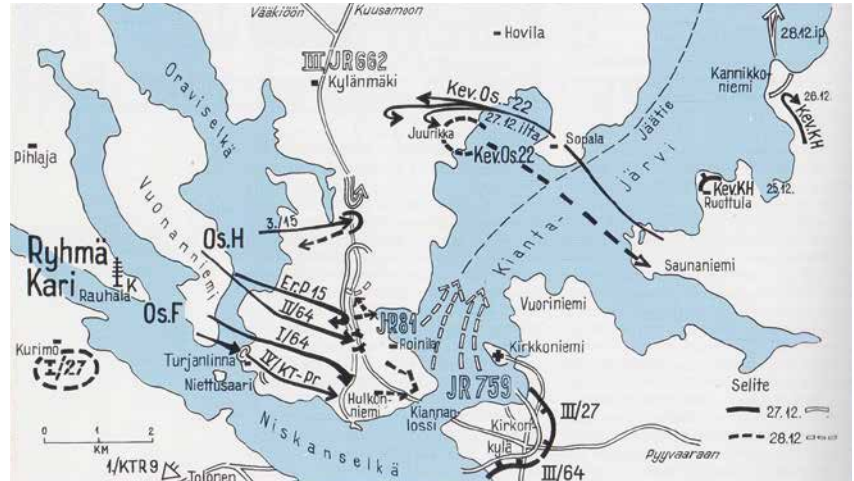
Näin kertoo Peter Fagnäs: Talvisodan alussa Uno Fagnäs oli JR64:n komentaja ja everstiluutnantti. Heti talvisodan päättyessä hänet ylennettiin everstiksi ja jatkosodassa kenraalimajuriksi.

Fagnäs sai käskyn siirtyä Suomussalmelle joulukuun puolivälin tienoissa 1939. JR64 kuului eversti Hjalmar Siilasvuon komentamaan 9. divisioonaan. Raatteen tien ja Suomussalmen menestyksekkäistä taisteluista suurin kunnia onkin mennyt juuri Siilasvuolle.

– Siilasvuon on kunniansa ansainnut, mutta JR64:n ja Uno Fagnäs'n merkitys ovat talvisodan historian kirjoituksissa jääneet hänen varjoonsa. Fagnäs'n komentama JR64 ei yksin ratkaissut taisteluja. Kuitenkin ilman häntä ja JR64:ää Suomen olisi käynyt huonosti. JR64:llä ja Uno Fagnäsillä oli hyvin tärkeä rooli Raatteen tien legendan synnyssä. Sitä ei kuitenkaan ole tähän mennessä hirveästi hehkuutettu, Lappalainen sanoo.

–Ilman Hulkonniemen torjuntataistelun menestystä ei olisi syntynyt Raatteen tien legendaa, Peter Fagnäs puolestaan toteaa.

Uno Fagnäs joukko-osastoineen löi puna-armeijan 163. divisioonan massiivisen ylivoiman Hulkonniemessä 28.12.1939. Reilu viikko myöhemmin, 1–8. tammikuuta 1940,

Fagnäs'n johtama osasto F hyökkäsi Hulkonniemeen lännen suunnasta. Siilasvuon joukot olivat ajaneet Suomussalmen kirkonkylässä olleet neuvostojoukot ahtaalle. Kuva: Talvisodan historia

suomalaiset torjuivat puna-armeijan ylpeyden, ukrainalaisdivisioona 44:n Raatteen tiellä.

Siilasvuon komentamat suomalaisjoukot olivat 9. joulukuuta 1939 lähtien onnistuneet vain vaivoin säilyttämään asemansa niin, etteivät vihollisjoukot päässeet puskemaan linjojen läpi ja etenemään suunnitelmiensa mukaisesti Oulun ja Kemin suuntaan.

Alkuasetelma Suomen kannalta oli suorastaan karmiva. Suomussalmen taisteluissa joulukuun alkupäivinä 1939 eli hyökkäyksen alkuvaiheessa yhtä suomalaista sotilasta vastassa oli ainakin 10–12 neuvostosotilasta.

Suomen piti olla vain suupala puna-armeijan 163. divisioonalle. Toisin kuitenkin kävi. Neuvostosotilaat pötkivät pitkien Kiantajärven jäätä 28.12.1939. Ukrainalaisdivisioona 44:n kohtaloksi tuli tuhoutua lähes kokonaan Raatteen tien jäisessä helvetissä.

Kenraalimajuri Fagnäs puhuu 1943 Aunuksen radioon. SA-kuva

Vain harva pelastui

Talvisodassa niin sanottu Kainuun pataljoonaa komentaneen kenraalimajuri Veikko Karhusen mukaan puna-armeijan 163. divisioona menetti Suomussalmen taisteluissa kaatuneina ja haavoittuneina 25 prosenttia vahvuudestaan.

Eversti Hjalmar Siilasvuo ja hänen Suomussalmen taistelujen aikainen esikuntapäällikkönsä silloinen kapteeni Alpo Marttinen. Marttinen oli Suomussalmen operaatioiden aivot.

Saman suuruinen Raatteen tien kautta edennyt ukrainalaisdivisioona 44. tuhoutui liki kokonaan, vain rippeiden onnistui pelastautua.

Veikko Karhusen mukaan puna-armeijan 44. divisioonan sotilaista kaatui noin 12 250 miestä. Nykyään puhutaan hieman pienemmistä luvuista: toiset puhuvat yli 10 000 kaatuneesta, toiset 9 000:sta tai hieman pienemmistä luvuista.

Suomalaisista Suomussalmen taisteluissa kaatui noin 700 miestä ja haavoittui noin 1 200. Osa haavoittuneista menehtyi sodan aikana, joten kuolleitten luku nousee yli yhdeksäsadan. Tähän lukuun sisältyvät myös Raatteen taisteluissa kaatuneet noin 400–500 miestä.

–Suomalaisten sotilaiden kokonaismäärä oli käytännössä noin 14 000. Samoja joukkoja osallistui Suomussalmen ja sen ympäristön sekä pohjoisen Suomussalmen taisteluihin kuin sitten Raatteen mottitaisteluihin. Lappalainen sanoo.

Väsyneinä tulimyrskyyn

Uno Fagnäsän johtamaa JR64:ää odotettiin avuksi Suomussalmelle jo jouluaatoksi 1939. Junaonnettomuus hidasti kuitenkin matkaa ja tositoimiin puna-armeijan 163. divisioona

vastään päästiin 27. joulukuuta 1939. Perille saapuessaan JR64:n sotilaat olivat vielä melko väsyneitä matkan teosta.

–Heidän olisi pitänyt saada vielä levätä, mutta tähän ei aika yksinkertaisesti enää antanut myöten, Peter Fagnäs sanoo.

Osasto Fagnäs komennettiin 27. joulukuuta 1939 hyökkäämään ”etelästä”. Uno Fagnäsän hyökkäysrivistö saavutti Hulkonniemen

ja suomalaisten jo viikkoa aiemmin polttaman, kirjailija Ilmari Kiannon Turjanlinna-huvilan.

Ranta oli täynnä vihollispesäkkeitä, jotka JR64 sai tuhottua. Hieman ylempää löytyi kokonainen alue, johon vihollinen oli rakentanut noin 30 korsua. Vastarinta oli ankaraa. Miehiä kaatui molemmin puolin. Fagnäs taisteli sotilaineen parhaansa mukaan ja heidät lyötiin monta kertaa takaisin.

Seuraavana päivänä eli 28. joulukuuta JR 64:n komentaja Fagnäs seisoi Kekrivaaran laella kiikaroimassa kapteeni Reino Mankosen kanssa. Yllättäen he näkivät ihmeellisen näyn, divisioona 163. luikkimassa karkuun pitkin 35 kilometrin pituisia Kiantajärven jätä kohti pohjoista.

Antoi itseluottamusta

Miltei paniikinomaisen vetäytymisen myötä suuri osa venäläisten sotakalustosta jäi suomalaisten haltuun. Pelkästään Hulkonniemen ja Kylänmäen alueelta saatiin muun muassa 150 kuorma-autoa, 350 hevosta, 6 panssarintorjuntatykkiä, 15 kenttäkanuunaa, 11 panssarivaunua ja runsaasti muutakin sotamateriaalia.

–Moninkertaisesti suomalaisia vahvemman puna-armeijan 163. divi-

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Peter Fagnäs Hulkonniemen taistelujen muistomerkillä.

Jatkuu edelliseltä sivulta.

sioonon pötkiminen pakoon pitkin Kiantajärven jäätä oli käsittämätön juttu, Lappalainen sanoo.

Uno Fagernäs in johtama JR64 oli todennäköisesti yksi talvisodan tärkeimmistä hyökkäysosastoista: käytännössä sen saapuminen mursi puna-armeijan 163. divisioonan vastarinnan. Fagernäs in joukoilla oli tärkeä rooli yhteistyössä Suomussalmen ja Raatteen tien taisteluissa muiden osastojen kanssa.

–Hyvin varustetun Neuvostoliiton armeijan 163. divisioonan perääntyminen loi luottamusta kohdata tam-mikuussa 1940 toinen uhka, puna-armeijan 44. divisioona. Myös näihin taisteluihin JR 64 osallistui. Isoisäni sai olla yhtenä lenkkinä mukana tapahtumassa, joka oli tärkeä käännekohta Suomussalmen taisteluissa, Peter Fagernäs sanoo.

Uno Fagernäs kuoli 86-vuotiaana vuonna 1980. Talonpoikainen tausta

Sampo Ahto jutteli kerran Suomussalmen taisteluista kertoessaan: Olin usein pohtinut 163. divisioonan pakoa Kiantajärveä pitkin. Miten se onnistui, kun Siilasvuo oli järven toisella ja Susitaival pohjoispuolella aika lähellä toisiaan. Miksi ne saivat rauhassa häipyä? Sampo pohti, että ehkä herrojen välillä oli heikot viestiyhteydet. Hän oli kerran tavannut Susitaipaleen ja kysynyt, miten tämä piti yhteyttä joulukuun 1939 taistelujen aikana Siilasvuohon. Minulla ei ollut mitään syytä pitää yhteyttä sellaiseen idioottiin, oli Susitaival vastannut. Siinä selvisi, miksi 163. pääsi karkuun, sanoi Sampo.

Jukka Knuuti

teki hänestä myös rivisotilaiden arvostaman komentajan.

–Hän ei voinut sietää herrastelua. Saadessaan JR 64:n komentoonsa Kemin asemalla 17.12.1939 hän riisui upseerintakkinsa samaistuaan murheellisen huonosti varustettuihin joukkoihinsa, Peter Fagernäs sanoo.

Kirjassa ”Suomen jääkärit – itsenäisytemme kärkijoukko” esitellään 2. maailmansodassa joukkoja johtaneet jääkäriupseerit. Uno Fagernäs in lisäksi jääkäritausta oli myös Suomussal-

mella ja Raatteen tiellä talvisodassa 1939–1940 joukkojaan johtaneilla Alpo Marttisella ja Hjalmar Siilasvuolla.

Kirjassa kerrotun tarinan mukaan ”Marttinen suunnitteli, Fagernäs toteutti ja Siilasvuo vei kunnian”.

*Tekstin on kirjoittanut **Timo Kiiski** lltalehteen syksyllä 2020. Julkaistaan kirjoittajan luvalla.*

Osastojen yhteyshenkilöt

Osasto	Nimi	Puhelin	Sähköposti
Etelä-Karjala	Ignatius Jorma K.O.	040 503 6499	etela-karjala@jp27.fi
Etelä-Pohjanmaa	Passi Juhani	050 322 3469	etela-pohjanmaa@jp27.fi
Helsinki-Uusimaa	Sillanpää Pekka	040 749 0666	hki-uusimaa@jp27.fi
Kainuu	Kinnarinen Tero	050 496 6456	kainuu@jp27.fi
Kanta-Häme	Kiviniemi Pertti	0400 846 956	kanta-hame@jp27.fi
Keski-Suomi	Mäntylä Erkki	040 151 3123	keski-suomi@jp27.fi
Kuopio	Ryhänen Seppo	050 440 9833	kuopio@jp27.fi
Kymenlaakso	Mikkonen Paavo	044 550 9375	kymenlaakso@jp27.fi
Lappi	Aherto Markku	0400 823 520	lappi@jp27.fi
Länsi-Pohja	Esko Risto	040 501 4131	lansi-pohja@jp27.fi
Oulu	Laurinolli Teuvo	040 735 3746	oulu@jp27.fi
Pirkanmaa	Tulosmaa Timo	040 744 0565	pirkanmaa@jp27.fi
Päijät-Häme	Jouko Pekka	040 516 1018	paijat-hame@jp27.fi
Satakunta	Kyrövaara Hannu	040 732 5360	satakunta@jp27.fi
Vaasa	Forssten Brage	050 599 0269	vaasa@jp27.fi
Varsinais-Suomi	Vuontela Kyösti	0500 910 402	varsinais-suomi@jp27.fi

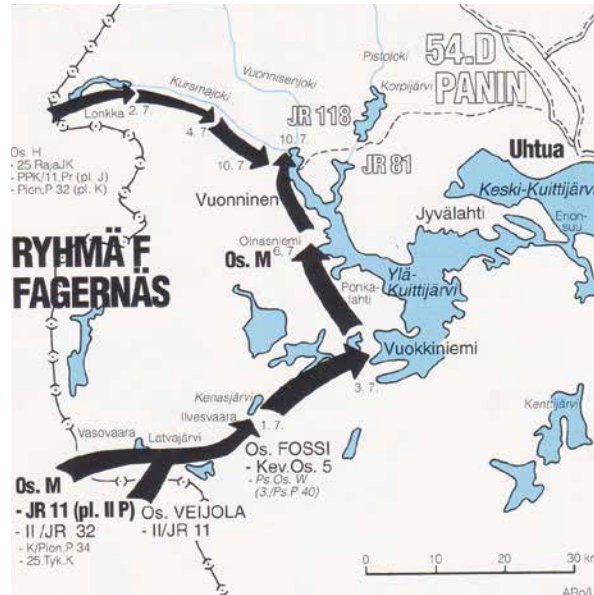
Siilasvuo ja Fagnäs

Kahden jääkärikenraalin välit kovalla koetuksella jatkosodan aikana

Siilasvuon ja Fagnäsän, pian kenraaleiksi yltäneen miehen välinen suhde on sekin tarinan arvoinen. He olivat tutustuneet jo jääkäreinä Saksassa. Talvisodan alkaessa Siilasvuo oli everstinä jo Suomussalmella vastassa vanhaa tuttuaan, everstiluutnantti Fagnäsia. Suhteen uusi alku ei ollut ihan Fagnäsän mieleen. Tapaninpäivänä viimeistellyissä Hukkonniemen hyökkäyssuunnitelmissa JR 64 liitettiin Osasto Kariin, joka oli nimetty majuri Karin mukaan. Rykmentti jaettiin kahdeksi hyökkäyssosastoksi, joista toisen Fagnäs sai vetääkseen. Majuri oli siis tavallaan everstiluutnantin esimies. Syynä tähän oli, että Siilasvuo luotti Karin paikallistuntemukseen. Olihan hän johtanut puolustustaisteluja Suomussalmella jo joulukuun alusta.

Kun Hukkonniemen hyökkäys oli jopa odottamattoman suuri menestys, ei tällaiseen asetelmaan enää koskaan palattu. JR 64 jäi lopullisesti suoraan Siilasvuon alaiseksi ja Fagnäsän komento. Pasi Tuunaisen Alpo Marttisen ja Hjalmar Siilasvuon suhdetta Talvisodassa kuvaavassa ”Tahtojen taisto” kerrotaan myös Siilasvuon suhteesta Fagnäsiin. Vaikka Siilasvuo moitti häntä huonosta kommunikoinnista ja liiasta toimimisesta omin päin – JR 64:llä ei ollut taistelujen alkaessa viestimiehiä eikä viestikalustoa – hän kuitenkin arvostaa everstiluutnanttinsa rohkeutta ja kykyä innostaa miehiä johtamalla joukkojaan edestä. Taustalla oli etenkin tilanne, jossa Siilasvuo vastusti JR 64:n lopullista hyökkäystä päin neuvostodivisioonaa 163:a, mutta Fagnäs ja Marttinen päättivät toteuttaa sen komentajastaan riippumatta.

Siilasvuo oli myös pahoillaan, että hänen valiorykmenttinsä vietiin häneltä Raatteen tien voiton jälkeen

Ryhmä Fagnäsän hyökkäys kohti Uhtuaa heinäkuun alussa 1941. Täällä sotaa käytiin yhdessä saksalaisten kanssa. Fagnäsän mielestä Siilasvuo suostui saksalaisten vaatimuksiin liian helposti. Kuva: Jatkosodan historia.

ja annettiin Voldemar Hägglundin käyttöön satojen kilometrien päähän.

Talvisodan päätyttyä molemmat herrat asettuivat perheineen Ouluun. Jatkosodan alkaessa he pääsivät taas yhteistyöhön. Kenraalimajuriksi ylennetty Siilasvuo määrättiin III Armeijakunnan komentajaksi Uhtuan ja Kiestingin suunnalle. Hänen avukseen asetettu, nyt everstiksi ylennetty Fagnäs sai komentoonsa Ryhmä F:n, jonka tehtäväksi tuli vallata Uhtua. Ryhmä F nimettiin myöhemmin 3. divisioonaksi.

Herrojen varsin hyvät suhteet joutuivat kuitenkin pariinkin otteeseen kovalle koetukselle. Ensimmäinen yhteenotto liittyi joukkojen painopisteiden muutoksiin. Ryhmä F joutui luopumaan osasta omia joukkojaan, jotka siirrettiin saksalaisten painostuksesta Armeijakunnan sisällä Kiestingin suunnassa hyökkäävälle Ryhmä J:lle. Tämän seurauksena voima ei enää riittänyt itse Uhtuan valtaukseseen. Vielä pahempaa oli, että nämä hänen joukkonsa joutuivat

Kiestingissä venäläisten motittamiksi ja tappiot olivat kovia muun muassa parhaiden upseereiden osalta. Isoisan mielestä Siilasvuo suostui saksalaisten vaatimuksiin liian helposti.

Näkemyksiä soviteltiin pitkään. Siilasvuon tunnustuksena voidaan pitää sitä, että hän lopulta ehdotti päämajalle Mannerheim-ristin myöntämistä Fagnäsille, mitä tosin ei koskaan tapahtunut. Lopullinen välirikko kuitenkin tuli, kun Mannerheim syksyllä 1942 siirsi Siilasvuon III Armeijakunnan komentajan paikalta esikuntatehtäviin ja nimitti tilalle Fagnäsän sen väliaikaiseksi komentajaksi. Siilasvuo piti siirtoa hyllytyksenä ja Fagnäsia yhtenä osasyllisenä tapahtuneeseen. Isoäitini oli nimityksen aikoihin Oulussa kutsuttuna illalliselle Siilasvuolle ja sai kokea jäätävän vastaanoton.

Hjalmar Siilasvuo kuoli pian sodan jälkeen vuonna 1947 ja suhteiden jälleenrakennus jäi tekemättä.

TEKSTI: Peter Fagnäs

Kahden reservin majurin kesäretki Lapin sodan maisemiin

Koronakesä muutti monen lomailijan suunnitelmia. Niin myös kirjoittajan. Jalkapallon EM-kisamatka siirtyi vuodella, kuin myös osallistuminen ensi kertaa Hollannissa tapahtuvaan Nijmegen-marssitapahtumaan. Kevät oli sujunut marssiharjoitellen ja pääkaupunkiseudun sotahistoriaan, etenkin Viaporin maalinnoitukseen samalla tutustuen. Kävelyretkillä syntyi ajatus tutustua paremmin itsellemme tuntemattomampaan Lapin sotaan. Reissussa yhdistyisi myös vaeltaminen luonnossa ja 20 vuotta ajan päässä pyörinyt ajatus vierailla Lofoteilla. Reissuumme 19.–28.7. osallistui pioneeri- (Jukka Rusila) ja tykistömajurista (Jyri Vilamo) koostuva kaksikko.

Internetin avulla tehtiin ennen reissua kattava suunnitelma niin sotahistoriaan kuin vaellukseen liittyvistä kohteista. Ajoreitti pohjoiseen kulkisi Torniojokilaaksoa pitkin ja raja Norjaan ylitettäisiin Kilpisjärvellä. Paluumatkan reitti jäi vielä auki koronatilanteen vuoksi. Suunnitelmana oli kuitenkin ”oikaista” Ruotsin kautta takaisin, mikäli se koettaisiin riittävän turvalliseksi vaihtoehdoksi.

Su 19.7. lähtö

Muutaman kuukauden valmistelujen jälkeen koitti lähtöpäivä. Lähtöpisteenä oli rakennus, jossa toimi Insinööritoimisto Ratat sotavuosina. Kyseinen yritys toimi suomalaisten SS-miesten värväystoimistona. Lähtöpaikka valikoitui ihan käytännön syistä, sillä kirjoittajalla on siellä autopaikka, mitään symboliikkaa ei siis haettu.

Ensimmäisen päivän tavoitteena oli saavuttaa Kemi/Tornion tasa. Muutaman taukopysähdyksen jälkeen saavuimmekin iltaapäivästä Ouluun, jossa meitä oli vastassa RUL:n entinen toinen varapuheenjohtaja, Sampo

Matkalaiset, majuri (res) Jyri Vilamo ja majuri Jukka Rusila ja ”Sturmi” Sturmgeschütz III -rynnäkötykki, joka on toisen maailmansodan muistomerkkinä Oulussa.

Puoskari. Hän oli kuullut matkastamme ja tarjoutui esittelemään sotahistoriallisia nähtävyyksiä Oulun seudulla. Olimme itse onnistuneet löytämään hänellekin entuudestaan kaksi tuntematonta kohdetta. Tehokkaan kaksituntisen aikana vierailimme kuudessa eri kohteessa. Lapin sotaan näistä liittyi tiiviisti Lapin sodan Tornion maihinnousun lähtöpaikka ja siitä kertova muistomerkki.

Oulu jätettiin illan lähestyessä taakse, mutta me emme lopettaneet vielä. Kemin seudulla tutustuimme Olhavan ja Karihaaran taistelujen muistomerkkeihin. Olhavan sillan taistelussa joukot avasivat ensimmäistä kertaa täysimittaisen tulen toisiaan vastaan, joista aiheutui ensimmäiset sodan uhrit. Karihaaran taistelussa suojeltiin taas Kemin tehtaita ja näissä verisissä taisteluissa 59 suomalaista soturia antoi henkensä. Majurikaksikkomme

Kemin kaupungintalo saksalaisten jäljiltä. Saksalaiset yrittivät räjäyttää rakennuksen 7.-8. lokakuuta 1944. Panostus oli huonosti suunniteltu, kun talo pysyi pystyssä. SA-kuva

päätti yöpyä Kemissä ja rantaravintolassa nautitun ruokailun jälkeen katsastettiin iltakävelyn muodossa sankarihautausmaa ja Kemin komea ja korkea (13 kerrosta) kaupungintalo, jota saksalaiset yrittivät turhaan räjäyttää nurin.

Ma 20.7.

Heräsimme aamuun Hotelli Merihovissa, joka tarjoaa mielestämme tyylikästä 1940–50-lukujen nostalgista tunnelmaa. Hotelli on valmistunut heti sodan jälkeen vuonna 1949. Kekkonen vieraili siellä usein ja siitä olivat todisteena lukuisat valokuvat seinillä. Automme keula suunnattiin kaupassa tehdyn varustäydennyksen jälkeen kohti Torniota, jonne 1944 maihinnousu tapahtui Röntän satamassa. Itse satama on tehdasaluetta, jonne ei ole pääsyä (yritimme kyllä). Muistomerkit onkin sijoitettu sinne johtavan tien varteen. Näistä paras oli (tietenkin) tykkimiesten toteuttama. Se sijaitsi paikalla, jossa Lapin sodan ensimmäiset suomalaiset tykkienlaukaukset ammuttiin.

Parhaan tästä teki se, että muistomerkin lisäksi paikalla oli kattava selostus taisteluista sekä niihin liittyvä kartta. Nämä muuten puuttuvat pääosin useimmilta muistomerkeiltä. Norjassa esimerkiksi Narvikin taisteluihin liittyvillä muistomerkeillä asia oli hoidettu esimerkillisen hyvin ja samalla konseptilla. Seikka, joka kannattaisi huomioida ja mikä olisi parannettavissa myös jälkikäteen. Toinen havaittu puute oli opasteet muistomerkeille. Valitettavan monesta ne puuttuvat ja yksikin löydettiin keskeltä pusikkoa avuliaan lähiasukkaan avulla.

Verisimmät taistelut (satoja uhreja) käytiin Ala-Raumon alueella. Yksi kohteista oli paikalla olleen yhdistetyn maantie- ja rautatiesillan räjäytyksestä kertova muistolaatta. Nyt paikalla oli rautatiesilta ja vieressä erillinen maantiesilta. Sillan muuten räjäyttivät suomalaiset pioneirit. Torniossa katsastettiin sankarihautausmaa sekä muita sotiemme aikaisia muistomerkkejä.

Lapin sodan tykkistömuistomerkki Torniossa. Muistomerkki on sijoitettu 3. patterin tuliasema-alueelle. Muistomerkin tykki on yksi niistä, jolla paikalta ammuttiin.

Tänne Tornionjoen tielle saakka piti tämänkin panssarivaunun tulla tuhoutumaan. Vaunu on ranskalainen Somua S 35, joita saksalaiset saivat sotasaaliiksi valuttuaan Ranskan kesällä 1940. SA-kuva

Turtolan sankarihautuumaalla Jääkärikapteeni Laineen hauta

Matkalla kohti Kilpisjärveä oli vielä stopit Turtolan poltetun (saksalaiset) kirkon paikalla, Aavasaksan näkö-tornilla, sekä Muonion taistelujen muistomerkillä. Luonnollisesti katsastimme molempien kirkkomaiden sankarihaudat.

Turtolan sankarihautausmaalla on ensimmäisenä jääkärikapteeni Juho Laineen hauta. Hän oli Suojeluskunnan paikallinen piiripäällikkö ja asui Turtolassa. Talvisodassa Laine oli Turtolan miesten komppanian päällikkö. Hänet haudattiin sankarihautaan, vaikka hän kuoli kotonaan tuberkuloosiin 21. maaliskuuta 1940. Parolen lisäys.

Hieman ennen Kilpisjärveä, löytyy Lapin sodan suurin linnoitus – Sturmbock-asemat Lätäsenossa, käsivarren juuressa, jonne saksalaiset rakensivat kymmeniä kilometrejä pitkän puolustuslinjan turvaamaan vetäytymistään Norjaan. Puolustusasemissa oli 800 konekivääriä, 100 kranaatinheitintä, yli 160 tykkiä ja ammusvarasto koko talven tarpeiksi.

Sturmbockin rakentamisesta vastasivat pääosin neuvostoliittolaiset ja puolalaiset sotavangit. Heidän kohtaloaan on spekuloitu aika ajoin mediassa ja väläytelty jopa saksalaisten tekemiä joukkoteloituksia. Myöhemmin reissullamme Norjan puolella kävi kyllä selkeästi ilmi,

Jatkuu seuraavalle sivulle.

Jatkuu edelliseltä sivulta.

että nälänhätä ja heikot olosuhteet (kylmyys, puuttuvat varusteet) olivat pääsyynä. Mistään joukkoteloituksista ei ole löytynyt todisteita.

Maanteidemme korkeimmalla kohdalla Muotkatakkavaarassa sijaitsee myös muistolaatta ja paikka, josta sodan viimeiset suomalaiset tykinlaukaukset ammuttiin huhtikuussa 1945. Pitkän päivämatkan jälkeen etsimme majoituksen Kilpisjärveltä ja kävimme ihastelemassa Tshahkalputouksia, sekä patikoimme pilvisen Saanatunturin huipulle illan jo tullessa.

Ti 21.7.

Kaksi ensimmäistä päivää oli nauhattu pääosin aurinkoisesta kelistä. Tiistai valkeni pilvisenä ja sateisena. Aikataulusyistä hyppäsimme Malla-nimiseen vesibussiin, joka kuljetti meidät Kilpisjärven yli, 3 km päähän kolmenvaltakunnanrajasta. Tällä raja-paalullahan on otettu ikoninen kuva sotureistamme nostamassa Suomen lippua pystyyn merkiksi siitä, että viimeinenkin saksalainen sotilas oli poistunut maastamme, tätä oli hyvä juhlistaa jaloviinarityyppin näin reilu 75 vuotta myöhemmin!

Maittäva keittolounas nautittiin Kilpisjärven retkeilykeskuksessa ja ennen rajan ylitystä Norjan puolelle pysähdyimme kahdella muistolaatalla. Ensimmäisessä muisteltiin Lapin sodan päättymistä ja siihen liittyviä viimeisiä laukauksia. Toinen oli muistona Kilpisjärven pamauksesta. Tapahtuma, joka liittyy jääkärihimme vuonna 1916. Tähän tarinaan kannattaa tutustua vaikkapa Wikipediasta. Ainesta olisi vaikka seikkailuelokuvaan!

Näin saimme päätökseen Lapin sota -teemalla kulkeneen matkamme ensimmäisen osan. Kaksikkomme kuva ja ymmärrys tästä Suomen viimeisestä (toivottavasti) käymästä sodasta syventyi huomattavasti. Vaikka pääkohdat olivatkin hallussa, niin nyt yleiskuva selkiintyi ja moni tapahtuma asettui paremmin aikajanalla paikalleen. Sotahistorial-

Turtolan sankaripatsas, ankaran näköinen lumipukuinen soturi, on presidentti Kyösti Kallion pojan, Kalervo Kallion käsialaa. Kuva Kirsti Knuuti

Saksalaiset rakensivat Lätäsenoon, käsivarren tyveen lujan Sturmbock-aseaman turvaamaan vetäytymistä Norjasta. Asemassa ei koskaan taisteltu. Aseaman 169 tykin joukossa oli todennäköisesti myös näitä 75 mm:n pst-kanuunoita

liset kohteemme eivät tähän kuitenkaan loppuneet. Matkamme toisessa osassa kerromme Narvikin hurjista taisteluista huhti-kesäkuussa 1940, sekä monesta muusta kiinnostavasta kohteesta. (ilmestyy Parole 1/2021).

TEKSTI JA KUVAT: **Jyri Vilamo**

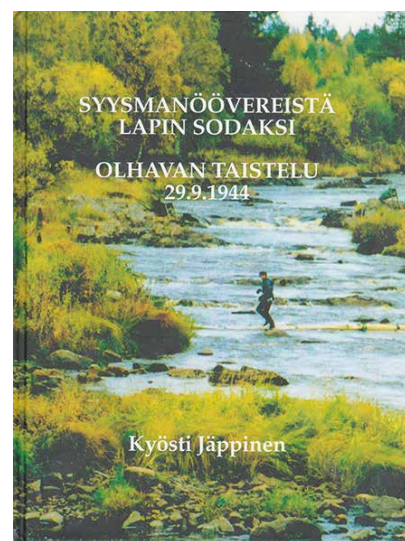
Julkaistu aiemmin Tulikomentoja 3/2020

Pieni jääkäriryhmä teki 5.-7. kesäkuuta 1916 iskun Kilpisjärvellä sijainnutta venäläisten varastoon. Isku sai nimen Kilpisjärven pamaus.

Malja sille, että viimeinen saksalainen sotilas lähti Suomesta 75 vuotta sitten ja tuli rauha.

Olhavan taistelusta kertoo Kyösti Jäppisen kirja, joka esittelee tämän lehden Kirjallisuutta-sivuillasiivulla.

90-vuotiaan jääkärieverstin ensimmäinen helikopterilento

Jääkärieversti Bertil Heinrichs oli vuosien ajan katsellut Upinniementiellä sijaitsevasta kodistaan Porkkalan edustalla kaukana merellä siintävää Kallbådan majakkaa. Suomenlinnan rannikkotykistörykmentin toisen patterin komentaja everstiluutnantti Risto Hurme kävi onnittelemassa Heinrichsia tämän 90-vuotispäivillä huhtikuussa 1987. Tässä yhteydessä kävi ilmi, ettei hän ollut käynyt koskaan Kallbådan majakalla ja että hän korkeasta iästään huolimatta mielellään kävisi katsomassa majakkaa paikan päällä.

Erinäisten yhteydenottojen jälkeen rykmentin komentaja eversti Asko Kilpinen lähetti Bertil Heinrichsille vierailukutsun. Rajavartiosto oli luvannut asettaa helikopterin kuljetukseen Upinniemen urheilukentältä majakalle ja takaisin. Patteristo järjesti uiskolla majakalle istuimet ja pöydän sekä kahvi- ja voileipätarjoilun.

Retki toteutui 28.6. aurinkoisen ja tyynen sään vallitessa.

Jääkärieversti oli silminnähden vierailuun tyytyväinen, jota osoittaa myös oheinen kiitoskirje. Näin kirjoittaa Heinrichsia isännöinyt Risto Hurme.

Ja tässä Asko Kilpisen saama kiitoskirje. Mainittakoon, että Kilpinen ei ollut vielä tuolloin JP27:n perinneyhdistyksen puheenjohtaja.

Herra Eversti!

Kiitän lämpimästi ystävällisestä kutsustanne 7.6. -88 vierailla Porkkalan Kallbådan majakalla helikopterin kuljettamana 28.6. -88. Vierailu tapahtui ohjelman mukaisesti ihanteellisen sään vallitessa ja oli kaikin puolin onnistunut ja muistorikas. Täsmällisen ohjelmanne ansiosta vierailu sujui erinomaisesti ja allekirjoittaneen mieleen tämän poikkeuksellisen kesän ehdottomaksi kohokohdaksi.

Toivotan Herra Everstille Hyvää kesää merkitsen Kiitollisuudella Bertil Heinrichs, Jääkärieversti.

Taisi olla Heinrichsin ensimmäinen helikopterilento, kommentoi Kilpinen tapahtumaa.

Jääkärieversti Bertil Heinrichs

Päiväkahveja katetaan saaren karulla kalliolla. Heinrichs vasemmalla.

Kallbådan majakka sijaitsee noin 13 kilometriä Porkkalanniemestä etelään

Jääkärit viikinkihaudan äärellä

Parolen toimitukseen tuli seuraava viesti: Äidinisäni oli jääkärimajuri Birger Lemberg (1891–1926). Hän piti päiväkirjaa melkein koko 2,5 vuoden ajan jonka hän oli jääkärikoulutuksessa. Omistuksessa on eräs viikinkiajan solki jonka löytötarinan Birger Lemberg kuvaa oheisessa päiväkirjaotteessa. Alkuperäiset päiväkirjat ovat minulla ja isoäitini on aikanaan kirjoittanut ne puhtaaksi. Voisiko tästä viikinkilöydöstä ehkäpä tehdä jutun Paroleen? Näistä viikinkisoljista, renkaista ja sormuksista tehtiin jääkärien välillä kauppaa. Sukumme hallussa on tämän soljen lisäksi rannerengas. Näitä koruja tuli varmaan muidenkin jääkärien matkassa Suomeen.

Ystävällisin terveisin, **Kim Söderholm**

Päiväkirja 17.10.1917

Täällä Ziemarissa asuu Venäjän armeijassa aikanaan palvellut vänrikki, joka on ottanut osaa mm. Venäjän-Japanin sotaan (1904-05). Hän on löytänyt pelloltaan viikinkihautoja ja avannut niitä. Kun kävin paikalla oli hän juuri löytänyt uuden ruumiin, jolla oli mm. 18 käsirengasta. Lisäksi hän löytänyt bysanttilaisia kolikoita, jotka Edward Hanell (sittemmin jääkärikenraaliluutnantti) onnistui ostamaan sekä mm. rintakoruja, sormuksia. Pojat ostivat paljon näitä esineitä. Allan Clayhills (sittemmin jääkärieverstiluutnantti) onnistui ostamaan erittäin kauniin hevosenkengän muotoisen rintakorun sekä pronssisen rannerenkaan 18 markalla. Minä onnistuin saamaan Gusterilta niinkään pronssisen rannerenkaan, jossa oli

Tämän viikinkihaudasta löytyneen soljen Birger Lemberg toi tullessaan jääkärireissultaan.

kaikenlaisia kauniita kaiverruksia. Maksoin siitä 14 markkaa, olosuhteet huomioiden aika kovan hinnan, mutta parin päivän jälkeen olisivat rahat kuitenkin olleet menneet. Nyt minulla on kuitenkin se: arvokas ja mukava muisto.

Luultavasti jääkäri Verner Gustafssonin (sittemmin jääkärikenraaliluutnantti) otta-
ma valokuva viikinkihaudasta.

Jääkärimajuri Birger Lemberg

Jääkärimajuri Birger Johannes Lemberg syntyi 14. toukokuuta 1891 Hämeenlinnassa. Hän kirjoitti ylioppilaaksi Tampereen ruotsalaisesta yhteiskoulusta vuonna 1910 ja opiskeli Helsingin yliopiston lainopillisessa tiedekunnassa vuosina 1911–1915 ja 1921.

Lemberg ilmoittautui Locsktedter Lagerissa 8. huhtikuuta 1915 ja tuli Pfadfinder-kurssille. Hän otti osaa taisteluihin itärintamalla Misse-joella, Riianlahdella ja Aa-joella. Yliluutnantiksi ylennettynä hän saapui Vaasaan 25. helmikuuta 1918 jääkärien pääjoukon mukana. Hänet sijoitettiin Suomen valkoiseen armeijaan komppanianpäälliköksi ensin 1. Jääkäriyrykmenttiin. Hän otti osaa kevään 1918 taisteluihin Tampereella, Kämärällä ja Viipurissa.

Sisällissodan jälkeen hänet määrättiin armeijan uudelleen järjestelyn yhteydessä Suomen valkoiseen kaartiin, jossa toimi komppanian päällikkönä ja hoiti useita kertoja pataljoonankomentajan tehtäviä. Armeijasta hän erosi 8. lokakuuta 1919 ja siirtyi 1. toukokuuta 1920 alkaen suojeluskuntajärjestön palvelukseen ja hänet sijoitettiin Helsingin suojeluskuntapiiriin sotilasohjaajaksi ja 20. heinäkuuta 1921 alkaen piiripäälliköksi. Suojeluskuntajärjestöstä hän erosi 31. maaliskuuta 1923.

Lemberg osallistui vuoden 1924 alussa niin sanottuun upseerikapinaan, jonka tarkoituksena oli painostaa Lauri Igmania ottamaan hallitukseensa puolustusministeriksi Lauri Malmberg, johon vaatimukseen Ingman sitten myöntyikin presidentti Ståhlbergin periaatteellisesta vastustuksesta huolimatta. Kyseisen selkkauksen aikana hän astui uudelleen armeijan palvelukseen 16. huhtikuuta 1924 ja hänet sijoitettiin Kenttätukikenttämestri 1:n talouspäälliköksi. Lemberg kuoli 9. elokuuta 1926.

Jääkärimarssi on Sodankylässä 24 tuntia kävelyä

Marraskuussa tuli uusi ennätys – 120 kilometriä

Jääkärimarssi on Jääkäriprikaatissa muutakin kuin Jean Sibeliuksen musiikkia. Se on ollut jääkärien paluun 100-vuotisjuhlasta 2017 lähtien kovakuntoisten varusmiesten marssi. Siinä kävellään tai hiihdetään 24 tunnissa niin pitkälle kun ehditään. Ja marraskuussa alikersantti Atte Halonen teki marssin uuden ennätyksen: 120 kilometriä. Hän rikkoi viime kesänä korpraali Ruokasen tekemän edellisen 112 kilometrin ennätyksen. Jokainen yli 100 kilometriä marssinut saa Jääkärimestarin arvonimen. Marraskuussa prikaati sai 14 uutta jääkärimestaria.

Prikaatiin kuuluva Lapin jääkäripataljoona on Polkupyöräpataljoona 1:n perillinen ja on Kuninkaallisen preussilaisen jääkäripataljoona 27:n perinnejoukko-osastoista numero yksi. Näin Sodankylässä ylläpidetään komealla tavalla jääkäriperinnettä.

Lapin jääkäripataljoonan tunnus

Halosen esimies, Jääkäriprikaatin 2. komppanian päällikkö kapteeni Jaakko Kuivila kertoo vuonna 2017 syntyneen Jääkärimarssin olevan yksi koulutustapahtuma ja "henkilökoh-

taisen sotilaskunnan mittari". Marssin osallistuneiden tuloksen keskiarvo on ollut perinteisesti 75-80 kilometriä.

Marssivarustus on kuusi kiloa painava reppu tai taisteluvyö sekä rynnäkkökivääri. Reitti on 15 kilometriä pitkä, ja sen varressa on tauko- ja huoltotukikohta. Marssi suoritetaan joko hiihtäen tai marssien. Sodankylässä on normaalisti marraskuussa lunta. Tänä vuonna ei ollut ja siksi käveltiin. Kärkiporukan pisin tauko oli 35 minuuttia, muilla enintään 15 minuuttia. Matkaa tehtiin yöllä menttiin otsalampun valossa, joskin osa marssijoista matkasi ilman otsalamppua.

Marssi suorittanut 2. Jääkärikomppania on niin sanottu valmiusyksikkö, joka osallistuu kotimaan harjoitusten lisäksi ulkomailla järjestettäviin kahdenvälisiin ja monikansallisiin harjoituksiin.

14 uutta jääkärimestaria Joutselän taistelun muistomerkin edessä komppanianpäällikkö kapteeni Jaakko Kuivilan puhutellussa. Kuva Jääkäriprikaati

Vanha Jääkärikanslia jää historiaan

Tässä lehdessä on vanhan Pohjoisrannan Kiholinnassa sijainneen Jääkärikanslian "yliäämäkaluston" myynti-ilmoitus kuvineen. Perinteikkäitä tuoleja, kaappeja, toimistokaappeja, kahvikuppeja ja muuta on tarjolla halukkaille. Uuteen kansliaan eivät nuo pitkään jääkäriasiaa palvelleet esineet mahdu, mutta yleiseen myyntiin niitä ei haluttu panna. Valitettavasti tavaroiden historia ei ole tarkalleen tiedossa, mutta jokainen voi sopivalla tavalla kuvitella niille tarinan, joita niillä varmasti on, ovathan ne olleet paikalla kun jääkäreiden asiaa on edistetty.

Muutama vuosi sitten, kun Jääkärisäätiön hallitus käsitteli ja päätti vanhan kansliahuoneiston myynnistä, keskusteltiin luonnollisesti myös irtaimistosta, tai kuten jääkärit sotilaiden tavoin sanoisivat, kalustosta. Tuolloin päätettiin, että tärkein arvokalusto siirretään uuteen kansliaan tai deponoidaan sopivalla tavalla, loput pyritään myymään Parolen kautta Perinneyhdistyksen jäsenille. Toivotaan, että kauppa käy. Kanslian tärkein materiaali, arkistot ja muistelmat, erilaiset jääkäreiden tai sidosryhmien lahjoittamat esineet, julkaisemattomat kirjoitukset ja jääkäreitä käsittelevät kirjat ja lehdet ovat tallessa ja tutkijoiden käytettävissä.

Aina silloin tällöin joku jääkäriperinteen pitkäaikainen vaikuttaja kyseenalaistaa vanhan Jääkärikanslian myynnin järjestyksen. Me Jääkärisäätiön hallituksessa ymmärrämme tämän oikein hyvin. Pohjoisrannan perinteistään rikas huoneisto oli monelle rakas ja viihtyisä paikka vierailuilla. Sai tuntea jääkärien hengen ja aatteen vahvuuden. Jääkärikanslian

vieraskirjasta voi kuitenkin päätellä, että käynnit olivat viime vuosina määrältään kovin vähäisiä. Lähinnä Perinneyhdistyksen ja Helsinki-Uusimaan osaston hallituksen kokouksia sekä vanhojen ja nykyisten puheenjohtajien sekä muutamien "aktivistien" käyntejä. Kansliassa eivät valitettavasti vierailleet muiden maanpuolustusjärjestöjen edustajat, saati sitten nuoret.

Ehdotettiinpa joltain taholta jopa kanslian muuttamista Jääkärimuseoksi. On toki sääli, että meillä ei ole pääkaupunkiseudulla elinvoimaista Jääkärimuseota, mutta, jokainen, joka on ollut tekemisissä museotoiminnan kanssa tietää, että tehtävä on meidän resursseillamme mahdoton. Toivotaan, että tuleva Sotamuseon uudistus ottaa myös sopivalla tavalla jääkäriperinteen huomioon.

Kanslian muutolla oli useita syitä. Tärkein niistä oli rakennuksessa ensi vuonna alkava linjastoremontti, mikä oli aiheuttamassa haitan lisäksi noin 150 000 euron yksittäisen menoerän. Toinen syy oli Perinneyhdistyksen ja Parolen lisääntyvä tuentarve, jota Jääkärisäätiön nykyisen omaisuuden tuotolla ei olisi kyetty kattamaan, vaan edessä olisi ollut tiukkoja aikoja eikä tulevaan tähtääviä ja välttämättömiä digi-uudistuksia kyettäisi tekemään. Lisäksi kanslisti työskenteli kansliassa käytännössä yksin ilman muiden maanpuolustusjärjestöjen yhteistoimintaa ja tukea.

Muistin virkistämiseksi lainaan tähän pari vuotta sitten Parolen numeroon 2-2018 kanslian myyntiä ja muuttoa perustellutta kirjoitustani:

"Jääkäriliitto muutti nykyiseen osoitteeseensa 60 vuotta sitten, vapuna 1958. Sotien jälkeen toimisto oli sijainnut Töölönkatu 12:ssa. Jääkäriliitto oli ostanut nykyisen kansliahuoneiston sotien jälkeen, kun Kiholinnassa muuttui vuokratilasta asunto-osaakeyhtiöksi. Kun Jääkäriliitto lakkautettiin, siirtyi liiton omaisuus Jääkärisäätiölle pl. kansliahuoneisto, joka jäi lakkauttamisen ohessa perustetun Parole ry:n haltuun. Parole ry:llä ei ole suoraa tekemistä Parole-lehden kanssa, vaan kyseessä on yhdistys, jonka ainoa tehtävä on ollut jatkaa ilman omistajanvaihdosta kansliahuoneiston hallintaa. Näin jouduttiin aikoinaan tekemään, jotta kukaan toinen asunto-osaakeyhtiön osakas ei olisi käyttänyt huoneiston suhteen etuosto-oikeutta. Parole ry:n hallitus on lähes yhdenmukainen Jääkärisäätiön hallituksen kanssa.

Jääkärisäätiön/Parole ry:n hallitus käsitteli asiaa varsin seikkaperäisesti jo vuosi sitten (2017) vuosikokouksessaan. Hallitus määräsi tuolloin työvaliokunnan valmistelemaan eri vaihtoehtoja hallituksen jatkokäsittelyä varten. Työvaliokuntaan kuuluivat säätiön / ry:n puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, asiamies sekä Perinneyhdistyksen puheenjohtaja. Marraskuussa (2017) allekirjoittanut informoi tilanteesta ja eri vaihtoehtoista Perinneyhdistyksen alueyhdistysten puheenjohtajia yhdistyksen syyskokouksen yhteydessä.

Joulukuun 2017 syyskokouksessa säätiön hallitus valitsi valmistelluista vaihtoehtoista kaksi, joiden valmistelua jatkettiin päätöskäsittelyä varten vuoden 2018 vuosikokoukseen. Vaihtoehdot olivat: Kansliahuoneisto remontoitua ja kanslia jatkaa toimintaansa nykyisissä tiloissa, sekä toisena vaihtoehtona huoneiston myynti ja kanslian siirtyminen muiden maanpuolustusjärjestöjen yhteyteen Döbelninkatu 2:een. Vaihtoehtoisia tuli ottaa huomioon molempien vaihtoehtojen vaikutukset Perinneyhdistyksen taloudelliseen tukemiseen sekä varmistaa mahdollisten uusien tilojen saanti. Hallitus edellytti myös, että ennen päätöksen tekoa Perinneyhdistyksen hallitukselta on pyydettävä lausunto asiasta, jossa tulee selvittää taloudellisten vaikutusten lisäksi mahdolliset muuttoon liittyvät tilakysymykset ja muut edellytykset.

Perinneyhdistys käsitteli asiaa talven (2018) aikana ja antoi pyydetyn vastauksen sekä samalla toi tarkasti esiin ne reunaehdot, jotka mahdollinen muutto vaatii. Perinneyhdistyksen hallitus ja kanslisti tutustuivat uusiin tiloihin, joihin kuuluu riittävän kokoinen kanslia, kokoustilat, varastotilat ja autopaikka kanslistille.

Huhtikuun (2018) lopussa pidettiin sekä Parole ry:n että Jääkärisäätiön vuosikokoukset, jolloin hallitukset tekivät yksimielisen päätöksen myydä kansliahuoneisto. Perinneyhdistystä pyydettiin laatimaan muuttoon ja muihin toimiin liittyvä suunnitelma.

Koska kanslian muutto tapahtuu Helsingin Suojeluskuntapiirin perinteestä huolehtivan Urlus-Säätiön omistamaan kiinteistöön, ei tulevista tiloista peritä varastoa ja autopaikkaa lukuun ottamatta vuokraa, vaan ainoastaan yhtiövastike ja maanpuolustusyhteisön yhteisten hallintopalveluiden vaatima ylläpitomaksu. Muutto ei tulekaan merkittävästi nostamaan kanslian kuukausittaisia ylläpitokustannuksia. Mahdollisista lisäkustannuksista vastaa Jääkärisäätiö.

Jääkärikanslian myyntipäätös oli kaikkiaan erittäin vaikea, mutta varmasti tarpeellinen. Päätöksen tärkeimpänä perusteluna oli se, että jääkärit olivat omana elinaikanaan ja testamentissaan painottaneet Suomen nuorisoa ja jääkärihengen säilyttämistä. Maailma on muuttunut. Nuorille suunnattava tiedottaminen ja toiminta tapahtuvat muualla kuin perinteikkäässä kansliassa. Perinneyhdistys tarvitsee tulevan strategiansa toimeenpanemiseen taloudellisia resursseja ja verkostumista. Lisäksi mittava sekä perinteikäs jääkäriaineisto on saatava digitalisoitua. Valittu

vaihtoehto varmistaa Perinneyhdistyksen vuosittain saaman tuen nostamisen nykyisestä 30000 eurosta noin 40000 euroon.

Jääkäreille ja meille perinneyhteisön toimijoille tärkeän tiedon on siirryttävä kiinnostavassa ja elävässä muodossa tuleville sukupolville. Sen olemme jääkäreille velkaa.”

Kaikki tuo pitää tänäänkin paikansa ja kokonaisuus on edennyt suunnitelmallisesti. Muutto meni hyvin, uusi kanslia on toimiva, yhteistoiminta muiden järjestöjen kanssa on vahvistunut ja Döbelninkadun neuvotteluhuoneet sekä auditorio ovat tarjonneet mainiot edellytykset kokousten pidolle. Kaluston arviointi ja luettelointi vei toki enemmän aikaa kuin osattiin odottaa, mutta nyt on loppusuora näkyvissä ja kanslian myynti voidaan vihdoin toteuttaa.

Yksi aikakausi on päättynyt, mutta uusi ja varmasti hyvä vaihe alkanut. On aika meidän kaikkien hyväksyä demokraattisesti tehdyt päätökset ja katsoa jääkäreitten tavoin kohti tulevaa.

Meillä on – kiitos jääkäreiden järkevien päätösten – resurssit kunnossa.

Jääkärisäätiön ja Parole ry:n
puheenjohtaja
Jukka Pennanen

Jääkärikanslian vanhan kanslian (Pohjoisranta) irtaimistomyynti

OHJEET MYYNTIIN:

- Tavarat ovat käytössä kuluneita, ja myydään kuvien perusteella. Erillistä näyttöä ei toteuteta.
- Irtaimisto myydään tulneiden sitovien tarjousten perusteella.
- Lähetä tarjous sähköpostilla osoitteeseen parole@jp27.fi viimeistään 31.12.2020 mennessä.
- Tarjouksessa tulee ilmetä tuotteen numero ja tarjottava hinta.
- Tuotteet myydään numeroittain (voi sisältää enemmän kuin yhden tuotteen) isoimman tarjouksen antaneelle, jolle ilmoitetaan asiasta sähköpostitse 15.1.2021 mennessä.
- Tavaroiden noudot maanantaisin Pohjoisrannasta tammikuun 11., 18. ja 25. päivä klo 12–14 sekä poikkeustapauksissa erikseen sovittaessa. Emme voi tarjota kuljetusapua, emmekä kantoapua.

1. Kirjoituspöytä, 2 puoleinen
L 160 cm / S 87 cm / K 80 cm

4. Harmaa kassalipas
L 36 cm / S 28 cm / K 10 cm

2. Iso pöytä (kokoushuoneen pöytä)
L 240 cm / S 90 cm / K 72 cm

5. Pieni kirjoituspöytä laatikostolla
L 110 cm / S 42 cm / K 68,5 cm

3. Puinen kaappi, jossa pieniä laatikostoja sisällä
L 100 cm / S 50 cm / K 150 cm

6. Ikea Malm lipasto, koivu
L 40 cm / S 48 cm / K 55 cm

7. Hyllly, laatikostoilla
L 92 cm / S 38 cm / K 207 cm

8. Ruskeat puiset tuolit 7 kpl
L 42 cm / S 48 cm / K 94 cm

9. Vihreät tuolit 19 kpl,
pinottavat L 48 cm / S 50 cm / K 80 cm

13. Kaappi lasiovilla
L 118 cm / S 50 cm / K 50 cm

17. Kirjoituspöytä, laatikostot reunoissa
L 161 cm / S 76 cm / K 74 cm

10. Puinen tuoli, jossa
kangasta. L 66 cm / S 59 cm /
K 100 cm

14. Puinen vaalea tuoli, 2 kpl
L 44 cm / S 42 cm / K 91 cm

18. Pöytä L 105 cm / S 62 cm / K 72 cm

11. Puiset tuolit, 2 kpl
L 58 cm / S 52 cm / K 80 cm

15. Jalkalamppuja 2 kpl
K 150 cm, varjostimen leveys 54 cm

19. Puinen lipasto lasiovilla.
L 70 cm / S 30 cm / K 61 cm

12. Puinen tikas.
L 35 cm / S 48 cm / K 67 cm

16. Pöytä. L 100 cm / S 60 cm / K 74 cm

20. Puinen kaappi.
L 110 cm / S 43 cm / K 110 cm

21. Pyörivä kirjahylly (osittain rikki)
L 58 cm / S 58 cm / K 102 cm

22. Seinäkello. L 34 cm / S 15 cm / K 38 cm

23. Vihreät kahvikupit.
Kuppeja 20 kpl ja lautasia 19 kpl

24. Keltaiset kahvikupit
Kuppeja 13 kpl ja lautasia 15 kpl

25. Arabian Arctica moka-kupit. Kuppeja 23 kpl ja lautasia 24 kpl

26. Arabian astioita Kaikki kuvassa olevat.

27. Moccamaster kahvinkeitin kahdella pannulla/ keittimellä

28. Dyson pussiton imuri

29. Kattolamppu, muovia (max 150 W) Made by Sanka Oy, Loviisa

30. Kuohuviini laseja

Loviisassa marssittiin kolmen jääkärikenraalin muistoksi

Loviisan Reserviupseerikerho järjesti lauantaina 24.10.2020 MPK-kurssina virallisen reserviläisten kenttäkel-poisuussuorituksen, 25 km marssi jalan 10 kg taakalla alle 6 tunnissa. Alun perin 5. huhtikuuta perinteisesti järjestetty Brandensteinin marssi – saksalaisen osasto Brandensteinin maihinnousun kunniaksi Loviisan Valkon satamaan 7.4.1918 – oli jouduttu perumaan.

Kerhon jäsen ja MPK:n koulutus-päällikkö ylil evp Jarkko ”JJ” Törmänen suunnitteli tästä syystä uuden marssitapahtuman syksyille, joka sai nimen jääkärikenraalin marssi. Nimen taustaanhan liittyvät niin saksalaiset kuin jääkärit, kun Saksan keisarikunnan laivaston SM UC-57 sukellusvene rantautui 17.11.1917 Hamnskäriin kahdeksan jääkäriä ja räjähdelausta mukanaan. Jääkäreistä kolme yleni jääkärikenraaliksi: Leo Ekberg, Woldemar Hägglund ja Einar Wichman (myöh. Vihma). JP27:n kesäpäivillä kolme vuotta sitten tätä historiaa käytiinkin läpi paikan päällä (Parole 3/2017).

Jääkärikenraalin marssia Loviisan kauniiseen syyspäivään oli saapunut suorittamaan noin 30 reserviläistä. Marssi alkoi ja päättyi Loviisan suojeluskuntatalolta. Johtuen päivän

Kenraalimarssi etenee metsämaisemassa kauniissa syysäässä. Oikeastaan kysymyksessä oli kolmen kenraalin marssi. Lähtökohtana oli sukellusvene UC-57:n tulo Hamnskäriin 17. 11. 2020. Aluksen mukana tuli kahdeksan jääkriä, joista kolme yleni kenraaliksi. Kuva Gero Grundman.

myöhemmästä muistotilaisuudesta en itse ehtinyt marssia suorittaa tuona päivänä kokonaan, mutta lausuin aluksi JP27:n osaston puolesta tervetulosanat sekä yhdessä kansainvälisen marssiasioiden tuntijan ja JP27:n saksalaisen jäsenen Gero Grundmanin kanssa tutustuimme marssin tunnelmaan ja reitin ensimmäisiin kilometreihin. Vaikka marssireitti ei pitänyt sisällään katseltavaa jääkärihistoriaa, niin näillä seuduilla kuitenkin ensimmäiset Suomeen saapuneet jääkäritkin olivat liikkuneet.

Aiemmin jo on käyty keskusteluita siitä, että marssit ja jääkäreiden historiaan liittyvät tutustumiskävelyt olisivat hyvä toimintamuoto hyödyntää aktiivisemmin. Tässä kenties on hyvä kimmoke myös laajemminkin hyödynnettäväksi osastoittain jääkärihistorian tuomiseen myös nuorempaa sukupolvea lähelle ja vaikka yhteistyönä myös opiskelijareserviläisyhdistyksien tietoon.

TEKSTI: Pekka Sillanpää

Helsinki-Uusimaa osaston vuosikokous

Helsinki-Uusimaa osaston vuosikokous pidetään **torstaina 28.1.2021 klo 17.30** Töölöntorinkatu 2 B auditoriossa. Asialistalla on sääntöjen määräämät asiat.

Johtuen epävarmoista ajoista, mahdollinen kokoussesitelmän pitäjä ilmoitetaan www.jp27.fi myöhemmin ja niille henkilöille sähköpostilla, joiden osoite on jäsenrekisterissä. Samassa yhteydessä ilmoitetaan mahdollisesta etäosallistumisesta tilaisuuteen. Paikan päälle tulijoita pyydetään **ilmoittautumaan** etukäteen hki-uusimaa@jp27.fi tai 050 332 1991.

Tervetuloa vuosikokoukseen!
Helsinki-Uusimaa osaston johtokunta

Etelä-Pohjanmaan osaston kevätkokous

JP 27 Perinneyhdistys ry:n Etelä-Pohjanmaan osaston kevätkokous pidetään tiistaina **2.3.2020 klo 18.00 Härmän Kylpylässä**, osoite Vaasantie 22. Kokouksessa käsitellään sääntöjen määräämät asiat. Ilmoita sihteerille mikäli tulet kokoukseen, rintaset (at)netikka.fi tai 040-7544 611.

Tervetuloa!
E-P:n os johtokunta

Jääkärit taiteen tekijöinä ja aiheena

– kerätään teokset erikoisnäyttelyksi

Kolmas kerta toden sanoo, on tuttu suomalainen sananparsi – toivottavasti pätee jälleen. Kuten olemme kahdessa Parolen numerossa ilmoittaneet, etsimme jääkäreitä esittävää ja/tai jääkäreitten tekemää taidetta maalauksia, piirroksia, patsaita, ryijyjä sekä muuta esineistöä.

Kuten ensi vuoden toimintasuunnitelmassakin todetaan Perinneliitolla on tarkoitus järjestää, jos tilanne sallii, kiertävä näyttely eri paikkakunnille paikallisosastojen toiveitten ja -avun mukaisesti.

Tällä hetkellä on lukijoitten suuressa avustuksella jo pystytty paikallistamaan jääkäri Akseli Einolan 20 erilaisen jääkäriaiheisen taulun sarjasta 18. Erinomainen apu on ollut keräilijä, majuri Jyri Korhosen kokoelmassa oleva sarjan myyntiluettelo. Enää puuttuu sarjan numero 6 ”Ruokaa tuodaan etulinjaan” sekä numero 19 ”Lomalle” (Katukuva Tuckumista). Toivomme näittenkin löytyvän – tehtiinhän 1931 myyntiin 50 sarjaa (kts Parole 3/2020 s 33).

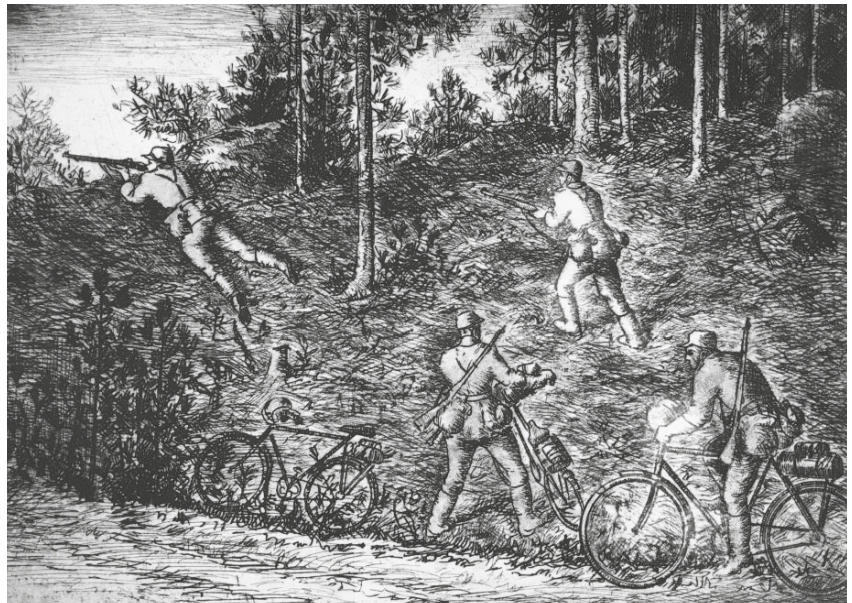
Ilahduttavaa myös on, että kaikki taulujen ja muitten esineitten omistajat ovat luvanneet lainata niitä suun-

niteltuun näyttelyyn. Kiitos kaikille jo etukäteen.

Nyt pyydämme kolmatta kertaa lukijoiltamme tietoja uusista näyttelyyn lainattavista olevista taide-esineistä. Tietoomme on tullut myös Einolan, sarjan ulkopuolinen piirros, joka esittää jääkäreitä polkupyörien kanssa. Muutoin ei ole yhtään vastaavaa valokuvaakaan, vaikka nykyisten

jääkärijoukkojen pääkulkuneuvo polkupyörä on. Tietääkö joku jotain tästä kuvan taulusta?

Ystävällisesti kaikki tiedonmurutkin ja vastaukset joko etelä-karjala@jp27.fi tai kanslia@jp27.fi. Mahdollisiin kysymyksiinne vastaan mielelläni myös puhelimitse Jorma K.O. Ignatius 040 5036499.

Tietääkö kukaan tämän kuvan taustasta. Jorma Ignatiuksen lähes tuhannesta Lockstedtin kuvan kokoelmasta ei löydy yhtään kuvaa jääkäreistä polkupyöriillä. Hän epäilee Einolan saaneen polkupyöräaiheen kertausharjoituksista.

Akseli Einola joutui Saksassa Altonan työosastoon ja saapui Suomeen 9. tammikuuta 1919 ja toimi Imatran Tainionkosken suojeluskunnan paikallispäällikkönä 1919–1920.

Einolan parhaat työt ovat metalligrafiikkaa

Aksel Einola (1894–1948) kävi viisi luokkaa Viipurin suomalaista lyseota sekä Suomen taideyhdistyksen piirustuskoulun Helsingissä. Suojelukunnan jälkeen hän omistautui taiteelle ja työskenteli lähinnä Helsingissä. Hän toimi myös kuvittajana ja piirustuksenopettajana.

Einola oli tuottelias sekä taidemaalarina että taidegraafikkona. Nyt etsitään lähinnä hänen jääkäriaiheisia etsauksiaan. Akseli Einola kuvitti opetustauluja, lasten- ja nuorten kirjoja sekä oppikirjoja. Vaikka Einola teki öljymaalauksia ja akvarelleja, hänen parhaimmat työnsä ovat metalligrafiikkaa. Akseli Einola kirjoitti myös satukirjoja ja oli kuvittajana sanoma- ja aikakauslehdissä.

Einolan grafiikantöissä on nähtävissä aikakaudelle tyypillistä realistista ilmaisua.

46. Sandbergin muistokilpailu

Elimäen reserviupseerikerho järjesti syyskuussa perinteisen jääkäriluutnantti Alfred Sandbergin (1894–1973) muistokilpailun Arboretum Mustilassa Elimäellä. Sandberg palveli pioneerijoukoissa yli 30 vuotta ja osallistui aktiivisesti eläkkeellä olleessaan maanpuolustustyöhön mm. Jääkäriliitossa ja Elimäen reserviupseerikerhossa. Hän harrasti kilpa-ammuntaa enimmäkseen eri pistoolilajeissa. Hän liikkui paljon luonnossa metsästäen, kalastaen, marjastaen ja sienestäen. Muistokilpailun rakenne tuo esille näitä hänelle tärkeitä asioita. Kilpailussa on kolme osaa eli maanpuolustusaiheinen visailu, ilmapistooli-ammunta ja luontopolku kysymyksineen. Kilpailuun osallistutaan partioittain.

Tällä kertaa maanpuolustuskysymykset painottuivat Karjalan Prikaattiin. Pistooli-ammunta tapahtui kaatuvien tauluihin, joista viisi kaatunutta antoi maksimipisteet. Luontopolulla oli kysymyksiä kasvi- ja eläinkunnasta. Kilpailun järjestelyissä oli huomioitu korona varotoimet ja se pystyttiin viemään läpi turvallisesti vaikka Arboretumissa oli samaan aikaan muutakin toimintaa.

Kilpailun jälkeen maistui reserviupseerien naisten tarjoama nuotiomakkara ja mehu. Palkintojen ja-ossa oli huomioitu myös kaikkein nuorimmat osanottajat.

Sään suosimaan kilpailuun osallistui 11 partiota, joista pääosa oli lähiseudulta, mutta muutama myös pääkaupunkiseudulta. Kilpailuun osallistui eri-ikäisiä ja mukana oli paljon kouluikäisiä ja nuoria. Monet nuorista hoitivat reippaasti pistooli-ammunnan. Perinneyhdistystä edusti Kymenlaakson osaston puheenjohtaja Paavo Mikkonen.

Kilpailun voitti ylil Lehtisen partio, joka sai vuodeksi haltuunsa Kymenlaakson osaston lahjoittaman jääkäripatsaan.

Alfred Sandbergin nuorimpia jälkeläisiä kilpailun jälkeen, joita oli mukana kahdessa partiossa. Vasemmalta Lisa, Lenni, Atte, Urho ja Aaro. Kuva: Mari Kettunen.

Kilpailun voittaja Lahtinen vasemmalla ja ERU:n puheenjohtaja Jani Juvankoski oikealla. Kuva: Paavo Mikkonen.

Kiitokset Elimäen reserviupseerikerholle jääkäriperinteen vaalimisesta.

TEKSTI:
Jarmo Loikkanen

Tuleva jääkärikenraali Aarne Blick oli Kemin etapin keskeinen henkilö

Yksi keskeinen henkilö Kemin etapin perustajana ja toiminnan ylläpitäjänä oli Kemin lyseon opiskelija ja poliisilaitoksella konttoristina työskennellyt Aarne Blick. Hän asui vanhempiensa luona asemarakenuksessa, hänen isänsä Albert Blick toimi rautatieaseman ratamestarina. Blick siirtyi itsekin värväytyjen mukana Saksaan loppuvuonna 1915 ja palasi jääkäreiden pääjoukon mukana Vaasaan. Hän yleni kenraaliluutnantiksi ja toimi jatkosodan aikaisen VI armeijakunnan komentajana.

Kemin asemarakenuksen pohjoispäädyssä on pieni metallinen kyltti, jossa on mainittu JP 27:n perinneyhdistyksen Länsi-Pohjan ja Keski-Suomen osastot. Kyltissä lukee sanat "Tällä paikalla asui 1915 Kemin etapin perustaja jääkärikenraaliluutnantti, Mannerheim-ristin ritari Aarne Blick. Vilius argentum esr auro, virtutibus aurum."

Roomalaisen kirjailija Quintus Horatius Flaccuksen latinankieliset sanat on valittu kuvaamaan Blickin tekoja ja luonnetta.

En ole seurannut, onko Parole-lehdessä käsitelty jääkäreiden toimintaa Länsi-Pohjan ja Lapin alueella helmikuussa 1918.

Sain kolme vuotta sitten käsiini muutamia Länsi-Pohjan suojeluskuntapiirin julkaisemia Pohjolan Vartio-lehden numeroita.

Helmikuun 1928 numerossa oli neljä artikkelia kymmenen vuotta aikaisemmin eli helmikuussa 1918 tapahtuneista vaiheista, joissa paikalliset suojeluskuntalaiset vasta maahan saapuneiden jääkäreiden johtamina riisuivat venäläisosastot aseista Torniossa.

Artikkeleissa on selostettu tarkoin karttapiirroksien tukemana Tornion taistelu ja Tervolan taistelut kaikkine

vaiheineen. Kemin pienen suojeluskunnan neuvokkaasti toteuttama aseidenhankintaoperaatio venäläiseltä ratsuväen varuskunnalta on myös selostettu lehden artikkeleissa.

Lehden artikkelit on kirjoitettu kymmenen vuotta tapahtumien jälkeen, eli niissä on kokemus- ja silminnäkijätietoa. Jääkäreiden rooli nousee näkyvästi esiin kirjoituksissa.

Kemissä ja Torniossa molemmissa kaupungeissa oli vuoden 1918 alussa satoja venäläissotilaita, koska alue oli suuren valtakunnan länsirajaa. Venäläissotilaiden aseistariisuminen ja Suomen hallitusta puolustavien suojeluskuntien aseman ja vallan vakiinnuttaminen Kemin ja Tornion ja Oulun seudulla turvasi hallitusta puolustavan valkoisen armeijan selustan, ja se oli strategisesti tärkeä vaihe.

Huomasin tänään, että sama Pohjolan Vartio-lehden numero 2/1928 löytyy nyt myös digitoituna kansallisarkiston tietokannasta, ja on luettavissa siellä.

Hannu Peurasaari
Kemi

Jääkärikapteeni Matti Kurrin hautakivi

Liittyen artikkeliin "Jääkärit, heimosotaveljet" Parolen nro 1 maaliskuu tässä valokuva jääkärikapteeni Matti Kurrin hautakivestä Kouvolan hautausmaalla.

Ystävällisin terveisin.

Katri Lahdenpää

Huoltaako perinneliike jääkärimuistomerkkejä

Onko JP 27:n Perinneyhdistys mitenkään tukenut tämänkaltaista etappimuistomerkkin tai muun jääkäriperinteeseen liittyvän muistomerkkin puhdistus- tai kunnostustyötä.

Graniitin pesuaineilla on taipumus jonkun verran maksaa, ja ammattiliikkeeltä ostettu soodapuhallus maksaa vielä huomattavasti enemmän. Tämä kysymys yleisellä tasolla, lähinnä tulevaisuutta silmällä pitäen.

Hannu Peurasaari
Kemi

Paasikiven, Mannerheimin ja Heinrichsin linja

Marsalkka ja hänen kenraalinsa

Pekka Visuri

399 sivua, Docendo 2020

Kirjan nimi lupaa tietoa siitä, kuinka päämajaa Mikkeliin johdettiin jatko-sodan aikana. Päämajassa ei järjestetty

suuria tilannekatsauksia ja yhteisiä tilannearvioita. Toisin oli Saksassa, missä suuri joukko upseereja osallistui tuntikausia kestäneisiin esittelyihin karttapöydän ääressä seisoneelle Hitlerille. Esittelyt hoidettiin Mannerheimin ahtaassa työhuoneessa usein kahden kesken. Järjestelmän heikkoudet tulivat selvästi esille ennen kesän suurhyökkäystä keuhällä 1944, jolloin olisi tarvittu systemaattista yleisesikunnan työskentelyä uuden tilanteen vaatimien suunnitelmien ja ratkaisujen teossa. Niinpä kesäkuun suurhyökkäys pääsi yllättämään päämajan pahan kerran.

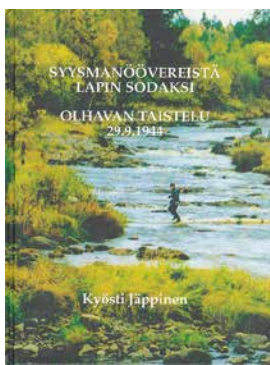
Yksi keskeinen erimielisyys oli joukkojen määrän jakaminen Itä-Karjalan ja Karjalan kannaksen välillä. Asia oli ollut vuoden alkupuolella kolmasti esillä hallituksen kanssa, mutta Mannerheim halusi pitää Itä-Karjalan vahvasti varustettuna.

Mannerheimin tavanomaisesta esikuntatyöskentelystä poikkeavasta johtamisesta olisi lukenut enemmän, mutta Visurin tutkimus kertoo kuitenkin enemmän kuin yksikään aikaisempi kirja.

Heinrichs oli sodan ajan marsalkan neuvonantajana tärkein kenraalimme mm. yhteydenpidossa Saksaan. Sodan jälkeen hänellä olisi keskeinen rooli Mannerheimin ja Paasikiven ohella muotoillessa tulevaa turvallisuuspoliittista asemaamme mm. yya-sopimuksista neuvoteltaessa. Tuolta ajalta totutun Paasikiven linjan sijasta voitaisiinkin puhua Paasikiven-Mannerheim-Heinrichsin linjasta.

Jukka Knuuti

Kun aseveljistä tuli pakon edessä vihollisia

Syysmanöövereistä Lapin sodaksi

Olhavan taistelu 29.9.1944

Kyösti Jäppinen

113 sivua, Omakustanne

Olhavan taistelu aloitti Lapin sodan siinä mielessä, että siellä kaatui kolme ensimmäistä tämän sodan viimeisen vaiheen suomalaista uhreista (774 kaatunutta 262 kadonnutta).

Olhavan tapahtumat kertovat erikoisesta sodankäynnistä. Päivää ennen yhteenottoa suomalainen ja saksalainen vartiomies seisivat 50 metrin päästä toisistaan. Oltiin vielä ystäviä, sillä suomalainen kävi pummaamassa tupakan saksalaiselta. Tämä oli luvannut vielä konjakkia, mutta sota tuli väliin.

Saksalaiset olivat panostaneet Olhavan joen yli johtavan rautatie- ja maantiesillan. Entiset aseveljet neuvottelivat sillan kohtalosta. Suomalaiset halusivat säilyttää, mutta saksalaisilla on määräys tuhota silta. Suomalainen luutnantti kävi

yöllä katkomassa sillan panostuksen sytytyskaapelit. Saksalaiset olivat käyneet sen jälkeen korjaamassa tapsit. Mutta sitä ei samainen luutnantti tiennyt, kun hän seuraavana päivänä johti rynnäkköä sillalle. Silta lensi ilmaan ja sen mukana luutnantti ja kaksi häntä seurannutta jääkäriä.

Kirja kertoo vaiheesta, jossa aseveljistä tuli vihollisia. Se kertoo haastatteluina myöskin saksalaisten ja siviilien hyvistä väleistä. Saksalaiset kehottivat siviilejä siirtymään pois alueilta, jotka olivat tulessa vaarallisiksi. Niin ikään he kävivät kätellen lausumassa jäähyväisiä, kun lähdön hetki koitti.

Jukka Knuuti

Pohjan pojista kaksi ministeriä ja maaherraa

Kirjoissa kuvataan virolaisen Hans Kalmin johtamien suomalaisten vapaaehtoisten, Pohjan poikien, kahta merkittävintä taistelua Viron vapaussodassa 1919. Kaikkiaan Viroon lähti 3837 miestä. Etelä-Virossa taistelleiden Pohjan poikien rykmentin vahvuus oli 2294 miestä. Pienempi Ekströmin johtama 1157:n miehen vapaajoukko kävi sotaansa Pohjois-Virossa.

Kirjan taistelukuvauksista käy ilmi, että sotatoimissa oli enemmän intoa kuin taitoa. Ja Kalm oli tunnettu omapäisyystään, eikä taistelu Marienburgissa, Latviassa, kuulunut lainkaan suomalaisten varsinaiseen tehtävään. Näissä kahdessa Latviassa käydyssä taistelussa suomalaiset menettivät kaatuneina 57 miestä ja 76 haavoittui.

Vapaaehtoisiksi lähti henkilöitä, joista tuli myöhemmin merkkihenkilöitä Suomessa. Ministeriksi asti kipusivat Kaarlo Hillilä (maalaisliitto) sekä Kyllikki Pohjola (kokoomus). Hillilä ehti olla myös Lapin läänin maaherra. Kalle Määttä

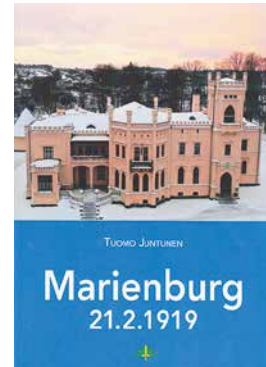
Paju 31.1.1919

Tuomo Juntunen, Olev Teder

114 sivua, Vapaussodan Tampereen seudun perinneyhdistys

(maalaisliitto) valittiin kansanedustajaksi ja toimi sen jälkeen pitkään Oulun läänin maaherrana.

Jukka Knuuti

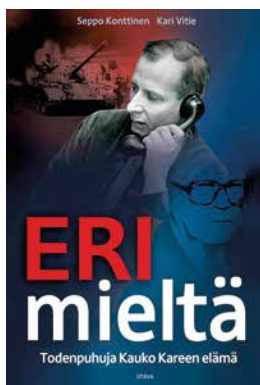

Marienburg 21.2.1919.

Tuomo Juntunen

64 sivua, Vapaussodan Tampereen seudun perinneyhdistys

Tamminiemen pesänjakajien edeltäjä

Eri mieltä

Todenpuhuja Kauko Kareen elämä

Seppo Konttinen, Kari Vitie

271 sivua, Otava 2020

Kauko Kareen 1967 ilmestynyt kirja "Tähän on tultu" oli pommi sen ajan Suomessa: mies kirjoitti auki kaiken sen kaunan, mitä kansan syvissä riveissä haudottiin neljännelle kaudelle pyrkivästä presidentti Urho Kekkosesta. Tähän on tultu oli myyntimenestys, 70 000 kappaletta

Kareen kirja oli kuin edeltäjä 1981 ilmestyneelle "Tamminiemen pesänjakajat"-kirjalle, joka sekin kertoi sisäpiirin juoruja Kekkosen Suomesta, joka oli juuri siirtymässä historiaan presidentin sairastuttua. Sekin oli best seller: useita painoksia myytiin yhteensä 160 000.

Kareen kirja vaikutti osaltaan siihen, että 1968 presidentinvaalissa Veikko Vennamo ja kokoomuksen Matti Virkkunen saivat yllättäen 33 ja 66 valitsijamiestä.

Kekkonen pettyi 201 valitsijamieheensä ja sanoi, ettei enää tämän jälkeen suostu presidenttiehdokkaaksi. Näin päädyttiin 1973 jatkamaan Kekkosen virkakautta paljon kiistaa aiheuttaneen poikkeuslain avulla.

Menestyskirjastaan saamallaan tuloilla Kare perusti kustannusliike Alean, joka julkaisi runsaasti sellaista kirjallisuutta, jota "kunnialliset" kustantajat hylkäsivät (Kuten "Tähän on tultu"). Kustantamo ei pitkään menestynyt.

Jukka Tarkan mukaan monet historian-tutkijat ovat vuosikymmenien viiveellä myöntäneet Kareen olleen Kekkosen-kriitikissään useammin suunnilleen oikeassa kuin täysin väärässä.

Jukka Knuuti

SS-mies Suomen puolustusministerinä

Sulo Suorttanen

SS-upseerikoulusta ministeriksi

Antti Taavila

240 sivua, Reuna Oy

Sulo Suorttanen (1921-2005) teki sotien jälkeisessä Suomessa uran, jollaisen ei olisi pitänyt olla mahdollinen. Silloin-

han valtaa pitävät olivat suorastaan säikkyjä sille, ettei itänaapuri vain pahoita mieltään mistään. Siksi onkin varsin erikoista, että entisestä SS-upseerista saattoi tulla maamme puolustusministeri. Suorttanen hoiti jopa Kymen läänin apulaispoliisitarkastajan virkaa vaikka SS-miehiä oli savustettu pois ihan tavalisen rivipoliisinkin virosta.. Poikkeuksellista on sekin, että SS-vapaaehtoisemme – kuten Suorttanen – läpäisi SS-joukkojen upseerikoulutuksen. Jo karsinta kurssille oli kova, ja monet valitutkin saivat kurssin aikana litteran maitojunaan.

Kirja valottaa hyvin myös Suorttasen vaihteita oman maamme kenttäarmeijassa. Suorttasen sota ei loppunut syyskuun 1944 aselepoon, vaan vuorossa oli vielä Lapin sota. Suorttanen tuli palkituksi kahdesti Vapaudenristillä. Hänen lopullinen sotilasarvonsa oli majuri reservissä.

Ministeriaikanaan Suorttanen joutui tietysti useampaankin kertaan tekemisiin Neuvostoliiton ja sen sotavoimien johdon kanssa. Suorttasen SS-tausta ei kuitenkaan noussut ongelmaksi, ja tämä erikoinen suvaitsevaisuus olisi kyllä kaivannut tarkempaa selvitystä.

Suorttasen elämäkerta on mielenkiintoinen matka sekä toisen maailmansodan itärintamalle, jatkosodan vetäytymisvaiheen katkeriin torjuntataisteluihin että sotien jälkeisiin poliittisiin kuviuihin. Varttuneemmat lukijat saavat lisävalaistusta aikansa uutisaiheisiin kuten Tšhekkoslovakian miehitykseen vuonna 1968, ja nuoremmat saavat ihmettelemisen aihetta lähihistoriamme kummallisuuksista.

Seppo Simola

Julkaistu aiemmin Panssari-lehdessä

Miksi yhdestä tuli Marskin ritari ja toisesta ei?

Sotasankareita – vai Marskin ritareita

Erkki Kalervo Laitinen

360 sivua, BoD 2020

Mannerheim-ristin kunniamerkin nimen tunnistavat Kaikki. Mutta tarinat kunniamerkkiesityksistä, joita ei hyväksytty, ovat sangen mielenkiintoista ja ajatuksia herättävää luettavaa.

Kirjassa professori emer. Laitinen keskittyy niihin hakemuksiin, jotka eivät johtaneet Mannerheim-ristin myöntämiseen. Joukoissa tehtyjen esikarsintojen jälkeen Päämajassa hylättiin 104 hakemusta, kun ristejä myönnettiin 191 kappaletta.

Kirjassa kuvataan perusteita, miksi risti jäi myöntämättä. Inhimillinen tekijäkin on aina päätöksissä mukana, sillä ihmiset, tässä kohtaa Suomen Marsalkka Mannerheim itse, tekevät lopulta päätökset. Usein päätös myötäili valmistelijoiden, kenraaleiden Rudolf Walden ja Viljo Tuompo, suosituksia. Aina näin ei kuitenkaan käynyt, ja Laitinen onkin

löytänyt korrelaatiota marsalkan kulloisenkin fyysiseen kunnon ja päätösten kesken. Esimerkiksi keuhkokuumeen uuvuttaneelta marsalkalta sai kieltäviä päätöksiä ilmeisesti useammin kuin normaalioloissa.

Kaiken kaikkiaan Mannerheim-ristin hakujärjestelmä toimi ilmeisen hyvin, ja päätökset olivat niin oikeita kuin sodan melskeissä voidaan kohtuudella vaatia. Hakuehdot olivat riittävän selkeät ja yksityiskohtaiset.

Kirjan jälkimmäinen puolisko käsittelee seitsemää hylättyä esimerkkitapausta. Tarinat ovat uskomattomia sotilaallisen urheuden ja taidon kuvauksia, ja kuitenkin lopulta ymmärrettävistäkin syistä kunniamerkki jäi näille sankarityön tekijöille myöntämättä.

Sakari Martimo

Donnerin tuntematon sotilas

POIKKI!

toteutumattomat
kotimaiset elokuvat

Niko Jutila

480 sivua, Aviador 2020

Suomessa on tehty näytelmäelokuvia varmuudella vuodesta 1907 alkaen. Yhtä kauan on myös suunniteltu elokuvia, jotka eivät ole koskaan toteutuneet. Joskus elokuva on jäänyt toteutumatta jo suunnitteluvaiheessa, mutta elokuvaa on myös saatettu kuvata melko pitkälle ja jäänyt sitten kuitenkin valmistumatta.

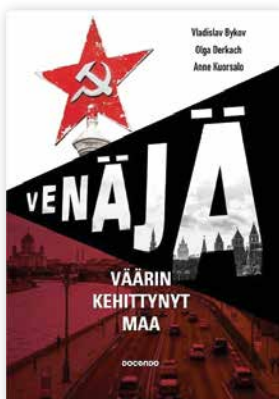
Monen tunnetunkin tekijän suunnitelmat ovat jääneet suunnitelmiksi. Millainen olisi ollut Donnerin ja Matti Kassilan versio Tuntemattomasta sotilaasta tai niin ikään Kassilan Jääkärimorsian? Näitä valmisteltiin melko pitkälle, tiedotus oli näkyvää. Kuvauksia ei kuitenkaan aloitettu. Matti Kassilalta jäi pitkän ja ansiokkaan uransa aikana useampiakin elokuvasuunnitelmia toteutumatta. Aiheina olisivat olleet mm.

talvisodan taustat sekä Hella Wuolijoen yhteistyö desantti Kerttu Nuortevan kanssa. Markku Onttonen ei tehnyt elokuvaa Lauri Törnistä. Veijo Meren tekstiin perustuva, talvisodan ensi vaiheista kertova Tukikohta ei toteutunut.

Katsomisen lisäksi elokuvista on mielenkiintoista myös lukea, toteutumattomistakin. Joskus suunnitelmat ovat olleet suuria, tavoitteena kansainvälinen menestys, mutta sitten rahoittajat ovat jostain syystä vetäytyneet ja elokuva jäänyt tekemättä. Suomalaisille tekijöille ovat jääneet vain laskut ja paha mieli. Toteutuuko esimerkiksi Mannerheim-elokuva koskaan?

Pasi Pulju

Venäjää ei voi ymmärtää – siihen pitää uskoa

Venäjä

väärin kehittynyt maa

Vladislav Bykov, Olga Derkach,
Anne Kuorsalo

203 sivua, Docendo 2020

Tietokirjailijat Vladislav Bykov ja Olga Derkach ovat toimineet Venäjällä konsultteina poliitikoille 1990 -2000-luvuilla. He toteavat, että Suomessa on tavattu ylpeillä Venäjän tuntemuksella. Mutta Venäjä toimii oman logiikkansa mukaan ja tarjoilee jatkuvia yllätyksiä. Näin "ikuisesta" Venäjästä on muotoutunut Neuvostoliiton oppien vahvistamana väärin kehittynyt maa – ainakin, jos sitä katsoo eurooppalaisesta näkökulmasta.

Venäjällä ja muulla maailmalla on kirjoittajien mukaan erilainen näkemys valtion asemasta: Venäjällä se on ihmistä tärkeämpi. Kauhistuttavinta länsimaisiin silmiin katsottuna on kansan asialle antama tuki. Nykyinen valtakoneisto on kansan tukemana soveltanut barbaaris-

ta periaatetta valtion ensisijaisuudesta niin, että maassa kehittymässä ollut markkinatalous on vääristynyt palvelemaan vain valtaapitävien etuja. Myös valtion moraalille antama sanelu sekä Venäjällä viime vuosina muotiin tullut uskonto sekä sen pakkosyöttö kertovat omaa tarinaansa siitä, että vinoilla asenteilla on syvät juuret.

Kirja jakaantuu kolmeen osaan, joista ensimmäisessä käsitellään elämisen ja toisessa vallan pelisääntöjä. Kolmannen osuuden on kirjoittanut toimittaja Anne Kuorsalo. Luku keskittyy Venäjän käymään informaatio-sotaan Suomessa sekä dosentti Johan Bäckmanin toimiin asiassa sekä tämän väitöskirjatyöhön.

Osmo Suominen

JÄSENPALVELUN MYYTÄVÄT TUOTTEET

	Hinta		Hinta
Kortit		Jääkärien testamentti Suomen nuorisolle	6,00
Uudistettu jääkärilippu	1,00	Hohenlockstedt 100 v juhlamitali	20,00
Jääkärilippukortti	1,00	Jääkärit DVD – YLE:n draamadokumentti	27,00
Jääkärilippukortti 2-os. + kuori	1,50	Fallna för friheten -medalj	8,50
Jääkärikunniamerkki	1,00	Jägarens väg	3,00
Jääkärien tulo Vaasaan	1,00	Jääkärien elämäntyö – Itsenäisyyden	
Onnittelukortti jääkärimerkillä + kuori	1,00	puolesta, julkaisu (Kielet: suomi, ruotsi,	
Vaasan jääkäripatsas talvikuva	1,00	saksa, englantia ja latvia)	10,00
Vaasan jääkäripatsas talvikuva 2-os. + kuori	1,50	Hopeiset 27-kalvosinnapit	150,00
Jääkäriiliike 100 vuotta	1,00	Hopeinen 27-riipus ketjulla	150,00
Jääkäriiliike 100 vuotta 2-os. + kuori	1,50	Hopeinen 27 -kravattineula	150,00
Pakettikortti jääkärimerkillä	0,50	Hopeinen 27-rintakoru	150,00
Rovaniemen jääkäripatsas	0,20	Kirjeensulkijamerkki, (arkki sis 50 kpl)	2,50
Skangal-Mangal tiellä + kuori	0,50	Kynttilä, Jääkärimerkillä	8,00
Suomen Jääkärit	1,00	Puukko Jääkärimerkillä	70,00
Vaasan jääkäripatsas	0,20	Suomen Jääkärien elämäkerrasto,	
Wasserturm	0,20	I täydennysosa 1957	5,00
Adressit		Ur Jägarnas levand och gärning	5,00
Ilman tekstiä	10,00	Vain jäsenille	
Kansliasta kirjoitettuna/toimitettuna	12,00	Perinneyhdistyksen jäsenmerkki	12,00
Laajempi tekstaus	13,00		
Muut tuotteet		Erillisillä hakemuksilla myynnissä	
Jääkäriiliike 100 v 2014–2018		Jääkäripienoismerkki	100,00
postimerkki-arkki (10 kpl)	25,00	Jääkärihautamerkki	80,00
Jääkärilippupostimerkki -arkki (10 kpl)	25,00		

Tilaukset Jääkärikansliasta:

Döbelninkatu 2, 00260 HELSINKI
Puh. 050 377 8845 (myös tekstiviestit)
s-posti: kanslia@jp27.fi

Toimitamme tuotteet kerran viikossa.

Hintoihin lisätään postikulut.
Yhteydenotot: kanslia@jp27.fi

PAROLE

www.jp27.fi

Päätoimittaja – Chefredaktör

Jukka Knuuti, 040 753 2751
jukka.knuuti@gmail.com
Taitto Kirsi Rasinen

Lehti ilmestyy 4 numeroa vuodessa: maalisk., kesä-, syys- ja joulukuun alussa.
Hinta 20 €/vsk
4 numerin i året, 20 €/årg

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ – JÄGARSTIFTELSEN

Puheenjohtaja – Ordförande

Pennanen Jukka

Varapuheenjohtaja – Viceordf

Fageräs Peter

Asiamies- Ombudsman

Eklin Jukka

Jäsenet – Medlemmar

Annala Jari

Heiskanen Kari

Jordan Kari

Kilpinen Asko

Kivinen Timo

Kuljukka Antti

Laatikainen Pertti

Manninen Ohto

JP27:n PERINNEYHDISTYS ry

FÖRENINGEN JB27:s TRADITIONER rf

Hallitus – Styrelse

Puheenjohtaja – Ordförande

Pasi Välimäki

Varapuheenjohtaja – Viceordf

Hakkarainen Arno

Sihteeri – Sekreterare

Kiiski Tiina

Jäsenet – Medlemmar

Forssten Brage

Hakola Terhi

Ignatius Jorma

Kinnarinen Tero

Miettinen Helena

Vuontela Kyösti

KANSLIA: Auki ma–to 10–14 Döbelninkatu 2, 00260 HELSINKI
KANSLI: Öppet må–tors 10–14 Döbelnsgatan 2, 00260 HELSINGFORS
Puhelin/telefax, telefon/telefax, gsm 050-377 8845, email: kanslia@jp27.fi

Jääkäriliiton hallitus Tamminiemessä helmikuussa 1975. Harvinainen tapaamisen syy oli juuri painosta tullut "Jääkäreiden elämäkerrasto", jonka lämpimäiskappale käytiin miehissä luovuttamassa maan päämiehelle. Henkilöt vasemmalta jääkärikenraali A.E. Martola, jääkärieversti Matti Laurila, jääkärieversti E. Hydén, jääkärieversti Eino Polon, jääkärieverstilutnantti Harry Wihtol, jääkärimajuri Jussi Nurmi ja jääkärimajuri Ilmari Pohjanpalo. Tunnelman tilaisuudessa kerrottiin ollen jäätävä.

